

Hyvää käsityöstä Tutkimus tekstiilikäsityöharrastuksen hyötyjen kokemisesta

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteellinen tiedekunta
Käsityönopettajan koulutusohjelma
Pro gradu -tutkielma
Käsityötiede
Marraskuu 2019
Juulia Mäkipää

Ohjaaja: Pirita Seitamaa-Hakkarainen

Tiedekunta - Fakultet – Faculty Kasvatustieteellinen tiedekunta		Laitos - Institution – Department Kasvatustieteiden osasto	
Tekijä - Författare – Author Juulia Mäkipää			
Työn nimi - Arbetets titel Hyvää käsitöistä – tutkimus tekstiilikäsityöharrastuksen hyötyjen kokemisesta			
Title Benefits of craft – research on experiencing benefits of textile hobby crafts			
Oppiaine - Läroämne – Subject Kasvatustiede			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma / Pirita Seitamaa-Hakkarainen		Aika - Datum - Month and year Marraskuu 2019	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 90 s + 5 liitettä.
<p>Tiivistelmä – Referat – Abstract</p> <p>Tutkimuksella lisätään tietoa tekstiilikäsitöiden harrastamisen hyödyistä harrastajille. Aiemmassa tutkimuksessa käsityöharrastusta on kuvattu muun muassa voimauttavaksi elementiksi hallitsemattomalta tuntuvassa nyky-yhteiskunnassa, ajattelutaitojen kehittäjäksi, yhteisöön ja kulttuuriin kuulumisen ilmaisutavaksi sekä terapiavälineeksi. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli mitata, kuinka paljon käsityön harrastajat kokevat saavansa harrastuksestaan erilaisia kirjallisuudessa esitettyjä hyötyjä ja hahmottaa yksittäisten hyötyjen muodostamia laajempia hyötykokonaisuuksia. Tavoitteena oli myös tutkia, miten iän, harrastuksen keston, käsityötekniikan, käsityöprosessin tai koetun taitotason suhteen erilaiset vastaajat korostuvat erityyppisten käsityön hyötyjen kokemisessa.</p> <p>Tutkimus toteutettiin internetkyselyn avulla. Kyselylomakkeen linkkiä jaettiin sosiaalisessa mediassa, ja vastaajia oli 1754. Pääkomponenttianalyysin avulla identifioitiin yhdeksän yksittäisiä hyötyjä kokoavaa hyötypääkomponenttia. Sen jälkeen varianssianalyysillä tutkittiin, mitkä vastaajaryhmät korostuivat minkäkin löydetyn hyötykomponentin kokemisessa.</p> <p>Tutkimuksessa löydettiin yhdeksän hyötypääkomponenttia: Prosessi- ja luovien taitojen kehittyminen, Itsenäisyys ja voimaantuminen, Terveys ja terveystietoisuus, Käsityötaitojen oppiminen, Elämyksellisyys, luova ilmaisu ja ilo, Sosiaaliset hyödyt, Käytännön tuotehyödyt, Pitkäjänteisyyden kehittyminen ja Ylpeys ja ilo tuotteesta. Vastaajaryhmien välillä oli tilastollisesti merkitseviä pieniä tai keskisuuria eroja kaikissa niissä. Tutkimuksessa tehtiin muun muassa seuraavia johtopäätöksiä. Tulokset tukevat kokonaisen käsityöprosessin toteuttamista koulukäsitöissä: kokonaisen käsityöprosessin koetaan kehittävän enemmän prosessi- ja luovia taitoja kuin osittaisen. Tällöin oppilaita on hyvä ohjata kiinnittämään huomionsa näiden taitojen oppimiseen. Tulokset nostavat aiempaa vahvemmin terveyden ja terveystietoisuuden sekä itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjä täydennykseksi aiemmin esitettyihin käsityön merkitysten jaotteluihin. Terveyden ja terveystietoisuuden hyötyjen kokemisessa korostuivat muiden tekniikoiden harrastajat kuin ompelijat, 35-49-vuotiaat sekä ohjeen mukaan käsitöitä tekevät, kun taas itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjä kokevat erityisesti nimenomaan ompelua harrastavat, 50-64-vuotiaat sekä itse käsityönsä suunnittelevat. Nämä erot on hyvä huomioida, kun esimerkiksi suunnitellaan käsityökurseja tai terapiaa erilaisiin tarpeisiin. Sosiaaliset hyödyt korostuivat huomattavasti vähintään 50-vuotiaiden keskuudessa. Tuloksen perusteella käsitöiden merkeissä kokoontuminen voi olla hyvä tapa ehkäistä ikäihmisten yksinäisyyttä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord Käsityö, tekstiilikäsityö, käsityön merkitykset, käsityön hyödyt, käsityöharrastus, käsityöprosessi			
Keywords Craft, textile crafts, meanings of craft, benefits of craft, hobby crafts, craft process			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston keskustakampuksen kirjasto - Helda / E-thesis (opinnäytteet)			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Tiedekunta - Fakultet – Faculty Behavioural Sciences		Laitos - Institution – Department Teacher Education	
Tekijä - Författare – Author Juulia Mäkipää			
Työn nimi - Arbetets titel Hyvää käsistöistä – tutkimus tekstiilikäsityöharrastuksen hyötyjen kokemisesta			
Title Benefits of craft – research on experiencing benefits of textile hobby crafts			
Oppiaine - Läroämne – Subject Education			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Pirita Seitamaa-Hakkarainen		Aika - Datum - Month and year November 2019	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 90 pp. + 5 appendices
<p>Tiivistelmä - Referat – Abstract</p> <p>This study aims to increase knowledge about benefits of hobby crafts. In previous studies, hobby crafts have been described e.g. as an empowering element in an unsure modern society, a developer of thinking skills, a way to express belonging to a community or a culture, or a therapy tool. The goal of this research was to measure how much people experience different benefits described in literature from hobby crafts. The goal was also to form larger benefit groups of single benefits and find out differences in experiencing them between people of different ages, of different lengths of experience, who use different craft techniques or craft process, and who evaluate their skills level different.</p> <p>The research method chosen was online questionnaire survey, and the link to the questionnaire was shared in social media. There were 1754 respondents. Nine benefit components combining different single benefits were identified using principal component analysis. The principal component analysis was followed by analysis of variance to find out which groups differed from each other in experiencing each benefit component.</p> <p>Nine benefit components were found in the study: Developing process and creative skills, Independence and empowerment, Health and therapeutic benefits, Learning craft skills, Experientiality, creative expression and joy, Social benefits, Practical product benefits, Developing perseverance and Pride and joy of the product. Statistically significant small or medium size differences between different groups were found in all benefit components. Among others, the following conclusions were presented. The results support using holistic craft process in school crafts: more process and creative skills development was experienced from holistic craft process than from partial one. Guiding students to become aware of learning these skills is recommended. The results highlight health and therapeutic benefits, and benefits of independence and empowerment, as additions to the classifications of meanings of craft presented in previous literature. In experiencing health and therapy benefits, people using other techniques but sewing were highlighted, as was age group 35–49 and ones following instructions in their craft process. Benefits of independence and empowerment were especially experienced on the contrary by people sewing, aged between 50–64 and the ones who designed their crafts themselves. The differences are good to be noted when planning courses or therapy for different needs. Experiencing social benefits was strongly highlighted among people aged 50 or more. Gathering together doing crafts can be a good way to prevent loneliness among the aging people.</p>			
Avainsanat – Nyckelord Käsityö, tekstiilikäsityö käsityön merkitykset, käsityön hyödyt, käsityöharrastus, käsityöprosessi			
Keywords Craft, textile crafts, meanings of craft, benefits of craft, hobby crafts, craft process			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited City Centre Campus Library - Helda / E-thesis (theses)			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	KIRJALLISUUSKATSAUS.....	4
2.1	Käsityön roolin erittelyä	4
2.1.1	Käsityö ihmisten elämässä ennen ja nykyisin	4
2.1.2	Käsityön yhteiskunnallinen näkökulma	7
2.2	Käsityö harrastuksena.....	9
2.2.1	Käsitteitä	9
2.2.2	Käsitöiden harrastaminen Suomessa	18
2.3	Käsityöharrastuksen syyt, merkitykset ja hyödyt.....	21
2.3.1	Käsityön harrastamisen syyt.....	21
2.3.2	Käsityön merkitysten jaotteluja	23
2.3.3	Käsityöharrastuksen hyödyt.....	26
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
3.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	31
3.2	Tutkimusmenetelmä	31
3.3	Mittarin laatiminen	32
3.3.1	Taustamuuttujakysymysten laatiminen	33
3.3.2	Hyötyjen kokemisen mittaaminen	34
3.4	Aineiston kerääminen.....	36
4	ANALYYSIT JA TUTKIMUSTULOKSET	38
4.1	Aineiston kuvaus	38
4.2	Suorat jakaumat	41
4.3	Pääkomponenttianalyysi	45
4.4	Varianssianalyysi.....	49
5	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	74
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	78
6.1	Käsityön hyötyjen kokeminen yleisesti	78
6.2	Löydetyt hyötykokonaisuudet ja vastaajien korostuminen	78
6.2.1	Prosessi- ja luovien taitojen kehittyminen	79
6.2.2	Itsenäisyys ja voimaantuminen.....	80

6.2.3 Terveys ja terapeuttisuus.....	81
6.2.4 Käsityötaitojen oppiminen	81
6.2.5 Elämyksellisyys, luova ilmaisu ja ilo	82
6.2.6 Sosiaaliset hyödyt	83
6.2.7 Käytännön tuotehyödyt	84
6.2.8 Pitkäjänteisyyden kehittyminen.....	86
6.2.9 Ylpeys ja ilo tuotteesta	86
7 POHDINTA.....	87
7.1 Tulosten pohdintaa.....	87
7.2 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusmahdollisuudet	89
LÄHTEET	91
LIITTEET	99

KUVAT:

Kuva 1 Käsityön hyötyjen kokeminen, hyödyt 1-17.	42
Kuva 2 Käsityön hyötyjen kokeminen, hyödyt 18-35.	43
Kuva 3 Käsityön hyötyjen kokeminen, hyödyt 36-53.	44
Kuva 4 Prosessi- ja luovien taitojen oppimisen kokeminen taustaryhmittäin.....	54
Kuva 5 Itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokeminen taustaryhmittäin.	56
Kuva 6 Terveysten ja terapeuttisuuden hyötyjen kokeminen taustaryhmittäin...58	
Kuva 7 Käsityötaitojen oppimisen kokeminen taustaryhmittäin.....	60
Kuva 8 Elämyksellisuuden, luovan ilmaisun ja ilon kokeminen taustaryhmittäin.	62
Kuva 9 Sosiaalisten hyötyjen kokeminen taustaryhmittäin.	65
Kuva 10 Käytännön tuotehyötyjen kokeminen taustaryhmittäin.....	67
Kuva 11 Pitkäjänteisyyden kehittymisen kokeminen taustaryhmittäin.	70
Kuva 12 Tuotteeseen liittyvän ylpeyden ja ilon kokeminen taustaryhmittäin.	72

TAULUKOT:

Taulukko 1 Vastaajajoukon ominaisuuksia.	38
Taulukko 2 Ikäluokkien edustus väestössä, käsityöharrastajissa ja aineistossa. Lähteet: Taitoliitto, 2018 ja Tilastokeskus, 2009.....	39
Taulukko 3 Pääkomponentit 1-3.....	48
Taulukko 4 Pääkomponentit 4-9.....	49
Taulukko 5 Vastaajaryhmien vastaajamäärät.	52

1 Johdanto

Käsityön harrastaminen elää uutta kultakauttaan. Sen suosio on vaihdellut eri vuosikymmenillä, mutta nykyinen suosion nousu alkoi vuosituhannen taitteen tienoilla (MTV Uutiset, 2017). Taitoliiton teettämän tuoreen valtakunnallisen kyselyn mukaan 34 prosenttia suomalaisista aikuisista harrastaa käsitöitä vähintään muutaman kerran kuukaudessa, ja jopa 77 prosenttia harrastaa käsitöitä vähintään satunnaisesti (Taitoliitto, 2018). Innokkaita harrastajia on joka ikäluokassa, ja mediassa on rikottu myös sitä käsitystä, että tekstiilikäsityöharrastus kuuluisi vain naisille. Esimerkiksi Yle on otsikoinut artikkelinsa ”Äijät ja lumilautailijat löysivät virkkaamisen” (Yle, 2013), ja Helsingin uutiset on kirjoittanut 12-vuotiaasta pojasta, joka huvun ja taskurahan tienaan takia virkkaa mattoja (Helsingin uutiset, 2015). Käsityöblogit keräävät internetissä tuhansia lukijoita, ja sosiaalisessa mediassa vaihdetaan kokemuksia ja esitellään omia käsitöitä aktiivisesti eri käsityöfoorumeilla.

Kiistatta käsitöiden harrastaminen on siis ajankohtainen teema ja siten mielenkiintoinen tutkimuksen kohde. Myös itse kuulun joukkoon, joka innostui käsitöiden harrastamisesta toden teolla vasta vuosituhannen vaihteen jälkeen. Oman henkilökohtaisen kokemuksen kautta minulla oli käsitys, mitä käsityöharrastus voi harrastajalleen antaa. Se oli kuitenkin vain yhden harrastajan tarina, joten minua kiehtoi ymmärtää, miksi käsityöbuumi on niin voimakas ja edelleen voimistuva 2000- ja 2010-luvuilla. Mitä saa valtavan määrän harrastajia hurahtamaan käsitöihin, ja mitä hyvää he saavat harrastuksestaan?

Vaikka käsityön harrastamisesta ja sen hyödystä on kirjoitettu ja puhuttu mediassa, harrastajat eivät monesti pysähdy miettimään käsityöstä saamiaan hyötyjä. Tämä kävi hyvin ilmi tässä tutkimuksessa toteutetussa kyselyssä, jossa harrastajilta kysyttiin heidän kokemistaan käsityön hyödyistä. Kyselyn palauteosiossa lukuisat vastaajat kiittivät ja kertoivat hämmästyksestään huomattessaan kyselyyn vastatessaan, kuinka paljon he saavatkaan elämäänsä hyvää käsityöharrastuksensa kautta.

Pöllänen (2006b, s. 76) kuvaa käsityötä omaehtoisena harrastuksena osaksi näkymätöntä sosiaalipolitiikkaa sen lukuisten hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävien ominaisuuksien vuoksi. Hyötyjen tiedostaminen ja yleiseen tietoon saattaminen on tärkeää, jotta käsitöiden harrastamista ymmärretään tukea yhteiskunnallisesti. Tämän tutkielman avulla haluankin lisätä tietoa käsityön harrastamisen hyödyistä ja tarjota siten lisää aineksia keskusteluun käsityön asemasta yhteiskunnassa. Toki harrastamiseen ja harrastajiin liittyvällä tiedolla on myös taloudellista merkitystä käsityöalan yritysten kannalta – suomalaiset käsityön aktiiviset harrastajat käyttävät käsityötarvikkeisiin ja -materiaaleihin keskimäärin 350 euroa ja käsityökursseihin keskimäärin 70 euroa vuodessa (Taitoliitto, 2018). Tieto harrastamisen hyötyjen kokemisesta auttaa tuotetarjonnan suunnittelussa ja markkinoinnissa.

Eri tutkimuksissa, joihin tässä tutkielmassa luodaan katsaus, on kuvailtu ja luokiteltu käsityön hyötyjä ja käsityön tekemisen merkityksiä sekä motiiveja. Moni tutkimus kuitenkin tarkastelee aihetta rajatusta näkökulmasta kuten erilaisten käsityöprosessien tai käsityön terapeuttisten vaikutusten kautta. Toisaalta tutkimukset ovat yleensä kvalitatiivisia, ilmiötä kuvailevia. Niissä on onnistuttu kuvailemaan käsityön hyötyjä sekä löytämään jaotteluja käsityölle ja sen harrastamiselle annettuihin merkityksiin ja motiiveihin. Tutkimusten kvalitatiivisen luonteen vuoksi niissä ei kuitenkaan ole pystytty mittaamaan, kuinka yleistä minkäkin merkityksen, motiivin tai hyödyn kokeminen on tai millaiset harrastajat niiden kokemisessa korostuvat.

Nykänen (2014) on raivannut pro gradu -tutkielmallaan tietä suomalaisten käsityön harrastamisen kvantitatiiviseen tutkimiseen. Hän teki laaja-alaisen kartoituksen käsityön harrastamisesta. Yhtenä Nykäsen (2014, s. 37) tutkimusongelmana tutkielmassa oli, kuinka paljon eri syyt ohjaavat käsitöiden tekemistä. Syillä Nykäsen (2014, s. 37) tarkoittaa arvoja, hyötyjä ja päämääriä toiminnan takana. Nykäsen aineistossa painottuivat neljä syyryhmää käsitöiden harrastamiselle: prosessikeskeiset syyt, yksilökeskeiset syyt, uuden kokemisen syyt ja tuotantoon liittyvät syyt (Nykänen, 2014, s. 100). Nykäsen ei kuitenkaan voinut tutkimuksensa perusteella tulkita, onko eri vastaajaryhmillä eri syitä

käsitöiden tekemiselle, koska tekemisen syyt erottelivat vastaajia melko vähän (Nykänen, 2014, s. 101).

Tässä tutkimuksessa haluan tarttua haasteeseen ja sukeltaa syvemmälle käsityöharrastuksen koettujen hyötyjen maailmaan. Tutkimuksen kirjallisuuskatsauksessa perehdytään käsityön rooliin yhteiskunnassa ja harrastuksena, käsityötaitoon ja -prosessiin sekä käsityöharrastuksen hyötyihin. Eri lähteissä mainitut käsityön hyödyt kootaan yhteen, ja niiden kokemista mitataan tilastollisesti käsityöharrastajien keskuudessa. Kirjallisuuden perusteella identifioidaan yhteensä 53 erillistä käsityöstä saatavaa hyötyä, joiden kokemista tutkimuksessa mitataan. Tutkimuksen perusideana on etsiä laajempia yksittäisiä hyötyjä kokoavia kokonaisuuksia ja tarkastella, onko näiden hyötykokonaisuuksien kokemisessa eroa erilaisten vastaajaryhmien välillä. Halutaan tutkia, korostuuko tietyn hyötykokonaisuuden kohdalla esimerkiksi tietyn käsityötekniikan harrastaminen, tietty ikäryhmä, tietty harrastuksen kesto, tietty harrastajan kokema oma taitotaso tai tietynlainen käsityöprosessi. Tässä tutkimuksessa näkökulma rajataan tekstiilikäsityön harrastamiseen.

2 Kirjallisuuskatsaus

2.1 Käsityön roolin erittelyä

Koska tutkimuksen yhtenä tavoitteena on lisätä tietoa käsityön harrastamisen hyödyistä yhteiskunnallista keskustelua varten, on tärkeää perehtyä käsityön rooliin yhteiskunnassa menneisyydessä ja nykyisyydessä. Tässä luvussa luodaankin katsaus käsityöhön, sen arvostukseen, sen ja yhteiskunnallisten muutosten yhteyteen sekä käsillä olevan käsityötrendin taustaan.

2.1.1 Käsityö ihmisten elämässä ennen ja nykyisin

Kädentaitojen arvostus on vaihdellut vuosisatoina ja -kymmeninä. Käsityö alkoi erottua taiteesta keskiajalla käsityökiltojen perustamisen myötä, mutta tällöin käsityön ja taiteen arvostuksessa ei ollut eroa (M'Closkey, 1994, s. 59–60). Sittemmin taiteen ja käsityön välinen rajaveto ja niiden erilainen arvostus ovat puhuttaneet kautta vuosisatojen aina 2000-luvulle saakka. Kädentaitojen arvostus oli erityisessä kriisissä 70-luvulla, kun kuvataiteeseen levisi merkittävänä ilmiönä konseptualismi, jossa erotettiin selvästi taiteen ideointi ja materiaallinen toteutus (Peach, 2013, s. 164–165). Lopulta konseptualismin vastareaktiona kuitenkin käsityötaitoja alettiin arvostaa ja ihaila entistä vahvemmin (Peach, 2013, s. 168). Heikkinen (2004, s. 75) kuvaa käsityön joutuneen kriisiin 2000-luvun vaihteessa, jolloin se rajattiin omaksi alueekseen taiteen, tieteen ja teollisen tuotannon väliin. Kuitenkin nykyään taiteen ja käsityön vastakkainasettelua pidetään nykyään vanhanaikaisena ja irrelevanttina (esim. Peach, 2013, s. 173; Niedderer & Townsend, 2012, s. 3; Na, 2012, s. 60–61). Kädentaitoja arvostetaan: esimerkiksi keskiaikaista käsityötä ihailaan, vaikka se ei istu nykyajan yksilölliseen ja ilmaisulliseen ihanteeseen (Pacius, 1994, s. 127–128).

Ennen teollista tuotantoa käsityö oli keskeinen tapa hankkia tavaroita, mutta kun teollistumisen jälkeen kaikki elämisen kannalta tärkeät tuotteet pystyttiin hankkimaan teollisesti tuotettuina kaupasta, käsityöiden merkitys tuottamistapana hävisi (Kaukinen, 2004, s. 19). Käsityö muuttui pikkuhiljaa tuottamistavasta harrastukseksi. Aikasalo (2006, s. 50–53) toteaa, että vaikka vielä 1900-luvulla

käsitöitä tehtiin usein käytännön pakosta, tekemistä pidettiin silti virkistävänä ja innostavana, ja siinä päästiin käyttämään luovuutta. Creighton (1994, s. 108) kutsuu termillä ”hobbification” ilmiötä, jossa aiemmin mielihyvää tuottaneet kotityöt kuten leipominen, ompeleminen ja neulominen ovat muuttuneet harrastuksiksi, jotka edellyttävät tekijältään aikaa ja rahaa. Aikasalo (2006, s. 50) kuvaa tutkimuksessaan, kuinka jo 1900-luvun alkupuolella kaupunkilaisilla työssäkäyvillä naisilla saattoi olla vain vähän aikaa käsitöille. Käsitöitä tehtiin nimenomaan harrastuksena kesällä, kun työkiireet hellittivät.

Käsitöiden harrastamiseen on liittynyt paljon erilaisia mielikuvia vuosikymmenten ja -satojen kuluessa. Käsitöiden tekijä voi uppoutua työhönsä kuten lukija voi uppoutua mielenkiintoiseen kirjaan. Parker (1984, Hagedornin & Springgayn, 2013, s. 14 mukaan) kertoo, kuinka 1800-luvun lopulla käsitöiden tekemistä pidettiin jopa uhkana, sillä naisilla oli liikaa aikaa ajatella, kun he uppoutuivat tuntikausiksi käsitöiden pariin. Hänen mukaansa kirjontatöiden sanottiin aiheuttavan naisille jopa hysteriaa. Luulot kuvaavat hyvin sitä, kuinka käsityöt voivat napata tekijänsä flow-tilaan, jota käsitöitä harrastamattoman voi olla vaikea ymmärtää tekemistä vierestä katsoessaan.

Nykyään käsityöharrastus nähdään hyvin erilaisena kuin 1800-luvulla. Käsitöiden tiedetään hysterian aiheuttamisen sijaan päinvastoin rauhoittavan, kun tekijä voi keskittyä vain käsityön tekemiseen ja unohtaa muut arkihuolensa (Hagedorn & Springgay, 2013, s. 14). Bryan-Wilson (2013, s. 10) huomauttaa lisäksi, että myös heteromiehet ovat ottaneet käsityön omakseen, eikä heitä enää leimata homoseksuaaleiksi tai naisellisiksi, jos he harrastavat käsitöitä.

Na’n (2012, s. 76–78) mukaan käsityön tekemisen tarve on biologinen. Kojonkoski-Rännäli (1995, s. 66) kuvaa, kuinka ihminen on eräänlaisessa kriisissä sen johdosta, että ihmiselle tyypillinen käsin tekeminen on siirtynyt koneille. Hänen mukaansa ihmisellä on edelleen käsitöiden edellyttämää käytännöllistä järkeä, mutta se jää hyödyntämättä eikä pääse kehittymään, koska ihmisillä ei ole nykyään osaamisen ja käsin tekemisen aluetta elämässään (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 66). Voi siis todeta, että nyky-yhteiskunnassa ihminen ei hyödynnä koko potentiaaliaan, ellei hänellä ole aikaa, rahaa ja omaa

mielenkiintoa käsillä tekemiseen. Ihatsu (2006, s. 27) visioi, että kokemusmaailman virtualisoitumisen myötä mahdollisesti tulevaisuudessa kaivataan yhä enemmän aistikokemuksia ja palataan ylläpitämään ja kehittämään aisteja sekä konkreettista kosketusta reaali maailmaan. Hänen mukaansa käsityö voi tarjota tulevaisuudessa kosketuspinnan tätä varten.

Ihatsu (2006, s. 20) kuvaa käsitöitä ja käsityötuotteita rauhoittavaksi ja voimauttavaksi vastavoimaksi nyky maailmassa, jossa suurin osa asioista on suuria, yksittäisen ihmisen hallitsemattomissa olevia kokonaisuuksia. Käsitöitä hän kuvaa inhimillisen kokoisiksi – niitä ihminen pystyy hallitsemaan ja ymmärtämään. Na (2012, s. 76–78) toteaa, että harrastuksena käsityö paikkaa sitä erkaantumisen tunnetta, joka johtuu tavaroiden tuotannon siirtymisestä kauas loppukäyttäjästä. Hänen mukaansa käsityö tarjoaa yhteyden, joka on hukassa massatuotannossa, kun tuotteen tekijä jää täysin kasvottomaksi. Na (2012, s. 76–78) tuo myös esiin sen, kuinka perinteiset käsityötekniikat palauttavat menneisyyden nykyhetkeen ja tuovat tekijälle siten nostalgisen ja autenttisen tunteen.

Kuten 70-luvulla vierastettiin yhdenmukaisuutta (Peach, 2013, s. 168–169), myös nykypäivänä postmoderni kuluttaja haluaa olla myös yksilöllinen (Na, 2012, s. 52). Massatuotetut tavarat eivät vastaa tähän tarpeeseen. Hagedornin ja Springgayn (2013, s. 13) mukaan ihmiset eivät pysty samastumaan massatuotettuihin tuotteisiin, niillä ei pystytä ilmaisemaan itseään. Heidän mukaansa tuotteisiin kaivataan merkityksiä, niistä halutaan saada energiaa ja niiden halutaan olevan kauniita. Tähän tarpeeseen käsityöt tarjoavat vastauksen. Na (2012, s. 57) jaottelee tavaroiden arvon esteettiseen, rahalliseen ja henkilökohtaiseen arvoon. Toki massatuotettukin tavara voi olla kaunis ja rahallisesti arvokas, mutta uusi massatuotettu tavara ei lähtökohtaisesti sisällä henkilökohtaista arvoa kuten tunnearvoa tai muistoja. Uusi käsityötuote sen sijaan kantaa mukanaan tiedon, että sen suunnittelusta ja valmistamisesta on vastannut ajatteleva ja tunteva ihminen. Sen tekijä on käyttänyt tavaran valmistamiseen aikaa ja hän on ajatellut ja tuntenut asioita tavaraa valmistaessaan. Ehkä tavaran valmistaminen on toiminut tekijälle terapiana tai ehkä hän on ollut onnea tuottavassa flow-tilassa sitä valmistaessaan. Samaa

ajatusleikkiä ei voi tehdä massatuotetun tavarankohdalla. Käsityötuotteen ostamalla ostaja myös tietää, että hän ostoksellaan tukee käsityöläisen elinkeinoa, ostolla on merkitystä. Massatuotetun tavarankuotto katoaa abstraktisti toimitusketjun varrelle.

2.1.2 Käsityön yhteiskunnallinen näkökulma

Historiallisesti katsoen yhteiskunnassa käsityön suosion ja aseman nousu on Peachin (2013, s. 162) mukaan yleensä tullut vastauksena merkittäviin poliittisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja teknologisiin muutoksiin, kun on oltu huolissaan luovuuden ja elämänlaadun huononemisesta. Hänen mukaansa on uskottu, että käsityö tarjoaisi vapauttavan ja vanhaa säilyttävän roolin suurten muutosten edessä. Peach (2013, s. 168–169) kuvaa 70-luvun käsityötrendin taustoja Isossa-Britanniassa: kasvava inflaatio, lama, kasvava julkinen velka, nouseva työttömyysaste ja teollisuuslakot johtivat yleiseen luottamuskriisiin valtiota kohtaan. Hänen mukaansa vastareaktiona erityisesti nuoret vastustivat kuluttajuusajattelua ja olivat huolissaan ympäristöstä teollisuuden ja ydinvoiman lisääntyessä. He myös vastustivat yhdenmukaisuutta ja arvostivat luovaa autonomiaa (Peach, 2013, s. 168–169). Haluttiin kestävämpää elämäntapaa, mikä johti kiinnostuksen lisääntymiseen itse tekemiseen. Peach (2013, s. 168–169) kertoo, kuinka Crafts-lehdessä esiteltiin ihailen henkilöitä, jotka olivat jättäneet tavallisen ammattinsa ja valinneet käsityöläisyyden elämäntavakseen. Eskapismi nousi, kun haluttiin paeta vaikeaa yhteiskunnallista tilannetta (Peach, 2013, s. 168–169). Samankaltaiset tarinat ovat tuttuja myös nykypäivänä suomalaisissa aikakauslehdissä.

Hagedorn ja Springgay (2013, s. 17, 22) haastattelivat käsityöläisiä Kanadassa Torontossa ja totesivat, että haastateltujen käsityöläisten elämäntapa kuvastaa monilla tavoin kapinointia yhteiskuntaa vastaan. Haastateltavat eivät kuitenkaan itse pitäneet itseään aktivisteina, vaan heille käsityöammattilaisuus oli luonnollinen valinta, joka heidän suorastaan täytyi tehdä oman hyvinvointinsa eteen. He tunsivat olonsa onnekkaita, kun voivat tehdä työtä heille tärkeän aiheen äärellä. He olivat myös ylpeitä alastaan. Hagedorn ja Springgay (2013, s.

22) kuvaavat, kuinka fyysisen työn kunnioitus on noussut jälleen uuteen arvoon, kuten tapahtui 1800-luvulla arts and crafts -liikkeen yhteydessä.

Käsityöyrittäjän liiketoiminta vaikuttaa sympaattiselta, idylliseltä ja viattomalta verrattuna massatuotantoon. Se tuntuu täydelliseltä vastakohdalta kapitalismille, joka on johtanut pääoman keskittymiseen ja massatuotantoon. Kuitenkin Bryan-Wilson (2013, s. 9–10) esittää mielenkiintoisen näkökulman käsityöläisyyteen: se kuvastaa pienessä mittakaavassa markkinatalouden ydinajatusta, jossa tuotteita markkinoidaan ja myydään hyvin intensiivisesti, niitä kehitetään asiakkaiden mieltymysten ehdoilla ja niistä tehdään mahdollisimman houkuttelevan näköisiä, jotta asiakkaat huomaavat ne esimerkiksi messuilla tai nettikaupoissa.

Koska käsityö on tuonut tunnetta omasta autonomiasta massatuotannon maailmassa, esimerkiksi feministit ja ympäristöliike ovat ottaneet sen luontevasti myös aktivismin keinoksi. Vaikka käsityö edustaa perinteitä ja aikaa ennen massatuotantoa, käsityöllä ei kuitenkaan tässä niin kutsutussa kraftivismissa haikailla takaisin mennyttä aikaa, vaan käsityö on siinä keino toteuttaa tempauksia erilaisten aiheiden tiimoilta. (Peach, 2013, s. 173–174.) Esimerkiksi Bryan-Wilson (2013, s. 9) kertoo vuonna 2009 Washingtonissa toteutetusta sotaa vastustavasta äitienpäivätempauksesta, jossa äidit julistivat neulotun banderollin avulla: ”Emme kasvata lapsiamme tappamaan toisen äidin lasta”. Toisena esimerkkinä Hagedorn ja Springgay (2013, s. 24) kertovat tempauksessa, jossa Torontolaisilla festivaaleilla neulottiin ja virkattiin peitettä, jolla oli tarkoitus peittää kokonainen auto. Idea perustui vuosikymmeniä aikaisemmin toteutettuun sodanvastaiseen mielenilmaukseen, jossa neulepiteellä peitettiin panssarivaunu. Hagedornin ja Springgayn (2013, s. 24) mukaan festivaalien autonpiteellä ei ollut poliittista sanomaa, mutta se kuitenkin viesti tarpeesta hidastamiseen ja inhimillisyyteen.

Hagedorn ja Springgay (2013, s. 24) huomauttavat, että vaikkapa peittämällä neulegraffitilla arkisia asioita, kuten parkkimittarin tai valotolpan, urbaanista ympäristöstä voidaan tuottaa iloa ja inhimillisyyttä kasvottomaan ympäristöön. Heidän mukaansa neulegraffiti kertoo, että paikalla oli ihminen. Urbaania ympäristöä voidaan verrata massatuotantoon. Sen suunnittelija ja rakentaja ovat

usein kasvottomia tahoja ja ympäristö voi olla ilmeetön ja persoonaton – samannäköisiä kuin koneesta tulleita taloja ja kortteleita voi olla lukemattomia. Ihmisen kädenjälki sen sijaan tuo paikkaan tarinan.

Kuluttajat haluavat tukea pienimuotoista, autenttista, ympäristön ja etiikan kannalta vastuullista tuottamista sekä luonnonmateriaaleja (Peach, 2013, s. 175). Käsityönä valmistetut tuotteet vastaavat hyvin tähän toiveeseen. Na (2012, s. 166–169) muotoilee asian niin, että luonnonvarojen rajallisuuden tiedostaminen ja massatuotannon kasvottomuus saavat kuluttajat haluamaan palata elämän perusasioiden äärelle. Hänen mukaansa käsillä oleva käsityö- ja DIY-buumi sekä esimerkiksi käsitöiden myymiseen keskittyneen Etsy-nettikaupan saama valtava suosio kuvastavat kaipuuta vaihtoehtoon nykyajan kasvottomalle massatuotannolle. Osa harrastajista on tehnyt harrastuksestaan myös osan elinkeinoaan tavoitellakseen hyvää elämää – käsityöstä saadaan näin mielihyvää, mutta samalla huomioidaan luonnonvarojen riittävyys ja otetaan etäisyyttä ylimaterialisoituneeseen elämään (Na, 2012, s. 80–81).

2.2 Käsityö harrastuksena

Tässä luvussa syvennyttään käsityön harrastamiseen. Ensin eritellään aiheen kannalta keskeisiä käsitteitä: harrastaminen, kokonainen ja ositettu käsityöprosessi sekä käsityötaito ja sen oppiminen. Harrastajan toteuttamaa käsityöprosessia ja taitotasoa käytetään tutkimuksessa taustamuuttujina, joten niihin perehtyminen on aiheellista. Sen jälkeen luodaan katsaus käsitöiden harrastamiseen Suomessa, jotta saadaan käsitys käsityöharrastamisen ilmiön laajuudesta ja luonteesta.

2.2.1 Käsitteitä

2.2.1.1 Harrastaminen

Metsämuuronen (1995, s. 21–22) määrittelee harrastuksen seuraavasti: ”Harrastuneisuus on suhteellisen pysyvä tiettyntyyppisiin toimintoihin positiivissävyisenä toimintavalmiutena yksilön toiminnallisella, kognitiivisella ja affektiivisella alueella ilmenevä jatkuva omaehtoinen suuntautuminen. Harrastus

voidaan ymmärtää harrastuneisuuden kohdentumisena tiettyyn asiaan, lajiin, tekniikkaan, välineeseen tai osa-alueeseen.” Lyhemmin sanottuna käsityöharrastuksessa harrastaja suuntaa kiinnostuksensa ja toimintansa jatkuvasti ja positiivissävytteisesti käsitöihin.

Stebbins (2009, s. 264–767) jaottelee ihmisten vapaa-ajan vieton kolmeen kategoriaan ”casual leisure”, ”project-based leisure” ja ”serious leisure”. Casual leisure tarkoittaa itsessään välittömästi mutta lyhytaikaisesti palkitsevaa aktiviteettia, joka ei vaadi juuri aiempaa harjoittelua. Tällaista on esimerkiksi ystävän kanssa jutustelu tai television katselu (Stebbins, 2001, s. 53). Käsitöiden tekeminen ei lukeudu tähän kategoriaan, sillä se vaatii aina jonkin verran etukäteisvalmistelua ja -taitoja nautinnon tuottamiseksi. Project-based leisure taas tarkoittaa kertaluontoisesti tai satunnaisesti toteutettavia projekteja, jotka eivät kuitenkaan vaadi merkittävää pitkäjänteistä valmistelua tai harjoittelua. Käsityön saralla tällaiseksi aktiviteetiksi voidaan lukea valmiin tarvike- ja ohjepaketin mukaan tehtyä käsityöprojektia, jossa ei juuri tarvita aiempaa osaamista, tai satunnaisesta tarpeesta kumpuavaa vähän taitoa vaativaa tee-se-itse-projektia. Jos tällaiset projektit muuttuvat toistuviksi, aktiviteetti voi muuttua harrastukseksi, joka lukeutuu seuraavaan ajanviettokategoriaan.

Serious leisure tarkoittaa säännöllisesti ja pitkäaikaisesti toteutettua aktiviteettia, joka on tekijälleen erittäin tyydyttävää mutta myös haastavaa ja vaatii taitoa tai kokemusta. Siinä tekijä on omistautunut kyseiselle toiminnalle, ja aktiviteetin toteuttaminen on heille kuin uran rakentamista, vaikka siitä ei maksetakaan merkittävää palkkaa. (Stebbins, 2001, s. 54.) Stebbins (2001, s. 54) jakaa tällaiset toimijat amatööreihin, harrastajiin ja hyväntekeväisyystoimijoihin. Amatöörit toteuttavat aktiviteettiaan ammattilaisten rinnalla esimerkiksi taiteen, urheilun, tieteen ja viihteen kentillä. Harrastajat taas on luokiteltu keräilijöihin, käsityöharrastajiin, aktiviteetteihin kuten metsästyksen osallistujiin, ei-ammattimaisissa urheilulajeissa ja peleissä kilpailijoihin sekä vapaiden taiteiden harrastajiin, joiden intohimona on lukea tietystä aiheesta kuten esimerkiksi historiasta, kirjallisuudesta tai filosofiasta. (Stebbins, 2001, s. 54.)

Käsitöiden harrastajien voidaan siis lukea kuuluviksi amatööreihin tai harrastajiin riippuen siitä, toimivatko he ammattilaiskentällä esimerkiksi myymällä käsitöitään ammattilaisten rinnalla. Na (2012, s. 80–81) nimittää amatööriammattilaisiksi (professional amateur, pro am) käsitöiden harrastajia, jotka eivät ole ammattilaiskäsityöläisiä, mutta tienaaavat osan tuloistaan käsitöiden myymisellä.

Stebbinsin esittämää kategoriajakoa on myös haastettu. Esimerkiksi Veal (2017, s. 215–216) kyseenalaistaa yksiselitteisen jaon kategorioiden casual leisure, project-based leisure ja serious leisure välillä. Hänen mukaansa useimpia aktiviteetteja voi toteuttaa erilaisin taidoin ja erilaisilla sitoutumisen asteilla, ja taito ja sitoutumisen taso voivat samankin toimijan kohdalla vaihdella ajan kuluessa tai tilanteesta riippuen. Näin on ongelmallista asettaa tiettyä aktiviteettia tai toimijaa tiettyyn kategoriaan. Kategoriajakoa on tästä syystä täydennetty ajatuksella jatkumosta kategorioiden välillä. Vealin (2017, s. 215) mukaan kuitenkin myös jatkumoon kategorioiden välillä liittyy ongelma: liikkuminen kategorioiden välillä ei tapahdu lineaarisesti, vaan se saa monia muotoja riippuen yksilöstä, aktiviteetista ja tilanteesta. On esimerkiksi mahdollista, että taitava ja kokenut toimija toteuttaa aktiviteettia vain alhaisella omistautumisella casual leisure -tasolla etenemättä koskaan serious leisure -tasolle, vaikka hänen taitotasonsa tämän mahdollistaisikin. Veal (2017, s. 214) korostaa toimijan omaa kokemusta siitä, kuinka vakavasti tämä suhtautuu aktiviteettiinsa.

Tässä tutkimuksessa ei rajoituta pelkästään tietyn sitoutumis- tai osaamistason harrastajiin. Keskeistä on, että harrastaja itse kokee harrastavansa käsitöitä. Ajatuksena on, että tieto käsityön tarjoamista hyödyistä on tärkeää, olipa harrastuksen luonne sitten satunnaisempi tai vakavampi. Vaikka tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole vertailla käsityöstä saatavia hyötyjä eri vakavuustasolla harrastavien kesken, tuloksia tarkastellaan kuitenkin harrastajien kokeman taitotason ja harrastuksen keston mukaan – korkea taitotaso ja pitkä harrastuksen kesto viittaavat vakavaan sitoutumiseen harrastukseen.

2.2.1.2 Kokonainen käsityö

Käsityön tekemiseen kuuluu yleensä tuotteen suunnittelu etukäteen, oli suunnitelma sitten käsityön tekijän tai jonkun muun laatima työohje. Kun sama henkilö sekä ideoi tuotteen, suunnittelee sen teknisen ja visuaalisen toteutuksen että valmistaa sen, kyseessä on kokonainen käsityöprosessi (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 58). Tällöin prosessiin kuuluu suunnittelun lisäksi todennäköisesti useita kokeiluja ja mahdollisesti myös prototyypin valmistaminen. Yhdeksi kokonaisen käsityöprosessin osaksi voidaan katsoa myös tuotteen ja prosessin arviointi ja reflektointi, jossa käsityön tekijä reflektoi toimintaansa, omaa minäänsä ja taitojaan. (Pöllänen & Kröger, 2006, s. 86–88, 164.)

Kokonaisessa käsityöprosessissa on siis sekä tuotteen visuaalista että teknistä suunnittelua. Visuaalinen suunnittelu saa alkunsa ideasta ja mielikuvasta, ja se liittyy tuotteen esteettisiin ominaisuuksiin. Tekninen suunnittelu taas tarkoittaa tuotteen funktionaalisten ominaisuuksien ja valmistustekniikoiden suunnittelua. (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 80.)

Käsityöprosessin teknistä ja visuaalista suunnittelua pidetään kokonaisen käsityöprosessin keskeisimpänä vaiheena, koska se sisältää laajasti ajattelutyötä: tiedonhakua, kokeilujen hyödyntämistä, ongelmien ratkaisemista yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä ratkaisujen, mahdollisten tulosten ja työskentelyn arviointia. Lisäksi suunnitteluvaiheessa on osattava suhteuttaa suunnitelma käytössä oleviin aika-, materiaali-, väline- ja taitoresursseihin sopiviksi. (Pöllänen & Kröger, 2004, s. 163.) Kojonkoski-Rännäli (1995, s. 79) luettelee käsityön edellyttävän tekijältään luovuutta, tietoja, ajattelemisen taitoja, päätöksentekotaitoa, riskinottokykyä, vastuullista harkintaa, esteettisiä valmiuksia, pitkälle harjaantunutta käden motoriikkaa sekä silmän ja käden koordinaatiokykyä.

Kokonaiseen käsityöhön liittyy monia hyötyjä, joita esitellään seuraavassa luvussa. Hyödyistä huolimatta siihen liittyy myös ongelmia. Nopeasti muuttuvassa nykymaailmassa esimerkiksi odotetaan nopeita tuloksia (Pöllänen

& Kröger, 2006, s. 88). Kokonainen käsityöprosessi vie kuitenkin aikaa ja vaatii kärsivällisyyttä käsityön tekijältä. Mason (2005, s. 262) pitää ongelmallisena myös vaatimusta siitä, että tekijän on hallittava koko suunnitteluprosessi, materiaalien käyttö ja työskentelyprosessi, koska silloin sivuutetaan täysin sellaisia taitoon perustuvia käsitöitä kuten huonekalujen entisöinti ja pienoismallien rakentaminen, jotka ovat luovia, koska ne mahdollistavat itsensä toteuttamisen ja niissä on esteettinen päämäärä.

Koulukäsityössä kehityksen suunta on kohti kokonaista käsityötä siitä huolimatta, että oppilaat ovat usein aloittelijoita. Esimerkiksi Pirita Seitamaa-Hakkarainen (2009, s. 66–69) toteaa Opetushallituksen julkaisemassa taito- ja taideaineiden opetuksen kehittämiseen keskittyvässä julkaisussa ”Taide ja taito – kiinni elämässä”, että hänen nähdäkseen koulukäsityön mielekkyys perustuu nimenomaan käsityöprosessin tuomiin hyötyihin: mielihyvään, ongelmanratkaisun ja toiminnallisten taitojen kehitykseen sekä mahdollisuuteen vaikuttaa omaan elinympäristöön ja esinemaailmaan, kun taas käsityötaitojen hän sanoo kasvavan ja kehittyvän käsitöitä tehdessä ja ajan kuluessa. Hän painottaa joustavaa suunnitteluprosessia, jossa oppilas piirtäen, kokeillen ja opettajan ja luokkatovereiden avulla etenee suunnitelmansa toteutuksessa. Koululuokassa tällainen oppiminen voikin toimia paremmin kuin yksilöharrastuksessa, sillä opettajasta ja luokkatovereista saa tällöin tukea. Vaakakupissa tasapainoillaan siis sen kanssa, opetellaanko ensin taitoja ja sitten suunnitellaan luovia ratkaisuja, vai suunnitellaanko ensin ja annetaan taitojen karttua tekemisen lomassa. Seitamaa-Hakkarainen (2009, s. 68) kuitenkin toteaa, että suunnitteluideoiden toteuttaminen vaatii riittävää tietoa tekniikoista ja materiaaleista.

2.2.1.3 Ositettu käsityö

Jos käsityön tekijä ei toteuta itse koko kokonaista käsityöprosessia, käsityöprosessista tulee ositettu. Ositetussa käsityöprosessissa jokin osa kokonaisesta käsityöprosessista siirtyy jonkun toisen ihmisen tai koneen tekemäksi tai se jätetään kokonaan tekemättä (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 60). Jos käsityön tekijä esimerkiksi hyödyntää tekemisessään valmista mallia tai

ohjetta tietäen saavansa sen avulla aikaan tietyn tuotteen, kysymys on ositetusta käsityöprosessista. Pienimuotoista suunnittelua voi silti tapahtua esimerkiksi tuotteen yksityiskohtien varioinnin muodossa. (Pöllänen & Kröger, 2006, s. 86.)

Kun käsityön harrastaja hyödyntää työssään valmista mallia, tarkkoja valmistusohjeita sekä valmiita tietoja tarvittavista materiaaleista ja niiden menekistä, käsityö on vain tuotteen valmistamisesta, vaikkakin myös siinä tekijällä on oltava riittävästi tietoa ohjeiden ymmärtämiseksi sekä taitoa ja kärsivällisyyttä toteuttaa tuote. Tarkemmin sanottuna myös ositettu käsityö edellyttää tekijältään teknisten ja tuotteen funktioon liittyvien ongelmien ratkaisutaitoa, materiaali- ja työvälinetuntemusta, erilaisten tekniikkojen hallintaa sekä esteettisiä valmiuksia ja luovuutta suunnittelijan idean sisäistämiseksi ja toteuttamiseksi. (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 94–99.) Kokonaisen ja ositetun käsityön välimaastoon Pöllänen ja Kröger (2006, s. 88) asettavat taitolajipainotteisen käsityön, jossa käsityön tekijä perehtyy tiettyyn käsityölajiin ja kehittää sitä.

Kojonkoski-Rännälin (1995, s. 93) mukaan harrastekäsítőissä ja silloin, kun tuotteita tehdään itse taloudellisista syistä, valmiiden ohjeiden mukaan tekeminen on yleisin käsityön muoto. Kojonkoski-Rännälin (1995, s. 98–99) mukaan tärkein syy ositetun käsityön tekemiselle on kokonaisen käsityöprosessin vaativuus. Hänen mukaansa nykyään harjoittelu-aikaa on niukasti, ja muutaman pettymyksen jälkeen helposti haetaan jälleen apua muiden tekemistä tarkoista ohjeista. On myös mahdollista, että ilman ohjeita tehtyjen yritysten ja erehdysten kautta ei lopultakaan löydä hyvää ratkaisua tai ratkaisun keksimiseen kuluu kohtuuttomasti aikaa (Dormer, 1994, s. 80). Pölläsen (2006b, s. 68) tutkimuksen mukaan iäkkäät käsityöharrastajat ja kotiäidit suunnittelevat erityisen vähän itse käsítőitään, minkä Pöllänen tulkitsee johtuvan suunnittelun haastavuudesta sekä vapaa-ajan puutteesta.

Toisaalta nykykäsityöntekijöiden ei tarvitse tuntea itseään laiskoiksi tai kärsimättömiksi, sillä käsityön harrastajien lähtökohta on nykyään erilainen kuin aiemmin, kun tekstiilikäsityöt vielä kuuluivat keskeisesti jokaisen tytön elämään nuoresta iästä lähtien. Perinteisessä kansanomaisessa käsityössä oli aikoinaan

pitkä lapsuuden ja nuoruuden kestänyt oppipoika- tai harjoitteluvaihe, ja käsityön tekijä alkoi vasta taitotason noustua pikkuhiljaa kokeilla vanhojen mallien muuntelua ja hakea itsenäisesti ratkaisuja teknisiin ongelmiin (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 98–99). Näin kokonaiseen käsityöhön opettelu tapahtui todennäköisesti ikään kuin luonnostaan käsityön tekijän kaivattua lisää haastetta ja haluttua käyttää enemmän omaa luovuuttaan. Tekijän ei tarvinnut kokea yhtäkkiä monia lannistavia pettymyksiä, kuten kokonaan vailla kokemusta oleva aloittelija kokisi hypättyään suoraan toteuttamaan kokonaista käsityöprosessia kaikkine vaiheineen. Dormer (1994, s. 48) toteaaakin, että kun käsityön tekijä oppii ja oma arviointikyky lisääntyy, osa ohjeista hyljätään tarpeettomina lähes huomaamatta.

Myös esimerkiksi kokonaisen käsityön puolesta voimakkaasti puhuva Kojonkoski-Rännäli (1995, s. 98–99) toteaa, että käsityö pelkkänä tuotteen valmistamisena on perusteltu työtapaa käsityön aloittelijalle harjoitteluvaiheessa, sillä tekijän täytyy oppia hallitsemaan erilaisia käsityötekniikoita ja riittävästi motoriikkaa ennen kuin hän pystyy suunnittelemaan tuotteita itsenäisesti. Samoin Pöllänen ja Kröger (2004, s. 93) ovat samalla kannalla siinä, että aloittelija ei pysty suunnittelemaan tuotteita ja kulkemaan siten kohti kokonaista käsityöprosessia ennen kuin hänellä on hallussaan siihen tarvittava taitolaji. Pölläsen ja Krögerin (2004, s. 162–163) mukaan aloittelijan täytyy motivoituaakseen myös saada käsitys siitä, mihin hän on ryhtymässä, ja siihen hän tarvitsee kuvia tai esimerkkejä valmiista töistä sekä ensituntumaa tekniikoihin ja materiaaleihin. Visuaalisen ja teknisen suunnittelun vaiheessa heidän mukaansa tarvitaan lisäksi virikkeitä, tukea, palautetta, käsin tekemisen kokemuksia, oman työskentelyn reflektoinnin kautta saatua osaamista sekä ohjaajan asettamia suunnittelurajoitteita luomaan turvallisuuden tunnetta.

Dormer (1994, s. 48) kuitenkin tuo esiin myös ohjeiden käytön kääntöpuolen: joskus ne saattavat myös ohjata käsityön tekijää ajattelemaan liian kaavamaisesti. Tämä lienee kuitenkin ongelma vasta silloin, jos käsityön tekijä ei malta päästää irti ohjeista, vaikka hän olisi jo saanut niiden avulla tarpeeksi harjoitusta tietyistä tekniikasta. Pöllänen ja Kröger (2006, s. 93) taas mainitsevat ositetun käsityön riskiksi sen, että käsityön tekijä saattaa verrata itse tekemäänsä

tuotetta taitavasti tehtyyn malliin ja kokea pettymystä, kun oma tuote ei vastaakaan mallia.

2.2.1.4 Käsityötaito ja sen oppiminen

Dormerin (1994, s. 40) mukaan ihmisten yleinen oletus on, että käsityötaidot opitaan ja niitä toteutetaan mekaanisesti, eikä ymmärretä, mitä kaikkea taidon oppiminen pitää sisällään. Käsityötaito opitaan tekemällä; sitä ei voi oppia lukemalla kirjoista. Käsityötaito on suurilta osin hiljaista tietoa. Hiljainen tieto on saavutettu kokemuksen kautta, eikä sitä pysty helposti pukemaan sanoiksi tai numeroiksi. (Dormer, 1994, s. 14, 42.) Se on tiedostamatonta, implisiittistä, intuitiivista ja analogista (M'Closkey, 1994, s. 63). Käsityötaitojen osaamiseen on liittynyt jopa mystisyyttä: alun perin englanninkielisen sanan ”craft” merkitys oli ”cunning power” eli vapaasti suomennettuna kiero tai viekas voima. Jos itse ei osannut tehdä tarvitsemaansa esinettä, piti nöyränä pyytää sitä ja maksaa siitä käsityöläiselle, jolla taito oli. Samalla oli tunnustettava käsityöläisen salaperäinen taito. (Visser, 1994, s. 13.)

Dormer (1994, s. 14) käsittelee käsityöläisen taitoa ositetun käsityön näkökulmasta: hän kuvaa sitä, miten erillinen suunnittelija määrittää tuotteen materiaalin, koon, muodon ja yksityiskohtia, mutta käsityöläisen osana on päättää, millä tavalla ne toteutetaan. Hänen mukaansa suunnittelija tällöin luottaa siihen, että käsityöläisellä on riittävästi mielikuvitusta ja taitoa tulkita suunnittelijan visiota sekä teknistä osaamista. Koska nämä taidot ovat usein hiljaista tietoa, käsityötaitoon liittyy Dormerin mukaan paljon mytologiaa. (Dormer, 1994, s. 14.)

Käsityötuotteen suunnittelutaitoa ja toteutustaitoa ei kuitenkaan pidetä yhtä arvokkaina – henkisyys ja ajatteluun liittyviä taitoja arvostetaan länsimaisessa kulttuurissa enemmän kuin kehollisuuteen ja liikkuvuuteen liittyviä taitoja. Käsityö on juuri tällainen kehollisuuteen ja liikkuvuuteen perustuva aktiviteetti. Tekniikan kehittyminen on yksi keskeinen syy siihen, että yleisen käsityksen mukaan ruumiillisessa työssä tarvittavia käytännön taitoja ei enää tarvita. (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 64–66.)

Useimmat käsityöläiset ovat yhtä mieltä siitä, että ensin pitää oppia taito, ja vasta sitä kautta voi edetä suunnittelemaan funktionaalisilla ja ilmaisullisilla yksityiskohdilla varustettuja tuotteita. Ensin opitaan tietyt käsityön säännöt, ja kun tullaan eksperteiksi, niistä tulee tekemiseen sisäänrakennettuja itsestäänselvyyksiä. Käsityötaidon oppiminen tarkoittaa siis sille ominaisten sääntöjen sisäistämistä. (Dormer, 1994, s. 20, 42–43.) Dormer (1994, s. 68) havainnollistaa opittujen sääntöjen käyttöä maalaamisen yhteydessä: vaikka taiteilijalla olisi visuaalisesti mielessään tietty merimaisema, hän ei pysty tuomaan näkymää kankaalle, jollei hänellä ole sisäistettynä tekniikoita saada esimerkiksi sekoitettua eri valkoisen sävyjä valkoisena kimmeltävään veteen, valkoiseen hiekkaan ja valkoisiin lintuihin. Vaikka voidaan ajatella, että toteuttamistekniikan merkitys on entistä vähäisempi esimerkiksi taiteessa nykyään ilmaisullisuuden ollessa voimissaan, Kojonkoski-Rännäli (1995, s. 83–84) puolustaa taitoa sanomalla esimerkiksi taidokkaasti toteutetun taideteoksen puhuttelevan vastaanottajaa tehokkaammin kuin kömpelösti toteutettu.

Dreyfus ja Dreyfus (1986, s. 21–36) ovat määritelleet taidon oppimiselle viisi tasoa: noviisin, edistyneen aloittelijan, kompetentin, etevän ja ekspertin. Määritelmässä noviisi tekee päätökset oppimiensa sääntöjen perusteella, vaikka joskus säännöt eivät pätisikään käsillä olevaan asiayhteyteen. Noviisi pääsee edistyneen aloittelijan tasolle, kun hän on saanut jonkin verran käytännön kokemusta. Tällöin hän tunnistaa eri tilanteille ominaisia säännönmukaisuuksia yleisten sääntöjen lisäksi. Kompetentti tekijä hahmottaa oppimiensa yleisten ja tilannekohtaisten sääntöjen painoarvoja eri tilanteissa eikä enää konemaisesti noudata niitä kaikkia. Hän kykenee jo määrittelemään tekemiselleen päämäärän ja tekemään prosessin aikana päämäärää kohti vieviä päätöksiä. Etevä tekijä taas tunnistaa kokemuksensa myötä kohtaamissaan tilanteissa samankaltaisuutta aiempiin tilanteisiin, ja hän pystyy sen ansiosta tekemään intuitiivisia päätöksiä. Hän kuitenkin aika ajoin pysähtyy analysoimaan sääntöjen avulla, miten tekemisessä tulisi edetä. Ekspertti sen sijaan ei enää mieti tekemisessään sääntöjä, vaan hän pystyy toimimaan sisäistämänsä tiedon varassa ilman tiedostettua ongelmien analysoimista. (Dreyfus & Dreyfus, 1986, s. 21–36.)

Dormer (1994, s. 59) kiteyttää käsityön sääntöjen sisäistämisen käsityön tekijän itsenäistymiseksi. Itsenäisyys lisääntyy valinnanvapauden lisääntyessä, kun oppii tekemään uusia asioita ja saavuttaa paremman arviointikyvyn (Dormer, 1994, s. 59).

2.2.2 Käsitöiden harrastaminen Suomessa

Kuten johdantokappaleessa mainittiin, 77 prosenttia suomalaisista tekee käsitöitä, nikkaroi tai rakentelee ainakin satunnaisesti ja 34 prosenttia ainakin muutaman kerran kuussa (Taitoliitto, 2018). Suomen virallisen tilaston (2018) mukaan kädentaitoja harrastaa 51 prosenttia suomalaisista. Vaikka käsitöiden harrastamisen trendi ja käsityöharrastuksen hyödyt näkyvät mediassa, kyseisen tilaston mukaan kädentaitojen harrastaminen on kuitenkin vähentynyt 2000-luvun alkuun verrattuna: tilaston mukaan vielä vuonna 2002 jopa 68 prosenttia suomalaisista harrasti kädentaitoja. Vastaava osuus oli vuonna 1981 65 prosenttia ja vuonna 1991 64 prosenttia.

Taitoliiton (2018) selvityksen mukaan käsitöiden säännöllinen harrastaminen on sitä yleisempää, mitä vanhemmasta ikäluokasta on kysymys. E erityisen yleistä käsitöiden säännöllinen tekeminen on 65 vuotta täyttäneiden keskuudessa: 51 prosenttia heistä harrastaa käsitöitä säännöllisesti. Ikävuosien 25–64 välisissä ikäluokissa käsitöitä harrastaa säännöllisesti 41–44 prosenttia ikäluokista ja 18–24-vuotiaista 37 prosenttia. E erityisen huomattava ero on aktiivisesti, viikoittain käsitöitä harrastavissa: 65 vuotta täyttäneistä 30 prosenttia harrastaa käsitöitä viikoittain, kun 50–64-vuotiaista näin tekee 19 prosenttia, 35–49-vuotiaista 17 prosenttia, 25–34-vuotiaista 11 prosenttia ja 18–24-vuotiaista 9 prosenttia.

Käsitöiden harrastaminen on yleisempää naisten kuin miesten keskuudessa: naisista sitä harrastaa 55 prosenttia ja miehistä 47 prosenttia (Suomen virallinen tilasto (SVT), 2018). Eri käsityötekniikoiden harrastaminen on hyvin sukupuolittunutta. Suomen virallisen tilaston (2018) mukaan kovien materiaalien käsitöitä kuten huonekalujen rakentamisessa tai entisöinnissä ja muissa puutöissä sekä erilaisten elektronisten laitteiden, koneiden ja autojen

rakentamisessa ja korjaamisessa painottuvat miehet, ja vastaavasti pehmeiden materiaalien käsityöissä kuten kutomisessa, ompelemisessa, neulomisessa, virkkaamisessa, nypläämisessä ja koruompelussa painottuvat selvästi naiset. Vain 0–2 prosenttia miehistä harrastaa pehmeiden materiaalien käsityöitä ja naisista kovien materiaalien käsityöitä. Poikkeuksen sääntöön tekevät huonekalujen rakentaminen tai entisöinti ja muut puutyöt, joita harrastaa 11 prosenttia naisista. Nykäsen (2014, s. 85) tutkimuksessa pehmeiden materiaalien parissa harrastavien keskuudessa ei ollut lähes lainkaan miehiä, ja kovien materiaalien parissa harrastavista taas lähes 80 prosenttia oli miehiä.

Neulominen ja virkkaaminen ovat selvästi suosituimmat käsityön harrastamistekniikat (Taitoliitto, 2018; Nykänen, 2014, s. 93). Taitoliiton (2008) kyselyn mukaan neulomista tai virkkaamista harrastaa vähintään muutaman kerran kuukaudessa 33 prosenttia kaikista suomalaisista. Suomen virallisen tilaston (2018) mukaan 43 prosenttia suomalaisista naisista harrastaa neulomista, virkkaamista nypläystä tai koruompelua. Näiden harrastaminen on kuitenkin vähentynyt viimeisten vuosikymmenten aikana: vuonna 2081 näitä harrasti jopa 81 prosenttia naisista ja vuosina 1991 ja 2002 63 prosenttia naisista (Suomen virallinen tilasto (SVT), 2018). Aktiiviharrastajien keskuudessa neulomisen ja virkkaamisen suosio on ilmeinen: 90 prosenttia heistä neuloo tai virkkaa vähintään muutaman kerran kuukaudessa ja 80 prosenttia viikoittain (Taitoliitto, 2018). Taitoliiton (2018) kyselyssä aktiiviharrastajien keskuudessa seuraavaksi suosituimmat käsityötekniikat olivat ompeleminen ja kodin sisustuksen tuunaaminen. Ompelamista heistä harrasti vähintään muutaman kerran kuussa 33 prosenttia ja kodin sisustuksen tuunaamista 22 prosenttia. Suomen virallisen tilaston (2018) mukaan 20 prosenttia suomalaisista naisista harrastaa vaatteiden ompelamista, kun vuonna 1981 osuus on ollut 52 prosenttia, vuonna 1991 44 prosenttia ja vuonna 2002 46 prosenttia. Toisin sanoen neulomista, virkkaamista, nypläystä tai koruompelua sekä vaatteiden ompelua harrastavien naisten osuus on suunnilleen puolittunut vajaassa 40 vuodessa (Suomen virallinen tilasto (SVT), 2018).

Suosituin käsityöharrastajien valmistama tuoteryhmä on asusteet, joita Nykäsen (2014, s. 65) tutkimuksen mukaan 84 prosenttia harrastajista valmistaa usein tai

lähes aina käsitöitä tehdessään. Seuraavaksi suosituin valmistettava tuoteryhmä saman tutkimuksen mukaan oli vaatteet, joita 45 prosenttia harrastajista valmistaa usein tai lähes aina käsitöitä tehdessään.

Käsitöihin haetaan paljon inspiraatiota tietoa ja ohjeita käsityökirjoista ja -lehdistä. Nykäsen tutkimuksen mukaan käsityökirjoja tai -lehtiä hyödyntää harrastuksessaan 92 prosenttia käsityöharrastajista vähintään silloin tällöin. Käsityöharrastukseen liittyy nykypäivänä keskeisesti myös internet. Suomalaisista käsityön aktiiviharrastajista jopa 67 prosenttia seuraa käsityöaiheisia sosiaalisen median päivityksiä esimerkiksi Facebookissa, Instagramissa tai Pinterestissä päivittäin (Taitoliitto, 2018). Nykäsen (2014, s. 67) tutkimuksen mukaan käsityöharrastajista 70 prosenttia hakee inspiraatiota, tietoa tai ohjeita käsitöihinsä internetistä usein tai lähes aina käsitöitä suunnitellessaan ja 90 prosenttia vähintään silloin tällöin. Internet helpottaa käsityön harrastamista ohjeiden ja neuvojen saamisen sekä asioiden jakamisen suhteen, kun aiemmin oltiin riippuvaisia fyysisesti lähellä olleista ihmisistä (Na 2012, s. 79).

Käsityöllä on kuitenkin esimerkiksi Peachin (2013, s. 174) mukaan ristiriitainen suhde internetiin: yhtäältä sitä hyödynnetään tehokkaasti esimerkiksi käsityötempausten järjestämisessä sekä ideoiden ja ohjeiden jakamisessa, toisaalta korostetaan halua palata haptisuuteen pois tietokoneiden äärestä digiaikana, jolloin käsillä tekemisestä on vieraannuttu. Bryan-Wilson (2013, s. 10) korostaa sitä, miten käsityö säilyttää ruumiillisuutta digiaikana, ja erilaiset harrastekerhot tarjoavat mahdollisuuden yhdessäoloon kasvokkain nettisurffailun vastapainoksi.

Kuitenkin Nykäsen (2014, s. 72) tutkimuksen mukaan yli kolmannes suomalaisista käsityöharrastajista harrastaa lähes aina käsitöitä yksin, ja kolmannes käsityöharrastajista ei juuri koskaan osallistu käsityökursseille, kerho- tai ryhmätapaamisiin eikä muihin alan tapahtumiin harrastuksensa puitteissa. Na'n (2012, s. 76–78) mukaan käsityön tekeminen yhdistää yhteisöä. Yksin käsitöitä tekeville internet voi olla hyvä kanava yhteisöllisyyden toteuttamiseen harrastuksessaan. Kuten todettu, esimerkiksi Facebookissa on erittäin aktiivisia ja kannustavia harrastajayhteisöjä. Hagedornin ja Springgayn (2013, s. 14)

mukaan nykykäsityöharrastajille on ominaista se, että omista käsitöistä ollaan ylpeitä ja niitä halutaan esitellä katsojille – käsityöt ovat siis myös siinä mielessä sosiaalisia eivätkä pelkästään henkilökohtaista, muiden katseilta ja kommenteilta suojeltua aluetta.

2.3 Käsityöharrastuksen syyt, merkitykset ja hyödyt

Tässä luvussa avataan aiemmassa tutkimuksessa esiin tuotuja käsityön harrastamisen syitä, käsityölle ja sen harrastamiselle annettuja merkityksiä sekä käsityön tekijälleen tarjoamia hyötyjä. Tutkimuksen kysymyslomakkeen käsityön hyötyjen kokemista mittaava osio perustuu tässä luvussa esiin tulleisiin käsityön hyötynäkökulmiin.

2.3.1 Käsityön harrastamisen syyt

Nykyään nautinnon saaminen on keskeinen syy tehdä käsitöitä. Nautintoa saadaan sekä käsitöiden tekemisestä että valmistetun tuotteen estetiikasta. (Sava, 1995, s. 39.) Na (2012, s. 84–89) jakaa käsityöstä saatavan nautinnon ulkoiseen ja sisäiseen nautintoon: ulkoista nautintoa tuottaa itse käsityön tekeminen, kun taas sisäistä nautintoa saadaan valmiista tuotoksesta ja sen saamasta palautteesta. Mielihyvän suhteen käsityö on siinä mielessä erityistä, että se sisältää fyysistä työskentelyä, mutta sitä silti pidetään nautinnollisena toisin kuin yleensä työn tekoa (Na, 2012, s. 256–259). Na (2012, s. 84–89) toteaa, että nautinto on voimakkain mahdollinen keino paeta elämän rutiineja.

Nykäsen (2014, s. 75) tutkimuksen mukaan suomalaisten käsityöharrastajien yleisimmät syyt käsitöiden tekemiselle tai käsityöprojektin aloittamiselle ovat käsillä tekemisen rauhoittavuus, ajatus mukavasta ajanvietteestä ja käsillä tekemisen terapeuttisuus. Harvimmista syistä taas kyseisen tutkimuksen mukaan on teollisesti tuotettujen tuotteiden ostamisen välttäminen, tuotteen saaminen edullisesti tai rahan ansaitseminen.

Mason (2005, s. 263) on puolestaan tutkinut brasilialaisia harrastekäsityöläisiä. Heillä käsitöiden tekemisen syinä olivat taitavasti käsillä tekemisestä saatu ilo,

rahan säästäminen tai ansaitseminen, kodin tekeminen erityiseksi, käsin tehtyjen lahjojen antaminen ja saaminen, yhdessäolo muiden käsitöitä tekevien naisten kanssa, perheen perinteiden ja arvojen eteenpäin välittäminen sekä vapaa-ajan täyttäminen.

Nykäsen (2014, s. 101) tutkimuksen mukaan suomalaiset käsityöharrastajat tekevät vain erittäin harvoin kantaa ottavia käsitöitä tai taidekäsitöitä. Kuitenkin käsityöllä toteutetaan paljon esimerkiksi hyväntekeväisyyttä. Suomessakin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa on tiedotettu useista kampanjoista, joilla kerätään eri tarkoituksiin käsitöitä, esimerkiksi Sytomyssy-kampanjassa kerätään harrastajilta neulottuja, virkattuja tai ommeltuja pipoja hiuksensa menettäneiden syöpäpotilaiden ilostuttamiseksi. Hyväntekeväisyyskäsitöistä saadaan antamisen iloa, mutta esimerkiksi Hagedornin ja Springgayn (2013, s. 23–24) tutkimuksen mukaan monet harrastajat antoivat käsitöitään hyväntekeväisyyteen, koska pitivät esimerkiksi neulomisesta ja neuloivat joka tapauksessa, vaikka eivät varsinaisesti tarvinneet itse mitään. Hyväntekeväisyys oli tällöin vain lisähyöty.

Käsitöitä ostetaan paljon lahjaksi. Käsityöt sopivat erityisen hyvin lahjaksi, sillä ne ovat uniikkeja, hienostuneita, arvokkaita, ilmaisullisia ja kestäviä (Na, 2012, s. 180–181). Na (2012, s. 180–181) toteaa, että käsityölahjan antaja voi ilmaista lahjallaan itseään, sillä käsityö sisältää merkityksiä ja symboleja. Etenkin jos lahja on tilaustyö ja siten valmistettu erityisesti saajaa varten, siihen voidaan sisällyttää saajalle merkityksellisiä symboleja.

Kuten johdantoluvussa kerrottiin, Nykänen (2014, s. 35–38) löysi pro gradu -tutkielmassaan käsitöiden harrastamiselle neljä syyryhmää: prosessikeskeiset syyt, yksilökeskeiset syyt, uuden kokemisen syyt ja tuotantoon liittyvät syyt (Nykänen, 2014, s. 100). Nykänen (2014, s. 83–85) kehitti tutkielmassaan löydöksiään edelleen ja identifioi neljä erilaista harrastajaprofiilia, jotka hän nimesi 1. puukäsityöläisiksi, 2. neulojiksi, 3. identifioituneiksi neulojiksi ja 4. tekstiilikäsityöläisiksi. Vaikka profiilit on nimetty käytetyn käsityötekniikan mukaan, ne eroavat toisistaan monilla muillakin tavoilla kuin tekniikan osalta.

Puukäsityöläisille ominaista on työn suunnittelu ja toteutus itse sekä uuden luominen. Usein tekemisen syynä on laadukkaamman lopputuloksen saaminen. Lisäksi he hakevat inspiraatiota ja ohjeita muita ryhmiä vähemmän. Neulojat taas identifioituvat harrastukseen muita ryhmiä vähemmän. Yleensä he tekevät käsitöitä valmiiden ohjeiden tai käsityöpakkauksen pohjalta, ja yksilöllisyys, uuden oppiminen, elämykset ja tuotantoon liittyvät syyt ovat muita ryhmiä harvemmin käsitöiden tekemisen syinä. Identifioituneet neulojat eroavat neulojista siinä, että käsityöharrastus korostuu heillä enemmän elämäntapana. He saavat useammin positiivisia kokemuksia ja ovat kokeilevampia sekä luovempia. Kuitenkin myös he tekevät käsitöitä yleensä valmiin ohjeen tai käsityöpakkauksen mukaan. Tekstiilikäsityöläiset ovat erittäin identifioituneita harrastukseensa. He suunnittelevat ja toteuttavat käsityönsä itse ja luovat uutta. He ovat aktiivisia opiskelemaan ja kokeilemaan uusia tekniikoita, ja itseilmaisu ja ekologisuus korostuvat heidän kohdallaan tekemisen motiiveissa. He tekevät muita enemmän myös tilauskäsitöitä, haaveilevat enemmän käsityöstä ammattina ja he toimivat harrastuksessaan muita ryhmiä sosiaalisemmin. Kun neulojien harrastusta voidaan luonnehtia projektimuotoiseksi vapaa-ajan vietoksi, tekstiilikäsityöläisten harrastaminen on vakavaa ja ammattimaista. (Nykänen, 2014, s. 83–85, 102.)

2.3.2 Käsityön merkitysten jaotteluja

Rönkkö (2011, s. 65) tutki väitöskirjatutkimuksessaan käsityönopettajaopiskelijoiden käsityölle antamia merkityksiä. Tuloksena oli, että opiskelijat oli käsityön tekijöinä jaettavissa neljään eri orientaatiotyyppiin: 1. käsityötuoteorientoituneisiin, 2. käsityötaito-orientoituneisiin, 3. käsityöperinneorientoituneisiin ja 4. käsityöilmaisuorientoituneisiin. Ensimmäisten käsityöprosessi lähti liikkeelle halusta valmistaa jokin tuote. Toisten prosessin lähtökohtana taas oli halu näyttää ja kehittää käsityöosaamistaan. Kolmannet halusivat vaalia käsityöperinnettä esimerkiksi käyttämällä perinteisiä käsityötekniikoita, oppimalla joltakin läheiseltä tai oppimalla jotakin historiasta. Neljänsien lähtökohta oli elämyksellisyys, jolloin käsityöprosessissa keskiössä oli mielikuvat, kokemukset, muistot, tunteiden ilmaisu ja identiteetin rakentaminen. Tutkimuksessa opiskelijoiden toiminnassa

opiskelijat harjoittivat kokonaista käsityötä, jossa käsityötuotteen tekijä myös ideoi ja suunnittelee visuaalisesti ja teknisesti valmistamansa tuotteen (Rönkkö, 2011, s. 114–115).

Kouhia (2016, s. 48–49) on analysoinut väitöskirjatutkimuksessaan tekstiilikäsityöharrastuksen merkityksiä harrastajille. Hän päätyi kahdeksaan eri merkitystyyppiin. 1. Käytännöllisiin merkityksiin liittyi muun muassa tuotteiden käytettävyys ja sopivuus. 2. Materiaalisiin merkityksiin liittyi käsityötuotteiden laatu niin käsitöiden valmistamisen, omistamisen kuin käyttämisen näkökulmasta. Materiaalisiin merkityksiin kuului myös voimaantumisen tunteminen, sillä käsityötuotteet sisälsivät itseilmaisua ja arvoja ja ne toivat näkyväksi käsityötaidon. 3. Esteettisiä merkityksiä kokivat sekä käsityön tekijät, omistajat että katsojat. Esteettisyyteen liittyi ulkonäön lisäksi myös tekninen toimivuus ja virheettömyys, eli esteettinen tuote sekä näyttää hyvältä että toimii moitteettomasti. 4. Ilmaisulliset merkitykset tarkoittivat tapaa, jolla itseä, arvoja ja henkilökohtaista tyyliä ilmaistaan käsityön tekijänä, käyttäjänä ja kuluttajana. 5. Kokemuksellisilla merkityksillä tarkoitettiin pidemmän ajan kuluessa muotoutuneita kokemuksia ja tunteita, joita yhdistettiin tiettyihin käsityötuotteisiin. Käsityötuotteet vahvistivat näin kuulumista osaksi kulttuuria. 6. Moniaistiset merkitykset liittyivät kehollisiin tuntemuksiin käsitöitä tehdessä: esimerkiksi materiaalin tuntemiseen käsissä tai sen haistamiseen. Näiden merkitysten näkökulmasta lopputuote oli joskus toisarvoinen suhteessa käsityön tekemiseen. 7. Yhteistyön merkitykset yhdistivät käsityön tekijän sosiaaliseen yhteisöön ja kulttuuriin. Käsityö vahvisti kulttuuri-identiteettiä, ja kun käsitöitä tehtiin yhdessä, se lisäsi yhteisöllisyyden tunnetta. 8. Narratiiviset merkitykset liittyivät henkilökohtaisiin kokemuksiin, elämäntarinoihin ja identiteetteihin. Käsityötuotteista on tällöin tullut näiden kokemusten ja tarinoiden symboleja.

On erilaisia tutkimustuloksia siitä, kokevatko käsityöharrastajat tärkeämmäksi käsityöprosessin vai siitä syntyvän tuotteen, produktin. Anttilan (1983, s. 112) tutkimustuloksissa muutaman vuosikymmenen takaa harrastajien käsityötä kohtaan tunnettavat asenteet kohdistuivat ensisijaisesti käsityön tekemiseen eli käsityöprosessiin ja vasta toissijaisesti tuotteeseen. Tuotoksen merkitys näkyi tuloksissa käsityötuotteen arvokkuuden, miellyttävyyden, virkistäväyyden ja

tarpeellisuuden kannalta sekä se koettiin mielenterveyttä edistävänä. Myös Nykäsen (2014, s. 101) tutkimus tukee löyhästi oletusta siitä, että prosessi on käsityön tekijöille merkityksellisempää kuin valmistettava tuote. Hänen tutkimuksessaan lähes kaikki vastaajat kertoivat tekevänsä käsitöitä prosessi- ja yksilökeskeisistä syistä, kun muiden syiden kohdalla vastaukset vaihtelivat harrastajien mukaan.

Heikkisen (1997, s. 86) tutkimuksessa haastateltiin kansalaisopistossa käsityökursseilla käyviä käsityöharrastajia, ja myös hänen tutkimuksessaan harrastajille nimenomaan tekeminen oli ensisijaista suhteessa tuotteeseen. Tosin tutkimuksen lähtökohtana oli oletus siitä, että prosessi on tuotetta ensisijaisempi osa käsityötä, mikä on eittämättä ohjannut analysointia. Heikkinen (1997, s. 65, 88) kuitenkin toteaa, että käsityön prosessia on vaikea erottaa tuotteesta. Lisäksi tutkimuksesta selvisi, että kauniina ja rakkaina pidettyihin käsityötuotteisiin liittyi usein joku läheinen ihminen joko tekijänä tai saajana, käsityö tuotti tekijöilleen tyydytystä, kohotti heidän itsetuntoaan ja tekniikoiden osaaminen toimi arvon mittana, ja käsityö merkitsi heille iloa, lepoa, älyllistä piristettä, luovaa toimintaa ja meditointia (Heikkinen, 1997, s. 87, 90).

Päinvastaisia tutkimustuloksia on olemassa 2000-luvulta. Pöllänen (2006a, s. 30–35) on tutkinut käsityön roolia jo vuosia käsitöitä harrastaneiden käsityön tekijöiden elämässä. Hänen aineistonaan oli 60 naisen esseet, jotka kertovat käsityön merkityksestä kirjoittajien elämässä. Tuloksena oli, että käsityöllä oli merkittävä rooli heidän elämässään. Esseistä kävi ilmi, että suunnittelulla ja ongelmanratkaisulla oli minimaalinen rooli käsityöharrastuksessa, kun taas tuote koettiin paljon prosessia tärkeämpänä. Erityisen tärkeää oli tehdä tuotteita kotiin tai läheisille ihmisille. Käsityöllä oli tuloksissa tärkeä rooli elämänhallinnan ja mielenterveyden ylläpitämisessä. Esseissä kuvattiin, kuinka käsitöiden avulla pystyttiin syrjäyttämään ahdistusta, ja käsin tekeminen helpotti kaoottisten tilanteiden analysointia ja rauhallisen hetken saavuttamista. Tekemisestä saatu tyytyväisyys ja onnistuminen vahvistivat omaa identiteettiä. Suurin osa kirjoittajista tarvitsi harrastuksensa puitteissa yksin oloa, eli harrastus ei ollut sosiaalinen tapahtuma. Käsityöharrastus oli esseissä voimauttava, se mahdollisti

itseilmaisua, itsestä oppimista ja omanarvontunnon sekä pystyvyyden ja itsenäisyyden tunteen saavuttamista.

Myös toinen käsitöiden harrastamista kuvaava Pölläsen (2006b, s. 68) tutkimus antaa viitteitä siihen suuntaan, että käsityöprosessi ei ole harrastajalle välttämättä tärkeämpi kuin käsityötuote. Vaikka tuote ei olisi itse suunniteltu, se kuitenkin antaa Pölläsen (2006b, s. 68) mukaan käsityölle merkityksen sitä kautta, että se valmistetaan kotiin tai jollekin läheiselle. Tuote on hänen mukaansa sellaisenaan palkitseva.

2.3.3 Käsityöharrastuksen hyödyt

2.3.3.1 Kokonaisessa ja ositetussa käsityöprosessissa korostuvat hyödyt

Kokonainen käsityöprosessi kehittää käsityön tekijää monipuolisesti. Esimerkiksi Kojonkoski-Rännälin (1995, s. 124) mukaan kokonainen käsityöprosessi kehittää tekijän hienomotoriikkaa, käden ja silmän koordinaatiota, materiaalituntemusta, teknisiä taitoja ja teknologian tuntemusta, kriittisyyttä ja kritiikinsietokykyä, havaintokykyä, huolellisuutta, tarkkuutta, pitkäjänteisyyttä, riskinottokykyä, organisointikykyä, esteettisiä kykyjä, ilmaisukykyä ja luovuutta. Ennen kaikkea se tarjoaa mahdollisuuden kehittyä ihmisenä (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124). Nykäsen (2014, s. 76) tutkimuksen mukaan yli puolet suomalaisista käsityöharrastajista pyrkii luomaan jotakin uutta ja ilmaisee itseään käsitöiden avulla. Kojonkoski-Rännälin (1995, s. 124) mukaan luetellut mahdollisuudet käsityön tekijän kehitykseen kuitenkin vähenevät sitä mukaa, mitä pienemmän osan kokonaisesta käsityöprosessista tekijä toteuttaa itse. Myös Nykäsen (2014, s. 101) tutkimuksessa havaittiin yhteys luovien ja itseilmaisullisten käsityön lähtökohtien ja kokonaisen käsityön välillä.

Kojonkoski-Rännälin (1995, s. 61, 68, 92) mukaan kokonaisessa käsityöprosessissa kehittyy jo mainittujen taitojen lisäksi myös käsityön tekijän itsetunto ja minäkuva. Hän kuvaa kokonaisessa käsityöprosessissa syntynyttä käsityötuotetta tekijänsä persoonallisuuden ulkoiseksi toteumaksi. Hänen mukaansa ihminen kehittyy tasapainoisesti ja monipuolisesti, kun hän pääsee toimimaan fyysisellä, psyykkisellä ja henkisellä alueella sekä pystyy samalla

toteuttamaan itseään ja kokemaan elämyksiä. Pölläsen (2006 a, s. 30–35) tutkimuksen mukaan kokonaisesta ja ositetusta käsityöprosessista on erilaisia hyötyjä mielenterveyden ylläpitämiseen. Kokonainen käsityö oli itseilmaisun kautta tuonut naisille onnen tunnetta. Käsityöntekijät ovat tällöin käsityöllisellä itseilmaisulla pystyneet tukemaan omakuvaansa ja omaa egoaan tai suojelemaan egoaan vaikeissa elämäntilanteissa.

Vähälän (2003, s. 174) tutkimus antoi viitteitä siihen suuntaan, että silloin kun neulomisprosessissa oli runsaasti suunnittelua, neuloja pohti värejä, sommitteli kuvioita, kuvitteli ja näki mielikuvia neuleesta, oli tekijän emotionin laatu positiivisempi kuin silloin, kun suunnittelua on vähän. Suppean koehenkilömäärän takia tätä ei kuitenkaan voitu yleistää (Vähälä, 2003, s. 174). Luovaan työhön liittyvien emotionien laadusta riippumatta tutkimustulosten mukaan luova työ vahvistaa itsetuntoa, itsevarmuus omista päätöksenteon vaihtoehtoista kasvaa ja ihminen luottaa jatkossa enemmän omaan työskentelytapaansa ja itsearviointiinsa (Vähälä, 2003, s. 169).

Vaikka ositetussa käsityössä joku muu olisi tehnyt käsityöprosessin älyllisiä ja henkisiä resursseja vaativat ideointi- ja suunnitteluvaiheet ja siten ositettu prosessi ei kehittäisi käsityön tekijää yhtä laajasti kuin kokonainen käsityöprosessi, silti ositetussakin käsityöprosessissa käsityön perustarkoitus toteutuu, kun ihminen on elämyksellisesti kosketuksissa materiaalin kanssa (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 101). Myös ositetusta käsityöprosessista voi lisäksi oppia. Pöllänen ja Kröger (2006, s. 93) luettelevat ositetusta käsityöprosessista opittavina asioina käsityötekniikat, työprosessit, välineet, materiaalit sekä omaan työtoimintaan ja persoonallisuuteen liittyvät asiat kuten taito uskaltaa kokeilla ja erehtyä, hankkia tietoja ja oppia uskomaan omaan selviytymiseen.

Pölläsen (2006 a, s. 30–35) tutkimuksen mukaan ositetun käsityön terapeutin vaikutus liittyi onnistumisen tunteeseen, joka tuli esimerkiksi uuden tuotteen valmistamisen, uuden tekniikan oppimisen tai mallin varioimisen kautta. Ositetussa käsityössä tekijä saattoi mitata kykyjään viedä valmistusprosessi loppuun saakka ja saada siinä onnistumisesta luottamusta ajanhallintataitoihinsa myös muussa elämässä.

Ositettu käsityö voi olla myös osa vaihtoehtoista elämäntapaa, keino saada omalle vartalotyypille sopiva vaate tai se voi antaa tilaa seurustelulle käsityön parissa (Pöllänen & Kröger, 2006, s. 93). Esimerkiksi Ihatsu (2006, s. 26) kertoo kokemuksistaan, joissa miehet ovat monesti tulleet kansalais- ja työväenopiston puutyökurssille vain juttelemaan ja viihtymään, ja he saattavat tehdä jatkuvasti samanlaisia tuotteita vailla erityistä kiinnostusta työn etenemiseen. Lisäksi ositetussa käsityössä tekijä harjaantuu käsityön tekniikoissa ja motorisissa taidoissa, oppii arvostamaan materiaalin ja työn laatua kehittyen näin kuluttajana sekä voi saada tyydytystä ja itsetunnon kohotusta siitä, kun saa taitotason noustessa aikaan yhä parempia lopputuloksia (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 98–99).

Vaikka esimerkiksi Pöllänen ja Kröger (2004, s. 162) puolustavat kokonaisen käsityöprosessin toteutumista koulukäsityössä, hekin toteavat ositetulla käsityöllä olevan merkitystä muilla käsityön alueilla: esinetarpeen tyydyttämisessä, harrastustoiminnassa, kuntoutuksessa, terapiassa ja hyvien kädentaitojen hankkimisessa. Pöllänen & Kröger (2006, s. 94) toteavat, että sekä ositetulla että kokonaisella käsityöllä on paikkansa ja että ne täydentävät toisiaan. He pitävät ongelmallisena kokonaisen ja ositetun käsityön vastakkainasettelusta seuraavaa katsantokantaa, jonka mukaan vain kokonainen käsityö on aitoa tai arvostettavampaa ja merkittävämpää käsityötä kuin ositettu käsityö.

2.3.3.2 Käsityön pyykkiset hyödyt

Vähälä (2003) on tutkinut fysiologisesti EKG-käyriä tarkastelemalla, miten neulominen vaikuttaa neulojan psyykkiseen hyvinvointiin. Hän sai tulokseksi, että neulojien syke oli neuloessa matalampi kuin kotiaskareita tehdessä tai työssä. Kun luovassa neulomisprosessissa oli suunnitteluvaihe tai neuloja oli tyytymätön taitoihinsa, hänen sykkeensä hetkellisesti nousi, kun taas hyvän olon ja tyytyväisyyden tunteen kasvaessa neulomisen aikana syke laski. Tutkimuksesta nousi esiin trendinä se, että neulomisessa positiivisten emootioiden aikana syke rauhoittuu ja negatiivisten aikana kiihtyy. Samalla kun luovassa prosessissa

onnistuminen lisää tyydytystä, se koettelee tekijää ja saattaa juuri siksi aiheuttaa myös sykkeen kiihtymistä. (Vähälä, 2003, s. 158–185.)

Käsityötä onkin hyödynnetty eri tavoin psykoterapia-asiakkaiden kuntoutuksen tukena, vammaisten toimintaterapiana ja itsehoidollisena harrastuksena yksin tai erilaisissa ryhmissä. Terapia-käsite tarkoittaa erilaisten koulutettujen ammattilaisten suorittamaa ongelmien hoitoa, kun taas käsite terapeuttisuus voidaan liittää laajemmin sellaisiin toimintoihin, jotka vahvistavat yksilön olemassaoloa ja minuuden rakentumista sekä edistää itsensä ilmaisua ja psyykkistä terveyttä. (Pöllänen, 2008, s. 91–92.) Terapeuttiseksi voidaan kuvata kaikkea sellaista tekemistä, josta tekijä saa kasvuansa tukevaa, auttavaa, hoitavaa tai vahvistavaa vaikutusta (Lilja-Viherlampi, 2007, s. 275). Shütz (2004, s. 62–63, Pöllänen, 2008, s. 93 mukaan) kuvaa käsityön terapeuttista prosessia kolmen ulottuvuuden avulla. Hän jakaa käsityön terapeuttisuuden käsityömateriaalien ja tuotteiden ulottuvuuteen, käsityöntekijän itsehavainnoinnin ulottuvuuteen ja sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Pöllänen (2008, s. 94–95) käsittelee käsityötä referentiaalisena ja ei-referentiaalisena ilmaisuprosessina. Referentiaalisessa ilmaisuprosessissa käsityöprosessi tai -tuote toimii terapian välineenä. Esimerkiksi henkilö voi ilmaista käsityötuotteeseen omia tunteitaan tai kokemuksiaan, tai hän voi purkaa ahdistustaan vaikka kangaspuita paukuttamalla. Prosessin ohjaajan rooli on enemmän terapeutti kuin käsityöprosessin ohjaaja. Ei-referentiaalisessa ilmaisuprosessissa taas terapeuttisuus perustuu käsityöprosessiin – esimerkiksi käsin tekemiseen, vuorovaikutukseen materiaalin ja välineiden sekä käytettävän tekniikan välillä, itseilmaisuuksiin sekä käsityöprosessin reflektointiin. Siinä prosessin ohjaaja on ennemminkin käsityöprosessin ohjaaja kuin terapeutti. Itsehoidollisessa ei-referentiaalisessa ilmaisuprosessissa terapeutin voi korvata aikaisempi oppiminen tai valmiit ohjeet ja mallit. Tällöin käsityö ei ole systemaattista terapiaa, vaan käsityön terapeuttista luonnetta hyödynnetään osana harrastusta tai itsehoitoa. (Pöllänen, 2008, s. 94–95, 99.)

2.3.3.3 Käsityön hyödyistä yleisesti

Na (2012, s. 84–89) analysoi käsityön tuottamaa nautintoa sekä iloa. Hän kirjoittaa ilon jaottelusta fyysiseen, sosiaaliseen, psyykkiseen sekä ideologiseen iloon. Tutkimuksessaan hän havaitsi kaikkien näiden ilotyyppien ilmenevän käsityöharrastuksessa. Fyysinen ilo linkittyy biologiseen käsillä tekemisen tarpeeseen sekä käsityön tekemiseen liittyvään ulkoiseen nautintoon. Sosiaalinen ilo taas liittyy sekä käsityöharrastuksen ihmisiä yhdistävään voimaan, palautteen saamiseen sekä antamisen iloon. Psyykkinen ilo ilmenee ainakin käsityön terapeutisuutena. Myös itsen kehittyminen esimerkiksi kärsivällisyyden, järjestelmällisyyden, ongelmanratkaisukyvyn tai luovuuden saralla voi tuottaa psyykkistä iloa. Ideologinen ilo taas seuraa siitä, että käsityön tekijä voi toimia ympäristön ja muiden ihmisten kannalta vastuullisesti, kun tuntee tekemiensä tuotteiden tuotantoprosessin, pystyy valikoimaan esimerkiksi kierrätysmateriaaleja ja minimoida materiaalien hävikkiä. Lisäksi Na (2012, s. 84–89) jaottelee käsityöhön liittyvän nautinnon kolmeen eri elementtiin: tekemisen, käyttämisen ja antamisen iloon. Kun ottaa huomioon muilta saadusta palautteesta saatavan sisäisen nautinnon, neljänneksi elementiksi voisi lisätä näyttämisen ilon.

Pölläsen (2006b, s. 68–72) tutkimuksesta kävi ilmi, että omista käsitöistä ollaan ylpeitä ja niistä koetaan saatavan hyötyä. Esimerkiksi töille lasketaan taloudellista hyötyä, työttömien ihmisten ja kotiäitien itsetunto nousee, saadaan iloa ympärillä nähtävistä itse tehdyistä käsitöistä ja niistä saadusta positiivisesta palautteesta, saadaan onnistumisen iloa, valmiit työt rakentavat käsityöllistä minäkuvaa ja käsityön parissa viihdytään. Lisäksi käsityö voi tutkimuksen mukaan olla rauhoittava hengähdystauko, antaa voimavaroja huolehtijan ja hoivaavan rooliin, antaa aikaa itselle, omille ajatuksille ja toiveille, toimia stressinhallintakeinona, ylläpitää mielenterveyttä ja lisätä tyytyväisyyttä sekä toimia tarvittaessa myös pakokeinona ja sairaudentunteen lievittäjänä. Osa kirjoittajista hyödyntää ositettua käsityötä niin kutsuttuna iloisena stressikokemuksena, jolloin tekijä voi mitata kykyjään sellaisella tasolla, jolla hän tietää ohjeen tai oppimansa perusteella onnistuvansa työssä.

3 Tutkimuksen toteutus

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tehtävänä on lisätä tietoa tekstiilikäsitöiden harrastamisen hyödyistä harrastajille. Tavoitteena on tutkia, kuinka paljon käsityön harrastajat kokevat saavansa harrastuksestaan yksittäisiä hyötyjä, hahmottaa näiden yksittäisten hyötyjen muodostamia suurempia toisistaan erottuvia hyötykokonaisuuksia sekä tarkastella erilaisten vastaajaryhmien korostumista näiden hyötykokonaisuuksien kokemisessa. Tutkimuskysymykset voidaan kiteyttää seuraavasti:

1. Kuinka paljon käsityöharrastajat kokevat saavansa harrastuksestaan erilaisia yksittäisiä hyötyjä?
2. Miten koetut käsityön hyödyt ryhmittyvät toisistaan erottuviksi hyötykokonaisuuksiksi?
3. Riippuuko löydettävien hyötykokonaisuuksien kokemisen määrä harrastajien iästä, harrastuksen kestosta, harrastettavasta käsityötekniikasta, harrastuksessa toteutettavasta käsityötekniikasta tai harrastajan arvioimasta omasta taitotasosta, ja jos riippuu niin miten?

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa haluttiin mitata käsityön harrastamisen hyötyjen kokemisen määrää ja tarkastella yhteyksiä tietyn tyyppisten hyötyjen kokemisen ja harrastajien ominaisuuksien välillä. Haluttiin saada selville yleistettävää tietoa. Asioiden mittaaminen edellyttää numeerista dataa, ja tulosten yleistäminen on mahdollista vain riittävän laajalla tilastoaineistolla. Kvantitatiivisilla menetelmillä voidaan kuvailla tiiviisti ja helposti omaksuttavassa muodossa ilmiöiden välisiä suhteita, ja ne auttavat päätelmien yleistämisessä (Nummenmaa, 2009, s. 16–18). Näiden syiden takia tässä tutkimuksessa valittiin käytettäväksi kvantitatiivinen tutkimusstrategia.

Yleinen tapa kerätä tietoa ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista on kyselytutkimus (Vehkalahti, 2014, s. 11). Tutkimuksen tiedonkeruumenetelmäksi valittiin kysely, koska sen avulla voitiin saada tehokkaasti numeerista tietoa riittävä määrä, jotta tulosten yleistäminen oli mahdollista. Tietoja oli kysyttävä suoraan harrastajilta, sillä hyötyjen kokemista ei voi saada selville esimerkiksi havainnoimalla harrastajia.

3.3 Mittarin laatiminen

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ilmiötä tutkitaan numeerisesti, eli se on voitava kuvata numeroin (Anttila, 2006, s. 234). Tutkittava asia tulee operationalisoida mittariksi, joka perustuu mahdollisimman pitkälti teoriaan (Metsämuuronen, 2003, s. 41). Kyselytutkimuksessa tämä tarkoittaa, että tulee laatia tutkittavaa asiaa mittaava kyselylomake. Tässä tutkimuksessa jouduttiin luomaan uusi mittari, koska valmista mittaria aiheen testaamiseen ei ole olemassa. Mittarin kehittäminen on yleensä pitkä prosessi, joka sisältää raakaversioiden parantelua lomakkeen testaajien palautteen pohjalta sekä pienimuotoisen pilottitutkimuksen (Metsämuuronen, 2011, s. 68). Tässä tutkimuksessa ei ollut käytettävissä resursseja pitkään ja perusteelliseen kysymyslomakkeen paranteluprosessiin, mutta lomakkeen kehittämisessä hyödynnettiin kandidaattiseminaarin ryhmäläisten kehitysehdotuksia. Lisäksi lomaketta testattiin kahden testivastaajan avulla ennen sen julkaisemista tutkimusvastaajille.

Käytetty kysymyslomake on tutkielman liitteenä 1. Tutkimuksen kohderyhmänä oli ihmiset, jotka harrastavat tekstiilikäsityötä. Kysymyslomakkeen ensimmäinen kysymys kartoitti vastaajan kuulumista tähän kohderyhmään. Kuten aiemmin mainittiin, tässä tutkimuksessa ei eroteltu harrastamisen vakavuuden tasoa, vaan kokemus käsityöharrastajuudesta riitti mukaan pääsemiseen. Ensimmäisessä kysymyksessä mainittiin esimerkkeinä muutamia yleisimpiä tekstiilikäsityötekniikoita, mutta kysymyksenasettelu antoi tilaa myös tekstiilikäsityötekniikoille, joita kysymyksessä ei mainittu. Jos vastaaja vastasi tähän kysymykseen kieltävästi, hänet pudotettiin pois kyselystä kohderyhmään kuulumattomana.

3.3.1 Taustamuuttujakysymysten laatiminen

Koska tutkimuksesta haluttiin saada tietoa eroista eri käsityötekniikoiden harrastajien kokemien hyötyjen eroista, vastaajaa pyydettiin vastaamaan nimenomaan yhden käsityötekniikan harrastamisen näkökulmasta, mikäli hän harrastaa useampia eri käsityötekniikoita. Vastaajia pyydettiin nimeämään kyseinen tekniikka (kysymyslomakkeen kohta 4). Tässä kysymyksessä ei annettu valmiita vastausvaihtoehtoja, jotta vastaajia ei ohjattu vastaamaan tietyn tekniikan näkökulmasta vaan juuri sen tekniikan, joka hänen mieleensä spontaanisti tuli.

Tulosten tarkastelussa haluttiin käyttää taustamuuttujina käsityötekniikan lisäksi käsitöiden harrastamisen kestoa, harrastajan toteuttamaa käsityöprosessia, hänen kokemaa omaa taitotasoaan sekä ikäänsä. Näiden selvittämiseksi muotoiltiin kullekin oma kysymyksensä (kysymyslomakkeen kohdat 2, 6, 8 ja 12). Kaikkiin muihin paitsi ikää mittaavaan kysymykseen muotoiltiin valmiit vastausvaihtoehdot, jotka olivat tarkoituksenmukaisia tulosten tulkinnan kannalta, joskin joitain luokkia myöhemmin analyysivaiheessa yhdisteltiin. Kysymyslomakkeella selvitettiin myös vastaajan sukupuoli ja käsityökoulutustausta käsityksen saamiseksi vastaajajoukosta, vaikka näitä tietoja ei käytetty analyysissä taustamuuttujina. Lisäksi kysymyslomakkeella oli tämän tutkimuksen kannalta tarpeettomat kohdat 5 ja 7, jotka liittyvät samaa aineistoa hyödyntäneeseen Juulia Mäkipään kandidaatin tutkielmaan.

Käsityöprosessia mittaavaa kysymystä saattaa olla tarpeen avata hieman. Käsityöharrastaja saattaa toteuttaa eri projekteissa erilaista prosessia. Tämän tiedostaen vastaajia kehoitettiin valitsemaan se vastausvaihtoehto, joka kuvaa tätä parhaiten tällä hetkellä. Kuten kirjallisuuskatsauksessa kävi ilmi, käsityöprosessi ei myöskään ole aina puhtaasti kokonainen tai ositettu, vaan näiden ääripäiden välissä on erilaisia käsityöprosessin toteutustapoja. Kokonaiseksi käsityöprosessiksi tulkitaan prosessi, jossa tekijä suunnittelee ja toteuttaa työnsä itse. Sen sijaan ositetussa prosessissa voi olla eri ohjeiden ja mallien hyödyntämisen tasoja. Siksi käsityöprosessia ei haluttu selvittää

ainoastaan kahden vastausvaihtoehdon välillä (kokonainen / ositettu käsityö), vaan ositettu käsityö jaettiin kolmeen vastausvaihtoehtoon.

Ensimmäinen vastausvaihtoehto edustaa selkeää ositettua käsityöprosessia. Pölläsen ja Krögerin (2006, s. 86) mukaan myös osittainen käsityö voi sisältää pienimuotoista suunnittelua tuotteen yksityiskohtien varioinnin muodossa, joten ensimmäiseen vastausvaihtoehtoon sisällytettiin myös mahdollisuus pienimuotoiseen variointiin esimerkiksi erilaisen kankaan valinnan muodossa kuin mitä ohjeessa kehoitetaan käytettävän. Tällaisen pienen varioinnin mahdollisuuden sisällyttämisellä ensimmäiseen vaihtoehtoon oli myös käytännön syy: oletettavasti esimerkiksi ohjeen mallista poikkeavan värin valinta tuotteeseen on niin yleistä, että tiukka linjaus täsmälleen ohjeessa pysymisessä olisi saattanut ohjata merkittävän osan todellisuudessa pitkälti ohjeita noudattavia käsityöharrastajia väärän vastausvaihtoehdon valintaan.

Toinen vastausvaihtoehto on muotoiltu siten, että sen valitsevat hyödyntävät ohjeita, mutta muokkaavat niitä omiin tarpeisiinsa. Tällöin tehtävien muokkausten esimerkkeinä mainittiin vaatteiden pituuden muuttaminen tai yksityiskohtien muokkaaminen. Kysymyslomakkeella haluttiin siis erotella pääosin ohjeen mukaan tekevästä harrastajista ohjeita tyypillisesti muokkaavat harrastajat. Kolmantena vastausvaihtoehtona oli ilman ohjetta mutta esimerkiksi mallikuvien mukaan käsitöiden tekeminen. Tällöin visuaalinen suunnittelu on lainattua, mutta teknisen toteutuksen suunnittelu paljolti harrastajan vastuulla, joten tässä ollaan jo lähellä kokonaista käsityöprosessia. Näin saatiin analyysiin vertailtaviksi lyhyemmin sanottuna luokat 1. ohjeen mukaan tekevät, 2. ohjeita muokkaavat, 3. mallin mukaan mutta ilman ohjetta tekevät ja 4. itse suunnittelevat.

3.3.2 Hyötyjen kokemisen mittaaminen

Mittarin keskeisin osa oli käsityön hyötyjen kokemisen mittaaminen. Asenteita mitataan tyypillisesti Likert-asteikolla, jossa on pariton määrä vaihtoehtoja – klassisessa tapauksessa viisi (Metsämuuronen, 2011, s. 110). Myös tässä tutkimuksessa päädyttiin mittaamaan käsityön hyötyjen kokemista viisiportaisella Likert-asteikolla (kysymyslomakkeen kohta 9). Kysymyslomakkeella

täsmennettiin asteikkoa ohjeistaen, että 1 tarkoitti ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon ja 5 erittäin paljon. Lisäksi tarjottiin vastausvaihtoehto ”En osaa sanoa” ehkäisemään harhaanjohtavia vastauksia siinä tapauksessa, ettei vastaaja ymmärrä kysymystä kunnolla tai osaa ottaa kantaa kyseisen hyödyn kokemiseen.

Hyötyväittämät laadittiin kyselylomakkeelle teorialle uskollisesti. Liitteeseen 2 on merkitty kunkin kysymyslomakkeella olleen käsityön hyödyn teorialähde tai -lähteet. Lähes kaikki teoriakatsauksessa esille tulleet käsityöhön liittyvät hyödyt ilmaistiin kysymyslomakkeella sellaisenaan alkuperäisissä sanamuodoissaan. Selvästi päällekkäiset eri lähteissä esitetyt hyödyt yhdistettiin, ja joitakin mahdollisesti vastaajille vaikeasti avautuvia hyötyjä muotoiltiin sanamuodoiltaan helpommin ymmärrettäviksi. Yleensä mittarin luotettavuuden lisäämiseksi samaa asiaa on hyvä mitata kysymyslomakkeella useammalla erilaisella kysymyksellä. Kysymyslomakkeen testausvaiheessa voidaan tällöin tarkistaa, kuinka luotettavasti yksittäiset kysymykset mittaavat tiettyä asiaa ja tarvittaessa pudottaa asiaa huonosti selittäviä osioita pois mittarista (Metsämuuronen, 2011, s. 76–79). Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan määritelty etukäteen tiettyjä hyötyteemoja, joita olisi mitattu joukolla hyötyväittämiä, vaan tutkimuksessa ideana oli päin vastoin löytää yksittäisten väittämien joukosta ilman ennakkoodotuksia yleisemmän tason hyötykokonaisuuksia. Siksi mitään teoriassa esiin tulleita yksittäisiä hyötyväittämiä ei pudotettu mittarista pois sen laadintavaiheessa, vaan niiden selitysarvoa tarkasteltiin vasta aineiston analyysivaiheessa, joka kuvataan seuraavassa luvussa. Myöskään saman hyödyn kokemista ei kysytty useammalla eri väittämällä, sillä eri hyötyjen runsaan määrän takia kysymyspatteristosta olisi tullut uuvuttavan pitkä, ja vastaajia olisi todennäköisesti karsiutunut vastaamisen keskeyttämisen takia runsaasti pois.

Vaikka tutkimuksen lähtökohtana ei ollut valmiita hyötyteemoja, vastaajajaystävällisyyden vuoksi pitkä lista hyötyväittämiä kuitenkin ryhmiteltiin väliotsikoilla ”Tunteet, kokemukset”, ”Oppiminen, taitojen kehittyminen”, ”Persoonan kehittyminen”, ”Käytännön hyödyt”, ”Terapeuttisuus” ja ”Muut ihmiset”. Näiden ryhmittelyjen tarkoitus oli ainoastaan selkeyttää vastauslomaketta – niitä ei käytetty tulosten analysoinnissa.

3.4 Aineiston kerääminen

Kysely toteutettiin internetkyselynä, sillä E-lomakkeen käyttö mahdollistaa korkean vastaajamäärän tavoittamisen kustannustehokkaasti. E-lomakkeen hyvä puoli on myös se, että vastaukset tallentuvat siinä automaattisesti, jolloin vältetään virhealtis paperilomakkeiden vastausten tallennusvaihe (Vehkalahti, 2014, s. 48). Kyselyn teknisessä toteuttamisessa käytettiin Helsingin yliopiston E-lomake-palvelua.

Tutkimuksen kohderyhmänä eli perusjoukkona ovat tekstiilikäsitöitä harrastavat suomalaiset. Ihannetapauksessa olisi suoritettu kohderyhmän joukossa satunnaisotanta. Satunnaisotannan suorittaminen olisi kuitenkin vaatinut rekisteriä kohderyhmästä sekä mahdollisuutta ottaa yhteyttä otokseen valikoituneisiin puhelimitse, postitse tai kasvotusten. Joukon lähestyminen suoraan sähköpostilla ei olisi ollut mahdollista, sillä väestöstä ei ole olemassa kattavaa sähköpostirekisteriä (Miettinen & Vehkalahti, 2013, s. 80). Käytännössä satunnaisotannan suorittaminen olisi siis vaatinut tiedonkeruun tilaamista valtakunnallisten tutkimusten ja tilastojen tekemiseen erikoistuneelta yritykseltä tai organisaatiolta, mutta siihen ei ollut tässä tutkimuksessa resursseja. Siksi satunnaisotoksen sijaan täytyi tyytyä näyteperusteiseen vastaajajoukkoon.

Verkkokyselyyn voidaan etsiä vastaajia kolmella tavalla: 1. sähköpostikutsulla, 2. ottamalla heihin yhteyttä postitse tai puhelimitse tai 3. mainostamalla kyselyä verkossa esimerkiksi yrityksen tai organisaation nettisivulla, keskustelufoorumilla tai sosiaalisen median palvelussa (Miettinen & Vehkalahti, 2013, s. 80). Koska tutkimuksessa ei ollut käytettävissä yhteystietorekisteriä kohderyhmästä, oli hyödynnettävä kyselyn mainostamista verkossa. Tällöin vastaajat itse hakeutuvat vastaamaan kyselyyn oman mielenkiintonsa mukaan mainoksen nähtyään. Tässä tutkimuksessa aiheesta erityisen kiinnostuneiden hakeutuminen vastaajiksi ei ollut ongelma, sillä haluttiinkin löytää nimenomaan käsityöstä kiinnostuneita vastaajia. Kyselyn mainos ei tavoita perusjoukkoa sattumanvaraisesti, vaan vastaajiksi valikoituu nimenomaan verkkoa ja kyseessä

olevaa verkkosivua tai sosiaalisen median palvelua käyttäviä kohderyhmän edustajia. Tuloksia tulkittaessa ja niiden luotettavuutta pohdittaessa tuleekin huomioida se riski, että mainoksen tavoittamat kohderyhmän edustajat eivät välttämättä edusta moitteetta koko perusjoukkoa. Tällaisten itsevalikoituneiden kyselytutkimusten yleistyttyä niiden luotettavuutta on pohdittu, mutta niitä on käytetty laajoissakin kyselyhankkeissa muun muassa Työ- ja elinkeinoministeriön toimesta (Miettinen & Vehkalahti, 2013, s. 82).

Tässä tutkimuksessa käsityöharrastajien tavoittamisessa hyödynnettiin sosiaalista mediaa. Facebookin käsityöharrasteryhmissä on jäsenenä tuhansia käsityöharrastajia, joten Facebook todettiin hyväksi paikaksi löytää käsityöharrastajia. Kyselyn linkkiä jaettiin Juulia Mäkipään omalla sekä käsitöihin liittyvien Neulontaholisti-, Neulontavimmaiset-, Virkkaus-, Neulonta- ja Ompeluelämää-ryhmien Facebook-seinällä, ja mainoksen nähneitä kehoitettiin myös jakamaan kyselylinkkiä omassa verkostossaan. Lomaketta jaettiin seuraavalla saatetekstillä: ”Hei! Teen käsityönopettajaopinnoissani kandidutkielmaa, joka käsittelee käsityön harrastamista ja käsityöharrastuksesta saatavia hyötyjä. Olisin tosi iloinen ja kiitollinen, jos sinulla olisi 5-10 minuuttia aikaa vastata kyselyyni! Vastaukset ovat tietysti anonyymejä. Kiitos paljon jo etukäteen, ja kyselylinkkiä saa myös mielellään jakaa! :)”. Tiedonkeruu tapahtui 26.6.–20.7.2014. Suurin osa vastauksista tuli jo kahden ensimmäisen tiedonkeruupäivän aikana.

4 Analyysit ja tutkimustulokset

Aineiston analyysissa ja esitysgrafiikan tekemisessä hyödynnettiin IBM SPSS Statistics Version 25 -tilasto-ohjelmistoa sekä Excel-taulukko-ohjelmaa.

4.1 Aineiston kuvaus

Kyselyyn tuli yhteensä 1756 vastaajaa. Niistä kuitenkin yksi vastaaja ilmoitti, ettei harrasta käsitöitä ja toinen oli vastannut ”En osaa sanoa” kaikkiin käsityön koettuja hyötyjä selvittäviin kysymyksiin, joten nämä kaksi vastaajaa karsittiin pois tarkastelusta. Lopullinen aineisto koostui siis 1754 vastaajasta. Vastaajista 12 eli yksi prosentti oli miehiä ja loput naisia. Aineiston sukupuolijako vastaa miesten edustusta pehmeiden materiaalien käsitöiden harrastajajoukossa (0–2 prosenttia riippuen tekniikasta). Taulukko 1 kokoaa yhteen tiedot vastaajajoukon jakautumisesta eri ikäluokkiin, harrastamisen keston luokkiin, eri tekniikoiden harrastajiin, eri käsityöprosessin toteuttajiin ja eri taitotasolle itsensä arvioiviin sekä kertoo, kuinka suuri osa vastaajista oli suorittanut käsityöopinnot tai -

n = 1754

Ikä:	14-24 v	25-34 v	35-49 v	50-64 v	65-78 v	
	6 %	28 %	36 %	26 %	4 %	
Harrastuksen kesto:	Alle 6 kk	6 kk - 2 v	3 - 5 v	6 - 10 v	11 - 20 v	Yli 20 v
	1 %	3 %	8 %	9 %	16 %	63 %
Tekniikka:	Ompeleminen	Neulominen	Virkkaaminen	Muut		
	26 %	53 %	16 %	4 %		
Käsityöprosessi:	Tekee valmiiden ohjeiden mukaan	Muokkaa valmiita ohjeita	Tekee mallikuvien mukaan mutta ilman ohjetta	Suunnittelee itse		
	15 %	60 %	18 %	6 %		
Taitotaso:	Aloittelija	Hieman aloittelijaa edistyneempi	Keskitasoa	Taitava	Erittäin taitava	
	1 %	7 %	35 %	47 %	10 %	
Käsityöopinnot ja -kurssit:	Ei opintoja tai kursseja	Kursseja esim. työväenopistossa	Käsityötutkintoon johtavat opinnot kesken	Käsityötutkinto, esim. artesaani tai käsityönopeuttaja		
	58 %	27 %	3 %	15 %		

kursseja.

Taulukko 1 Vastaajajoukon ominaisuuksia.

Tutkimukseen onnistuttiin saamaan hyvin eri ikäisiä vastaajia: nuorin vastaaja oli 14 vuotta ja vanhin 78 vuotta. Ikäluokat eivät kuitenkaan ole aineistossa

edustettuina todellisen harrastajakunnan ikäjakauman mukaisesti. Pehmeiden materiaalien käsityön harrastajien määrästä ei ole saatavilla tilastoa ikäluokittain, mutta yhdistämällä tiedot ikäluokkien edustuksesta koko Suomen väestössä ja Taitoliiton (2018) selvityksen tiedot käsityön säännöllisestä harrastamisesta ikäluokittain laskettiin suuntaa-antavat osuudet eri ikäluokkien edustuksesta kaikkien käsityöharrastajien joukossa. Näitä osuuksia voi verrata aineiston ikäluokkien edustusosuuksiin taulukon 2 avulla. Aineisto käsittää nimenomaan pehmeiden materiaalien käsityöharrastajia ja sitä kautta naisia, mutta taulukon 2 ”Osuus harrastajista” -sarake viittaa kaikkiin käsityöharrastajiin. Siten kaikkien harrastajien osuutta voi pitää ainoastaan suuntaa antavana ihanteellisena ikäluokkien edustuksena aineistossa. Vaikka vertailu on vain suuntaa-antava, erot ovat niin huomattavia, että lieenee voidaan epäilyksettä todeta, että 14–24-vuotiaat ja erityisesti yli 64-vuotiaat ovat aineistossa selvästi aliedustettuina, kun taas ikäluokat 25–34 ja 35–49 ovat selvästi yliedustettuina. Siten kun tulkitaan suorien jakaumien tuloksia kaikkien vastaajien osalta, on oltava kriittinen tulosten yleistämisessä koko perusjoukkoon eli suomalaisiin tekstiilikäsityöharrastajiin.

Ikäluokka	Osuus väestöstä	Osuus harrastajista	Osuus aineistosta
14-24	16 %	13 %	6 %
25-34	16 %	15 %	28 %
35-49	23 %	24 %	36 %
50-64	25 %	25 %	26 %
65-78	20 %	23 %	4 %

Taulukko 2 Ikäluokkien edustus väestössä, käsityöharrastajissa ja aineistossa. Lähteet: Taitoliitto, 2018 ja Tilastokeskus, 2009.

Vastaajista 96 prosenttia vastasi kyselyyn joko neulonnan, ompelemisen tai virkkaamisen näkökulmasta. Näiden käsityötekniikoiden suuri edustus vastauksissa oli oletettavaakin, sillä kyselyä jaettiin nimenomaan näihin tekniikoihin liittyvissä harrasteryhmissä sosiaalisessa mediassa. Ne ovat myös yleisimmin harrastetut käsityötekniikat. Lisäksi ompelijoiden suhde verrattuna neulojiin ja virkkaajiin noudattelee kyseisten tekniikoiden suosiota harrastajien keskuudessa, kuten luvussa 2.2.2 todettiin. Muina tekniikkoina mainittiin muun muassa kankaankudontaa, kirjontaa, huovutustöitä ja pitsinnypläystä. Myös useamman kuin yhden tekniikan maininneet vastaajat luokiteltiin Muut-luokkaan,

koska näitä vastauksia ei pystytty hyödyntämään taustamuuttujatarkastelussa verrattaessa eri tekniikoiden harrastamista.

Suomen kielen murteet aiheuttivat lisäpohdintaa vastausten tulkinnassa, sillä suuri osa suomalaisista kutsuu neulomista kutomiseksi. Toisaalta kutominen voi tarkoittaa myös kankaankudontaa. Kysymyksessä oli esimerkkeinä mainittu neulonta ja kankaankudonta, ja se onneksi ohjasi suurta osaa kutomisen vastaajista täsmentämään, tarkoittaako vastaaja kutomisella kankaankudontaa vai neulomista. Esimerkiksi mainittiin ”kutominen puikoilla”, ”kutominen (meillä kudotaan ei neulota)” tai ”kangaspuilla kutominen”. Vastausten tulkinnassa tehtiin linjaveto, jonka mukaan pelkkä ”kudonta” tulkittiin kankaankudonnaksi ja pelkkä ”kutominen” neulomiseksi. Näihin liittyy virheellisen tulkinnan riski, mutta tulkinnanvaraisten vastausten määrä oli melko vähäinen: neulojiksi tulkittiin tällä linjavedolla 30 vastaajaa ja kankaankutojiksi kymmenen vastaajaa. Linjavedon sisältämä riski uskallettiin ottaa, sillä neulojia oli kaiken kaikkiaan 948. Jos virheellisiä tulkintoja tehtiin, niiden vaikutus tuloksiin on suuren vastaajamäärän takia lähes mitätön. Kankaankutojat taas luokiteltiin Muut-luokkaan, josta ei tehty johtopäätöksiä analyysissa. Näin kankaankutojiksi mahdollisesti virheellisesti tulkitut vastaajat eivät vinouttaneet tuloksia.

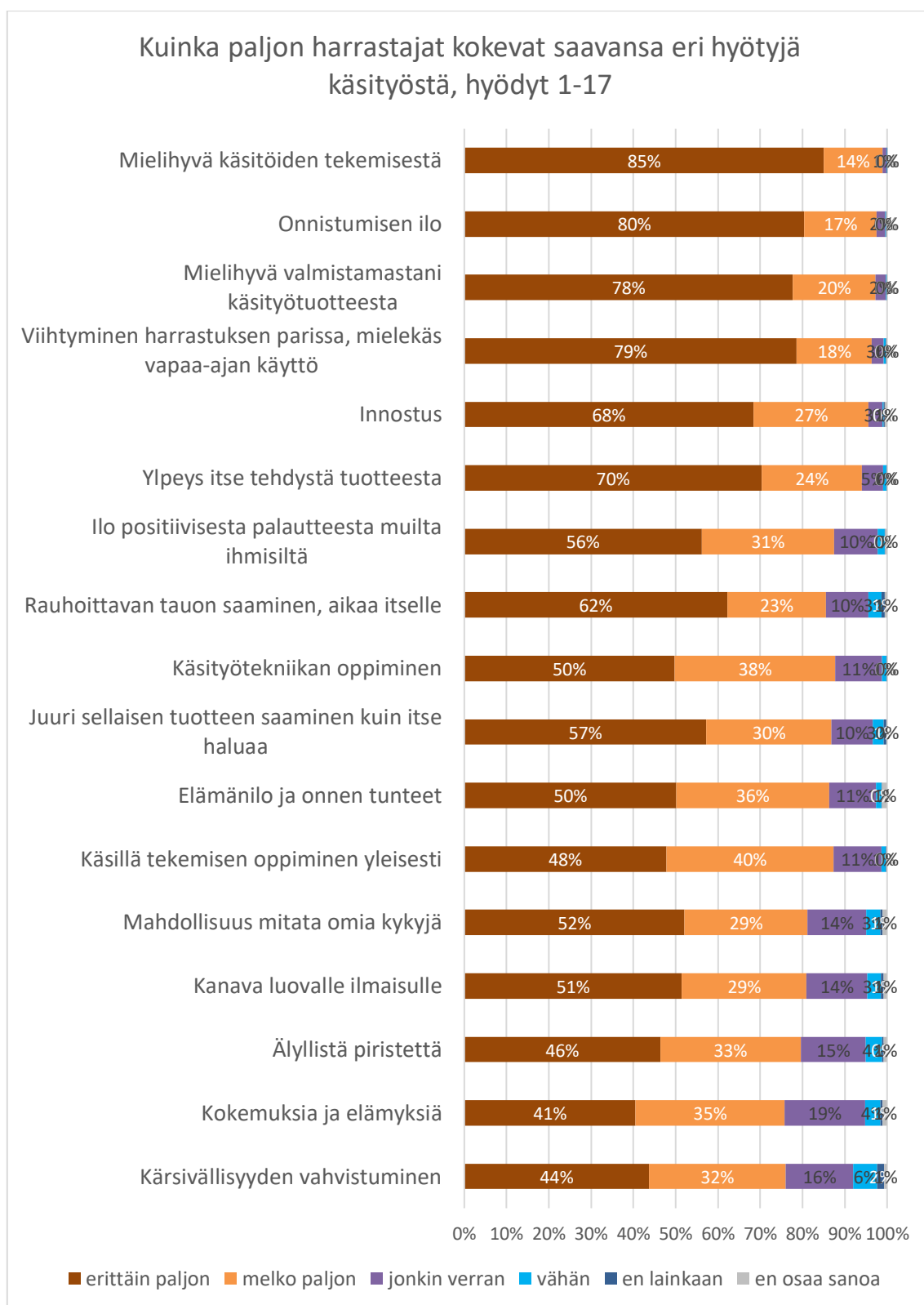
Vastaajista huomattava osa, lähes kaksi kolmesta, on harrastanut käsitöitä yli 20 vuotta, ja jopa 79 prosenttia heistä on harrastanut käsitöitä yli kymmenen vuotta. Vasta-alkajia oli mukana vain muutamia. Vähän aikaa harrastaneiden vähyyden takia analyysivaiheessa alle 6 vuotta harrastaneiden luokat yhdistettiin. Suurin osa vastaajista kokee olevansa käsityöharrastuksessaan taitavia tai erittäin taitavia, mikä on linjassa sen kanssa, että suurin osa vastaajista on harrastanut käsitöitä kauan. Suurin osa vastaajista ei ole suorittanut käsityöalan opintoja tai käynyt käsityökursseilla. Jos kokonaiseksi käsityöprosessiksi tulkitaan vain sellainen prosessi, jossa tekijä vastaa täysin sekä työn suunnittelusta että valmistelusta, vain kuusi prosenttia vastaajista toteuttaa harrastuksessaan kokonaista käsityöprosessia. Suurin osa vastaajista hyödyntää ohjeita niitä omiin tarpeisiinsa muokaten.

4.2 Suorat jakaumat

Hyötyjä, joita harrastajat kokevat harrastuksestaan saavansa, tarkasteltiin aluksi suorien jakaumien avulla kaikkien vastaajien joukossa. Näin pystyttiin vertailemaan, kuinka paljon eri hyötyjä koetaan muihin hyötyihin verrattuna. Kuvissa 1-3 on kuvattu kaikkien kysyttyjen hyötyjen kokeminen. Hyödyt on asetettu kuviin järjestykseen laskevasti sen mukaan, kuinka paljon niitä koettiin saatavan käsityöharrastuksesta. Järjestyksen muodostamiseksi laskettiin kunkin hyödyn kokemiselle keskiarvo sen saamista vastauksista 1–5. “En osaa sanoa” -vastaukset eivät laskeneet tai nostaneet hyödyille laskettuja keskiarvoja.

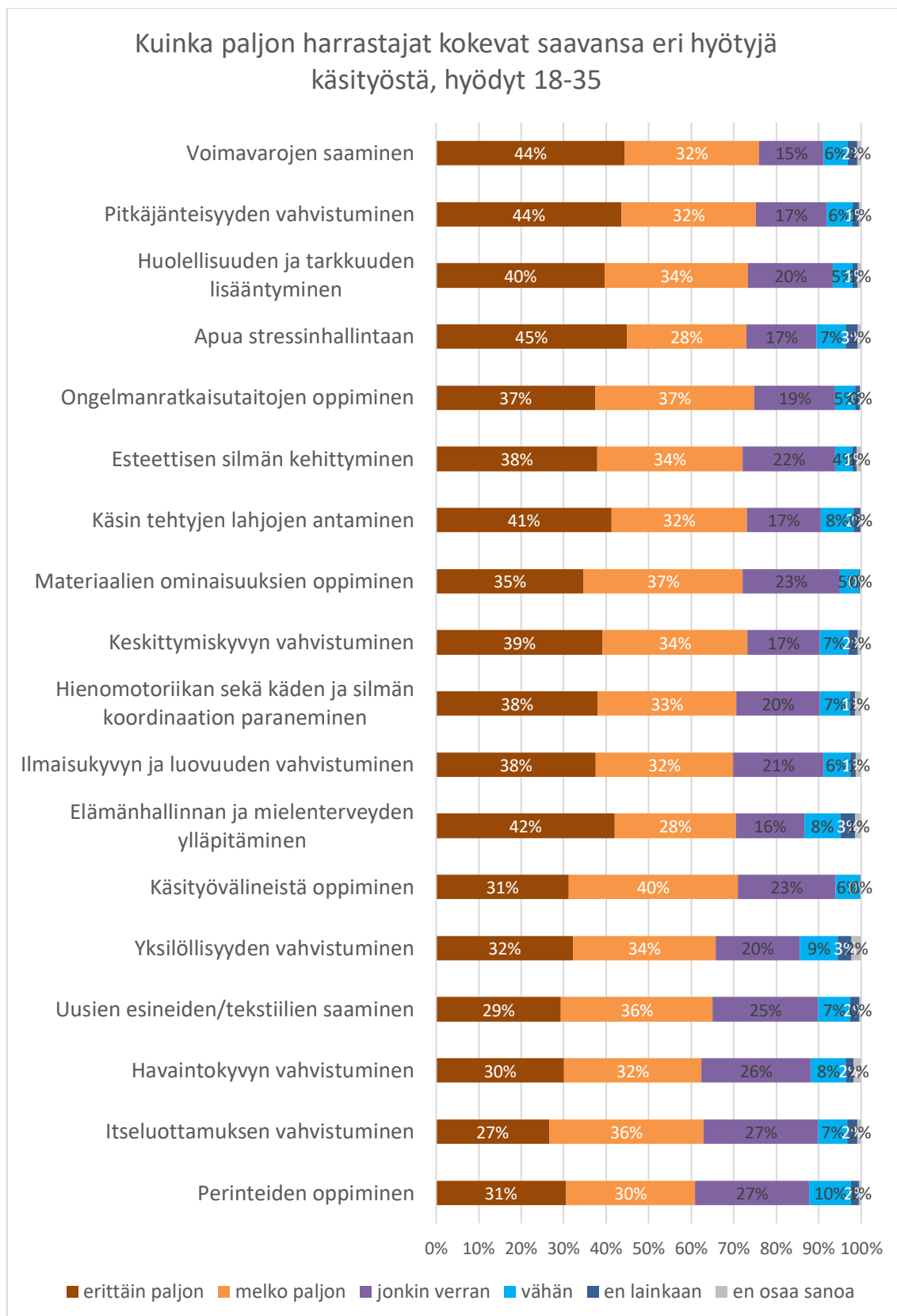
Selvästi eniten käsityöharrastuksesta koetaan saatavan hyötyinä mielihyvää käsitöiden tekemisestä, onnistumisen iloa, mielihyvää valmistetusta käsityötuotteesta, harrastuksen parissa viihtymistä ja mielekästä vapaa-ajan käyttöä, innostusta sekä ylpeyttä itse tehdystä tuotteesta. Vähintään 94 prosenttia vastaajista kokee saavansa kaikkia näitä hyötyjä harrastuksestaan melko tai erittäin paljon. Toisaalta lähes kaikkia tutkimuslomakkeella kysytyjä hyötyjä koetaan verrattain paljon – vain 12 hyötyä 53:sta sai vähemmän kuin puolelta vastaajista vastaamaan “melko paljon” tai “erittäin paljon”.

Kun verrataan “erittäin paljon” tai “melko paljon” vastanneiden osuuksia “vähän” tai “ei lainkaan” vastanneiden osuuksiin, huomataan että lähes kaikkien muuttujien kohdalla ensimmäisten osuus on suurempi kuin jälkimmäisten. Vain neljän vähiten koetun hyödyn kohdalla “vähän” tai “ei lainkaan” vastanneiden osuus on suurempi kuin “melko paljon” tai “erittäin paljon” vastanneiden osuus. Nämä vähiten koetut hyödyt ovat ihmissuhteiden parantuminen, yhdessäolo muiden harrastajien kanssa, rahan säästäminen tai tienaaminen itse tekemällä ja sairaudentunteen lievittäminen. Niitä vähän tai ei lainkaan kokee 42–44 saavansa prosenttia vastaajista, kun muiden hyötyjen kohdalla näin vastanneiden osuus on alle 30 prosenttia.

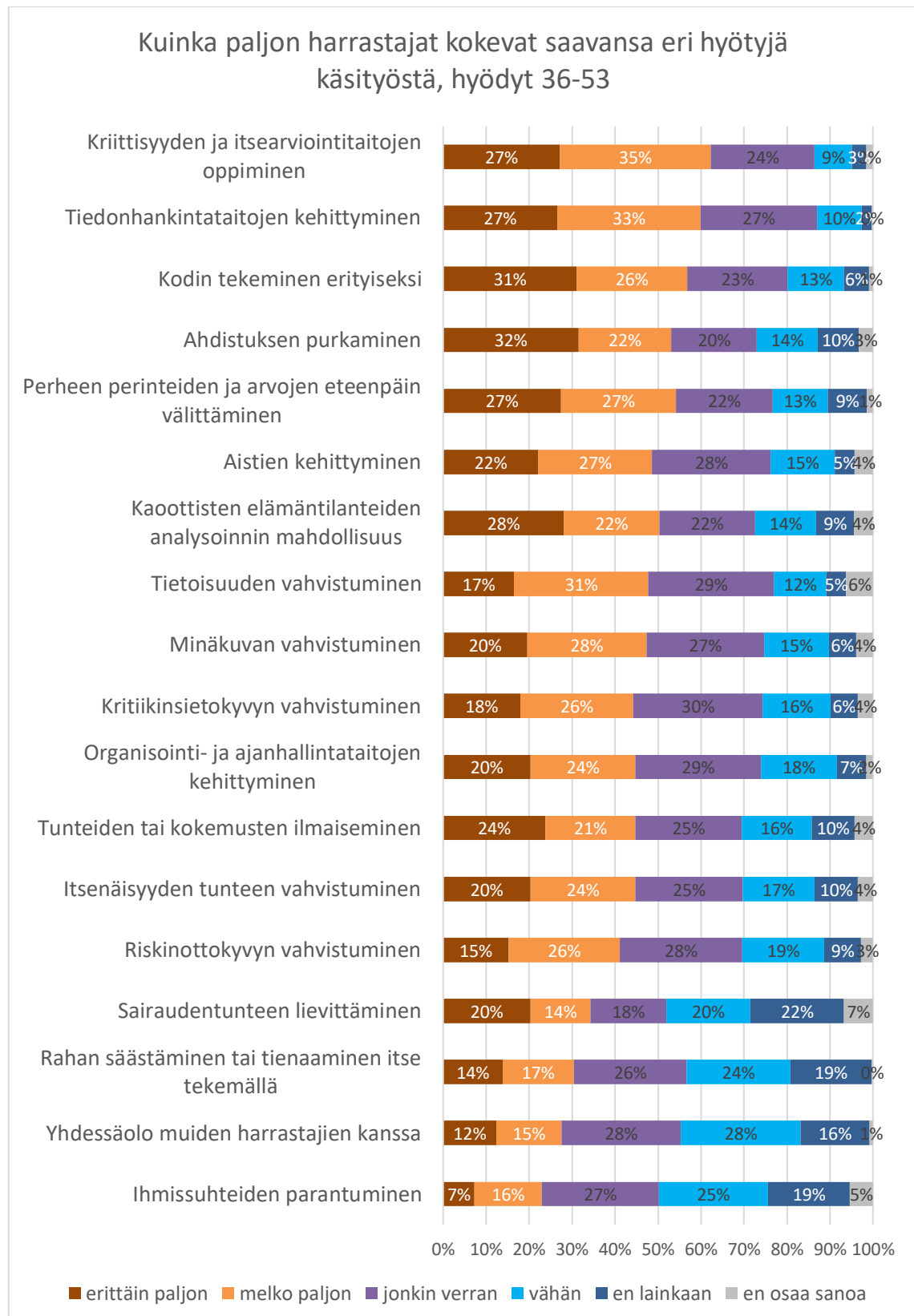

Kuva 1 Käsityön hyötyjen kokeminen, hyödyt 1-17.

Kuva 2 Käsityön hyötyjen kokeminen, hyödyt 18-35.

Kuva 3 Käsityön hyötyjen kokeminen, hyödyt 36-53.

4.3 Pääkomponenttianalyysi

Analyysin seuraavana vaiheena oli tutkia hyötymuuttujien välisiä yhteyksiä tavoitteena löytää summamuuttujia, jotka kokoaisivat lukuisat hyötymuuttujat laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Kun useissa tilastollisissa menetelmissä voidaan helposti tarkastella esimerkiksi kahden muuttujan välistä yhteyttä, faktorianalyysi mahdollistaa useiden eri muuttujien välisten yhteyksien tarkastelun samalla kertaa (Nummenmaa, 2004, s. 332–333). Faktorianalyysin avulla voidaan huomata, että tietyt muuttujat riippuvat toisistaan ja vaihtelevat samalla tavalla, jolloin ne voidaan yhdistää uudeksi summamuuttujaksi. Analyysin tuloksena on siis joukko uusia toisistaan riippumattomia summamuuttujia, faktoreita, joiden sisällä olevat muuttujat vaihtelevat samalla tavalla. (Nummenmaa, 2004, s. 333.)

Kuitenkin faktorianalyysin haasteena ajatellen tätä tutkimusta oli, että se on parametrinen analyysimenetelmä. Näin ollen sen käyttäminen edellyttää lähtökohtaisesti aineistolta normaalijakautuneisuutta. Kuitenkaan tämän tutkimuksen hyötymuuttujat eivät ole normaalijakautuneita, sillä suuressa osassa jakauma oli vasemmalle vino ja liian huipukas. Siksi tähän tutkimukseen valittiin analyysimenetelmäksi faktorianalyysin sijaan sen kanssa käytännössä hyvin samankaltainen pääkomponenttianalyysi. Se on matemaattisten ja filosofisten lähtökohtiensa osalta erilainen kuin faktorianalyysi, ja siinä muuttujien normaalijakautuneisuus ei ole välttämätöntä (Miettunen, 2006, s. 8). Se sopii erityisen hyvin tilanteisiin, joissa halutaan selvittää muuttujien rakennetta ilman ennakkokäsitystä (Miettunen, 2006, s. 10). Tässä tutkimuksessa haluttiin edetä tätä periaatetta noudattaen, jotta löydettiin sellaisetkin hyötyjen yhteydet, joita ei olisi osattu päätellä etukäteen, ja toisaalta jotta ei ennako-oletusten takia niputeta hyötyjä, jotka todellisuudessa eivät vaihtelee keskenään samalla tavalla.

”En osaa sanoa” -vastaukset koodattiin aineistossa puuttuviksi tiedoiksi. Pääkomponenttianalyysi ei salli havaintojen puuttumista mukana olevissa muuttujissa, joten vaihtoehtoina on joko poistaa puuttuvat havainnot analyysistä tai korvata ne muuttujien keskiarvolla (Miettinen, 2006, s. 13). Tässä tapauksessa puuttuvat havainnot päätettiin suoraviivaisuuden vuoksi poistaa, sillä aineiston koko pysyi riittävän suurena puutteellisten havaintojen poistamisesta huolimatta

(1386 vastaajaa). Puuttuvien tietojen korvaaminen keskiarvoilla olisi pienentänyt muuttujien hajontaa, ja keinotekoisesti lisätyt tiedot olisivat vaikuttaneet myös havaintoyksiköille laskettuihin pääkomponenttipistearvoihin, joita hyödynnettiin jatkoanalyysissa. Poistetut havaintoyksiköt jakaantuivat satunnaisesti eri ryhmien välille tarkasteltaessa ikää, harrastuksen kestoa, harrastettua tekniikkaa, prosessia ja koettua taitotasoa, joten havaintoyksiköiden poistaminen analyysistä ei vääristänyt jatkoanalyysien tuloksia.

Pääkomponenttianalyysin käyttö edellyttää korrelaatiomatriisin soveltuvuutta siihen. Soveltuvuutta testattiin Kaiser-Meyer-Olkin-testillä ja Bartlettin sväärisyystestillä. Kaiser-Meyer-Olkin-testin tulos oli 0,963. Mitä lähempänä arvon lukua 1, sitä parempi se on, ja suositeltu alaraja on 0,6. Bartlettin sväärisyystestissä p-arvon tulisi olla alle 0,05. Tämän tutkimuksen kohdalla p-arvo oli pienempi kuin 0,001. Molemmat testit siis osoittavat, että korrelaatiomatriisi soveltuu vakuuttavalla tavalla pääkomponenttianalyysin käyttöön.

Pääkomponenttianalyysi tehtiin ensin kaikille 53 hyötymuuttujalle. Kuitenkin "Rauhoittavan tauon saaminen, aikaa itselle" -muuttuja sai kommunaliteetin 0,033, joka on alhaisempi kuin yleisesti suuntaa-antavana rajana pidetty 0,3. Koska kyseinen muuttuja oli näin heikko, se päätettiin jättää pääkomponenttianalyysin ulkopuolelle. Siten pääkomponenttianalyysi tehtiin kaikille muille 52 hyötymuuttujalle. Uudessa pääkomponenttianalyysissä kaikki muuttujat saivat kommunaliteettiarvon väliltä 0,341–0,847, joten kaikki 52 muuttujaa pidettiin mukana. Yksittäisten hyötymuuttujien kommunaliteettiarvoja voi tarkastella Communalities-taulukosta liitteestä 3.

Analyysissa muodostettiin sellaiset pääkomponentit, joiden ominaisarvo oli yli yhden. Analyysin avulla 52 hyötymuuttujaa tiivistyivät näin yhdeksäksi hyötykomponentiksi. Pääkomponenttianalyysin tulomatriisi on tutkielman liitteenä 4. Tulosten tulkinnan helpottamiseksi pääkomponenttianalyysin tulos rotatoitiin Varimax-rotatiomenetelmällä, joka on yksi yleisimmistä käytetyistä rotatointimenetelmistä. Varimax-rotatiomatriisin tarkastelun ja tulkitsemisen perusteella löydetty yhdeksän komponenttia nimettiin sisältöjään kuvaaviksi.

Taulukoihin 3 ja 4 on koottu pääkomponenteille annetut nimet, niissä korkeasti latautuneet hyötymuuttujat sekä niiden lataukset kyseisessä pääkomponentissa. Jatkoanalyysia varten kullekin aineiston havaintoyksikölle laskettiin pääkomponenttianalyysissa pistearvot, jotka kuvaavat kyseisen pääkomponentin painottumista kunkin vastaajan kohdalla.

Pää-Komponentti	Muuttuja	Lataus
1. Prosessi- ja luovien taitojen kehittyminen	Havaintokyvyn vahvistuminen	0,728
	Hienomotoriikan sekä käden ja silmän koordinaation paraneminen	0,668
	Aistien kehittyminen	0,647
	Huolellisuuden ja tarkkuuden lisääntyminen	0,608
	Esteettisen silmän kehittyminen	0,602
	Organisointi- ja ajanhallintataitojen kehittyminen	0,564
	Ongelmanratkaisutaitojen oppiminen	0,562
	Ilmaisukyvyn ja luovuuden vahvistuminen	0,558
	Perinteiden oppiminen	0,513
	Tiedonhankintataitojen kehittyminen	0,511
	Mahdollisuus mitata omia kykyjä	0,383
2. Itsenäisyys ja voimaantuminen	Itsenäisyyden tunteen vahvistuminen	0,713
	Minäkuvan vahvistuminen	0,701
	Riskinottokyvyn vahvistuminen	0,628
	Tietoisuuden vahvistuminen	0,594
	Itseluottamuksen vahvistuminen	0,587
	Kritiikinsietokyvyn vahvistuminen	0,563
	Yksilöllisyyden vahvistuminen	0,556
	Kriittisyyden ja itsearviointitaitojen kehittyminen	0,551
3. Terveys ja terapeuttisuus	Ahdistuksen purkaminen	0,821
	Kaoottisten elämäntilanteiden analysoinnin mahdollisuus	0,772
	Elämänhallinnan ja mielenterveyden ylläpitäminen	0,769
	Apua stressinhallintaan	0,766
	Voimavarojen saaminen	0,669
	Sairaudentunteen lievittäminen	0,653
	Tunteiden tai kokemusten ilmaiseminen	0,532
	Viihtyminen harrastuksen parissa, mielekäs vapaa-ajan käyttö	0,296

Taulukko 3 Pääkomponentit 1-3.

Pää-Komponentti	Muuttuja	Lataus
4. Käsityötaitojen Oppiminen	Käsityötekniikan oppiminen	0,665
	Käsityövälineistä oppiminen	0,663
	Materiaalien ominaisuuksista oppiminen	0,662
	Käsillä tekemisen oppiminen yleisesti	0,567
5. Elämyksellisyys, luova ilmaisu ja ilo	Kokemuksia ja elämyksiä	0,634
	Kanava luovalle ilmaisulle	0,623
	Innostus	0,571
	Elämänilo ja onnen tunteet	0,515
	Älyllistä piristettä	0,479
	Mielihyvä käsitöiden tekemisestä	0,380
6. Sosiaaliset hyödyt	Ihmissuhteiden parantuminen	0,705
	Perheen perinteiden ja arvojen eteenpäin välittäminen	0,574
	Yhdessäolo muiden harrastajien kanssa	0,534
	Käsin tehtyjen lahjojen antaminen	0,489
7. Käytännön Tuotehyödyt	Uusien esineiden / tekstiilien saaminen	0,667
	Juuri sellaisen tuotteen saaminen kuin itse haluaa	0,594
	Kodin tekeminen erityiseksi	0,504
	Rahan säästäminen tai tienäminen itse tekemällä	0,482
8. Pitkäjänteisyyden Kehittyminen	Kärsivällisyyden vahvistuminen	0,740
	Pitkäjänteisyyden vahvistuminen	0,720
	Keskittymiskyvyn vahvistuminen	0,608
9. Ilo ja ylpeys Tuotteesta	Ylpeys itse tehdystä tuotteesta	0,740
	Onnistumisen ilo	0,568
	Mielihyvä valmistamastani käsityötuotteesta	0,546
	Ilo positiivisesta palautteesta muilta ihmisiltä	0,409

Taulukko 4 Pääkomponentit 4-9.

4.4 Varianssianalyysi

Seuraavassa analyysivaiheessa haluttiin tarkastella, millä tavalla hyötYPääkomponenteissa korostuivat iän, harrastuksen keston, käytetyn käsityötekniikan, harrastajan toteuttaman käsityöprosessin ja koetun taitotason suhteen erilaiset vastaajaryhmät. Tähän tarkoitukseen sopii varianssianalyysi, jossa vertaillaan keskenään eri vastaajaryhmien keskiarvoja. Varianssianalyysi on parametrinen menetelmä, joten ennen varsinaista analyysia tarkasteltiin pääkomponenttien jakaumia. Pääkomponenttien normaalijakautuneisuutta

testattiin Kolmogorov-Smirnov-testillä ja Shapiro-Wilk-testeillä, mutta kummankaan mukaan mikään hyötykomponenteista ei noudattanut normaalijakaumaa.

Vaihtoehtona parametriselle varianssianalyysille on parametriton Kruskal-Wallis H -testi. Parametristen testien etu verrattuna parametrittomiin testeihin on, että niillä väärä nollahypoteesi tulee helpommin hyljätyksi eli ne ovat voimakkaampia, ja tästä syystä niiden käyttöä suositaan, kun se on mahdollista (Heikkilä, 2014. s. 3). Tästä syystä päätettiin jakauman ei-normaaliudesta huolimatta tutkia mahdollisuutta varianssianalyysin käyttöön.

Aineiston suuri koko turvaa tutkimustulosten validiteettia siinä tapauksessa, että parametrista menetelmää käytetään ei-normaalisti jakautuneen muuttujan analysoinnissa. Metsämuurosen (2011, s. 386) mukaan parametrittomia testejä käytetään yleensä nimenomaan otoskoon ollessa pieni, esimerkiksi pienempi kuin 15 tai 20. Myös esimerkiksi Vilhunen (2018, s. 69) käytti väitöskirjatutkimuksessaan parametrisia menetelmiä ei-normaalijakautuneille muuttujille sen perusteella, että jos otoskoko on suuri, normaalijakauman oletus ei ole yhtä tärkeä kuin pienellä aineistolla. Hänen tutkimuksessaan parametrisia menetelmiä sovellettaessa ei kiinnitetty huomiota aineiston normaalijakautuneisuuteen aineistojen ollessa 501 ja 713 vastaajaa niiden suuruuden perusteella.

Koska tässä tutkimuksessa analysoitava aineisto on suuri, 1386 vastaajaa, päätettiin edetä pääosin varianssianalyysillä ja pitää parametritonta Kruskal-Wallis H -testiä toissijaisena varmistusmenetelmänä niissä tilanteissa, kun varianssianalyysin tulos on epävarma. Pääkomponenttien jakaumia päätettiin kuitenkin muokata varianssianalyysia varten muuttujamuunnoksilla lähemmäs normaalijakaumaa, mikä on vaihtoehtona, kun halutaan soveltaa parametrisia testejä ominaisuuksiensa vuoksi ei-normaalisesti jakautuneeseen aineistoon. Usein muuttujan vinoutta korjataan laskemalla muuttujan saamista arvoista neliöjuuri tai luonnollinen logaritmi, mutta tässä neliöjuuren tai luonnollisen logaritmin laskemisessa oli haasteena pääkomponenttien negatiiviset pistearvot. Siksi tässä tutkimuksessa päätettiin hyödyntää muuttujien arvojen luokittelua.

Kunkin hyötykomponentin pistearvot asetettiin suuruusjärjestykseen, minkä jälkeen ne luokiteltiin sijoituksensa perusteella luokkiin 1–6. Luokkien suuruudet olivat 2,5 prosenttia, 13,5 prosenttia, 34 prosenttia, 34 prosenttia, 13,5 prosenttia ja 2,5 prosenttia vastaajista.

Muuttujamuunnosten jälkeen uusien, luokiteltujen hyötypääkomponenttimuuttujien normaalisuutta tutkittiin. Myöskään uudet luokitellut hyötypääkomponenttimuuttujat eivät olleet normaalisesti jakautuneita Kolmogorov-Smirnov-testin ja Shapiro-Wilk-testin mukaan. Muuttujan jakauma voidaan kuitenkin tulkita tarpeeksi normaaliseksi parametrisiä testejä ajatellen, jos jaettaessa vinouden ja huipukkuuden arvot niitä vastaavilla keskivirheillä saadaan luku, jonka itseisarvo on pienempi kuin kaksi (Hotulainen, 2017, s. 2). Näin laskettuina uudet hyötypääkomponenttimuuttujat ovat riittävän normaalisia varianssianalyysiin, koska niiden itseisarvoluku oli vinouden osalta 0,09 ja huipukkuuden osalta 1,27. Ennen muuttujamuunnosten tekemistä ainoastaan sosiaalisten hyötyjen pääkomponentti oli riittävän normaalin parametrisiin testeihin tällä tavalla laskettuna. Analyysin yhtenäisyyden vuoksi kuitenkin myös se luokiteltiin. Varianssianalyysissä muuttujan tulee olla vähintään välimatka-asteikollinen. Uusien luokiteltujen hyötykomponenttimuuttujien asteikko on nimenomaan välimatka-asteikko, joten myös tämä vaatimus täyttyy.

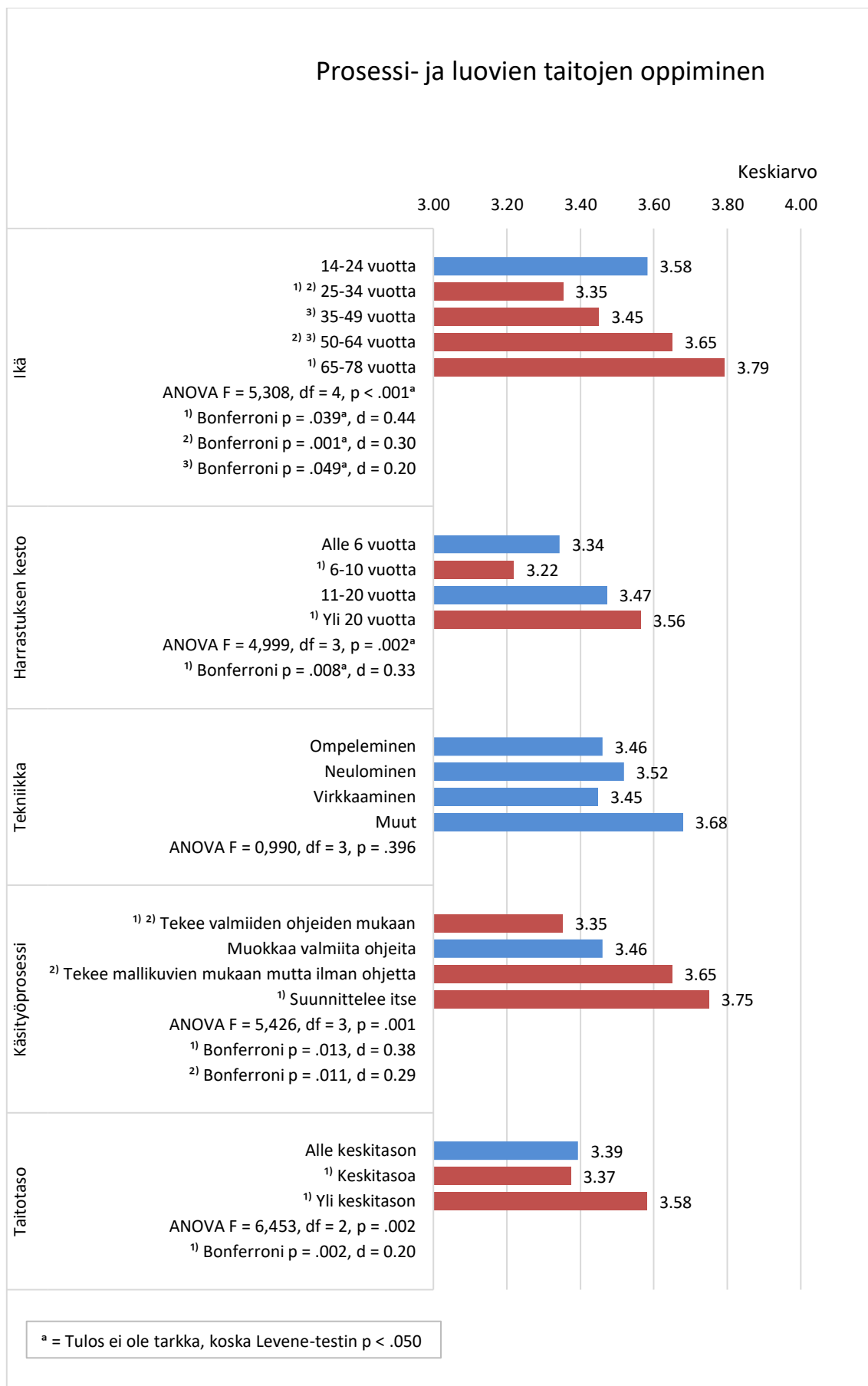
Jokaisesta luokitelluista hyötypääkomponenteista tehtiin varianssianalyysi, joka kertoi, oliko vastaajaryhmien välillä tilastollisesti merkitseviä eroja. Vertailtavia vastaajaryhmiä olivat eri ikäluokat (14–24, 25–34, 35–49, 50–64 ja 65–78), harrastuksen keston suhteen erilaiset ryhmät (alle 6 vuotta, 6–10 vuotta, 11–20 vuotta ja yli 20 vuotta), eri tekniikoita harrastavat (ompeleminen, neulominen, virkkaaminen ja muut), erilaisia käsityöprosesseja harjoittavat (valmiiden ohjeiden mukaan tekevät, valmiita ohjeita muokkaavat, mallikuvien mukaan mutta ilman ohjetta tekevät ja itse suunnittelevat) sekä taitotasoltaan erilaisiksi itsensä arvioineet (alle keskitason, keskitasoa ja yli keskitason). Bonferroni-testin avulla tarkasteltiin, minkä vastaajaryhmien välillä löydetty tilastollisesti merkitsevät erot olivat. Taulukossa 5 on koottuna eri vastaajaryhmien vastaajamäärät.

Vastaajaryhmä	N
Kaikki	1386
Ikä	
14-24	79
25-34	377
35-49	508
50-64	369
65-78	53
Harrastuksen kesto	
Alle 6 vuotta	163
6-10 vuotta	105
11-20 vuotta	218
Yli 20 vuotta	900
Tekniikka	
Ompeleminen	363
Neulominen	737
Virkkaaminen	230
Muut	56
Käsityöprosessi	
Tekee valmiiden ohjeiden mukaan	216
Muokkaa valmiita ohjeita	821
Tekee mallikuvien mukaan mutta ilman ohjetta	257
Suunnittelee itse	92
Taitotaso	
Alle keskitason	104
Keskitasoa	465
Yli keskitason	817

Taulukko 5 Vastaajaryhmien vastaajamäärät.

Kuvissa 4–12 on kuvattu yksi hyötYPääkomponentti kerrallaan eri vastaajaryhmien keskiarvot sekä varianssianalyysien ja Bonferroni-testien tulokset. Vastaajaryhmien välisten keskiarvoerojen suuruusluokan hahmottamiseksi niistä laskettiin efektikoot (Cohenin d), ja myös ne on merkitty kuviin. Eroa pidetään yleisesti pienenä, jos $0.20 \leq d < 0.50$, keskisuurena jos $0.50 \leq d < 0.80$ ja suurena, jos $d \geq 0.80$. Erojen tulkinnassa on käytetty tätä luokittelua. Kuvien havainnollistamien tulosten tarkastelussa on pääosin nostettu esiin vain tilastollisesti merkitsevät erot. Tilastollisesti merkitsevät erot vastaajaryhmien

välillä on havainnollistettu kuviin punaisin palkein. Tällöin toisistaan tilastollisesti merkitsevästi eroavat vastaajaryhmät, niiden välisen Bonferroni-testin p-arvo sekä keskiarvojen eron efektikoko on merkitty samalla yläindeksinumerolla. Joidenkin tulosten kohdalla vastaajaryhmien sisäisiä variansseja ei voitu olettaa yhtä suuriksi Levene-testin p-arvon ollessa pienempi kuin 0,05, joten niiden kohdalla varianssianalyysin tulos on epätarkka. Nämä tapaukset on merkitty kuviin indeksillä a. Tällöin tuloksen tilastollisen merkitsevyyden varmistamiseen käytettiin Kruskal-Wallis H -testiä. Näiden tapausten Kruskal-Wallis H -testien tulokset ovat nähtävissä liitteessä 5.

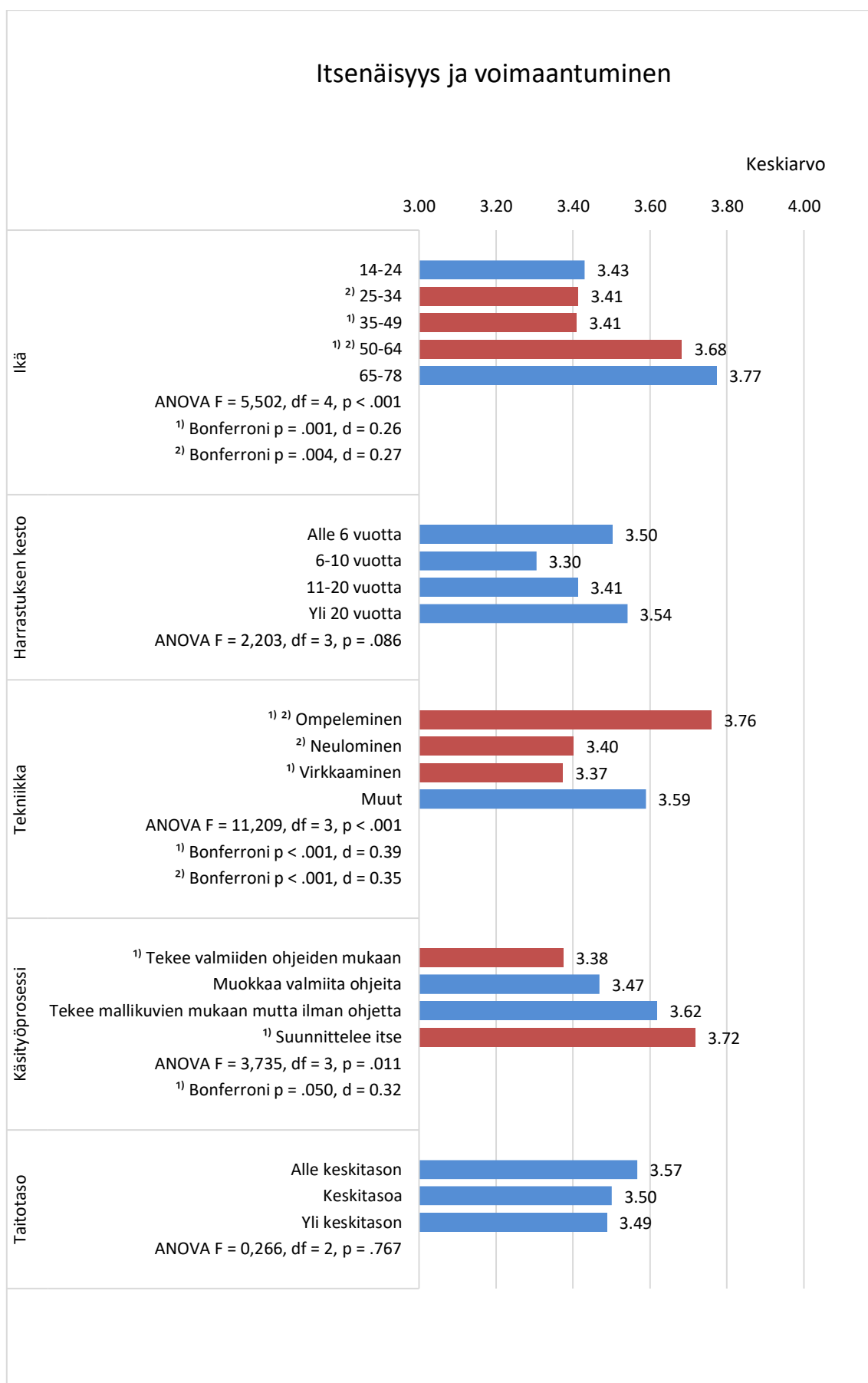
Kuva 4 Prosessi- ja luovien taitojen oppimisen kokeminen taustaryhmittäin.

Prosessi- ja luovien taitojen oppimisessa oli eroja ikäluokkien välillä tilastollisesti erittäin merkitsevästi. Näiden taitojen oppiminen korostui melko tasaisesti sitä enemmän, mitä vanhemmasta ikäluokasta on kysymys lukuun ottamatta nuorinta ikäluokkaa 14–24-vuotiaat, joka koki näiden taitojen oppimista kuta kuinkin keskimääräisen paljon. Erityisesti 25–34-vuotiaiden ikäluokka erottui vähintään 50-vuotiaiden ikäluokasta, mutta myös 35–49-vuotiaiden ja 50–64-vuotiaiden välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero. Kaikki mainitut erot ikäluokkien välillä voidaan kuitenkin luokitella pieniksi Cohenin d -arvon perusteella. Varianssianalyysin tulos oli epätarkka Levene-testin p -arvon ollessa alle 0.05, mutta Kruskal-Wallis H -testi vahvisti varianssianalyysin ja Bonferroni-testin tulosten tilastolliset merkitsevyystasot.

6–10 vuotta ja yli 20 vuotta käsitöitä harrastaneiden väliltä löydettiin tilastollisesti merkitsevä ero: yli 20 vuotta harrastaneet kokivat oppivansa enemmän prosessi- ja luovia taitoja kuin 6–10 vuotta harrastaneet. Ero ryhmien välillä luokitellaan kuitenkin pieneksi. Varianssianalyysin ja Bonferroni-testin tulokset olivat myös tässä epätarkat Levene-testin p -arvon ollessa pienempi kuin 0.05, mutta Kruskal-Wallis H -testi vahvisti tulosten tilastolliset merkitsevyystasot.

Prosessi- ja luovien taitojen oppimista koettiin melko tasaisesti sitä enemmän, mitä lähempänä toteutettava käsityöprosessi on kokonaista käsityötä. Valmiiden ohjeiden mukaan tekevät erosivat tilastollisesti merkitsevästi sekä mallikuvien mukaan mutta ilman ohjetta käsitöitä tekevistä että täysin itse suunnittelevista. Erot ryhmien välillä luokitellaan kuitenkin pieniksi.

Taitotasoltaan yli keskitason itsensä arvioivat kokivat oppivansa enemmän prosessi- ja luovia taitoja kuin keskitasoisiksi itsensä arvioivat. Ero on pieni mutta tilastollisesti merkitsevä.

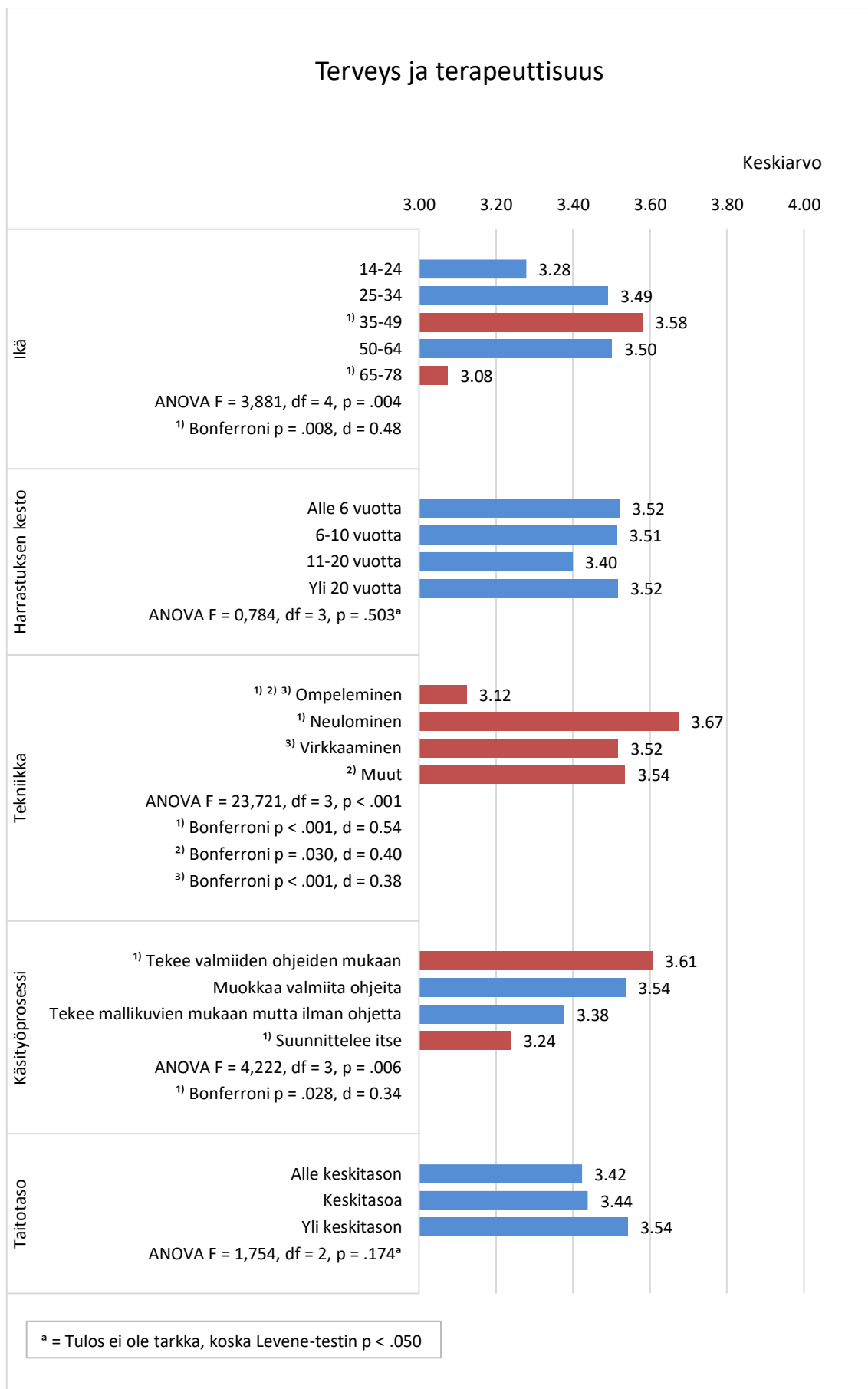

Kuva 5 Itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokeminen taustaryhmittäin.

Itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokemisessa on tilastollisesti erittäin merkitsevästi eroja eri ikäluokkien välillä. Vähintään 50-vuotiaat kokivat keskimäärin enemmän näitä hyötyjä kuin sitä nuoremmat. Pieni mutta tilastollisesti merkitsevä ero löydettiin 25–49-vuotiaiden ja 50–64-vuotiaiden väliltä.

Eri tekniikoita harrastavien välillä oli eroja itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokemisessa. Ompelemista harrastavat kokevat näitä hyötyjä enemmän kuin virkkaamista tai neulomista harrastavat. Erot luokitellaan pieniksi, mutta ne ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä.

Tuloksissa itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjä koettiin keskimäärin tasaisesti sitä enemmän, mitä lähempänä käytettävä käsityöprosessi on kokonaista käsityötä. Tilastollisesti merkitsevä, joskin pieneksi luokiteltava ero löytyi ääripäiden eli valmiiden ohjeiden mukaan tekemisen ja itse suunnittelun välillä.

Kuva 6 Terveys ja terapeuttisuus hyötyjen kokeminen taustaryhmittäin.

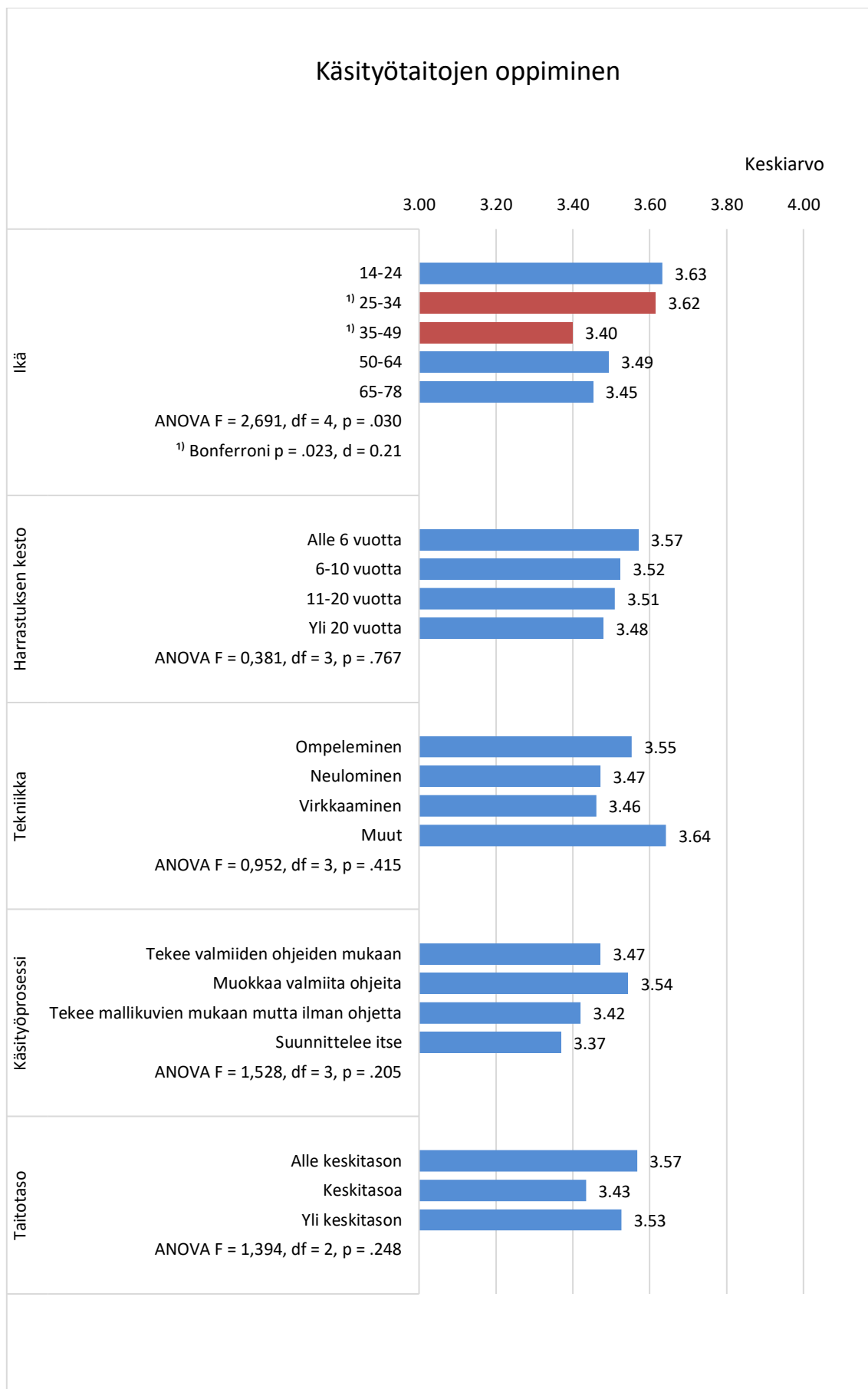

Terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen kokemisessa löydettiin tilastollisesti merkitsevä ero 35–49-vuotiaiden ja 65–78-vuotiaiden välillä: ensimmäiset kokevat näitä hyötyjä enemmän kuin jälkimmäiset. Ero luokitellaan pieneksi, mutta se on lähellä keskisuuren eron rajaa. 65–78-vuotiaat kokevat näitä hyötyjä selvästi keskimääräistä vähemmän.

Eri tekniikoita harrastavien välillä on tutkimustuloksissa eroja terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen kokemisessa tilastollisesti erittäin merkitsevästi. Ompelijat kokevat näitä hyötyjä selvästi muita ryhmiä vähemmän. Verrattaessa ompelijoita neulojiin ero oli keskisuuri ja tilastollisesti erittäin merkitsevä, verrattaessa heitä muiden virkkaajiin ero oli pieni mutta tilastollisesti erittäin merkitsevä, ja verrattaessa heitä muiden tekniikoiden harrastajiin ero oli pieni mutta tilastollisesti merkitsevä.

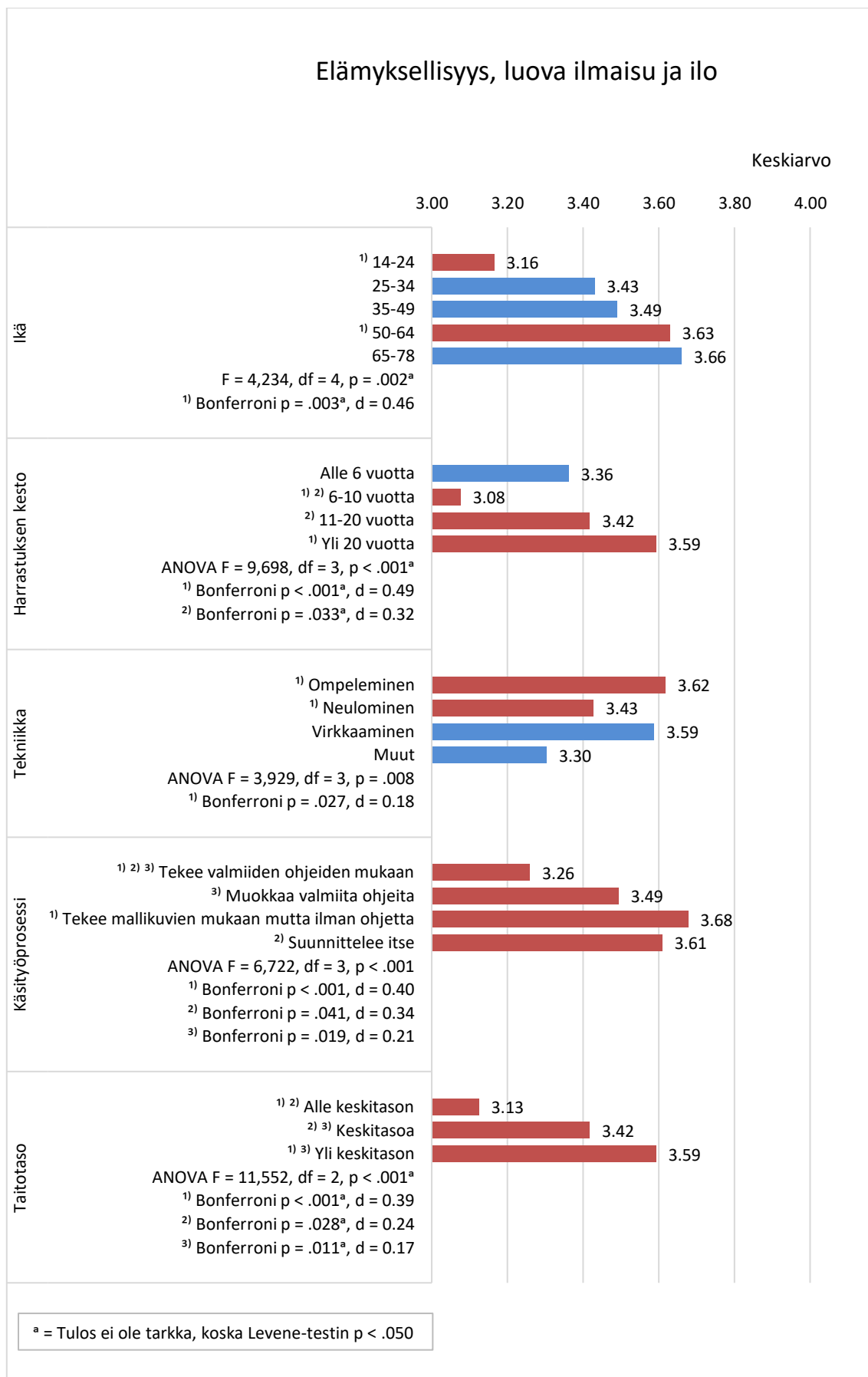
Terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen kokeminen korostuu tuloksissa sitä enemmän, mitä kauempana käytetty käsityöprosessi on kokonaisesta käsityöstä. Tilastollisesti merkitsevä ero oli itse suunnittelevien ja valmiiden ohjeiden mukaan tekevien välillä, mutta ero luokiteltiin kuitenkin pieneksi.

Varianssianalyysin mukaan tilastollisesti merkitseviä eroja ei löytynyt harrastuksen keston tai koetun taitotason suhteen erilaisten ryhmien välillä. Tulokset olivat epätarkkoja Levene-testin p-arvon ollessa alle 0.05. Kruskal-Wallis H -testi kuitenkin vahvisti, etteivät erot olleet tilastollisesti merkitsevällä tasolla.

Kuva 7 Käsityötaitojen oppimisen kokeminen taustaryhmittäin.

Käsityötaitojen oppimisen kokemisessa löydettiin vain yksi tilastollisesti merkitsevä ero vastaajaryhmien välillä: 25–34-vuotiaat kokevat käsityötaitojen oppimista enemmän kuin 35–49-vuotiaat. Ero on kuitenkin pieni.

Kuva 8 Elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon kokeminen taustaryhmittäin.

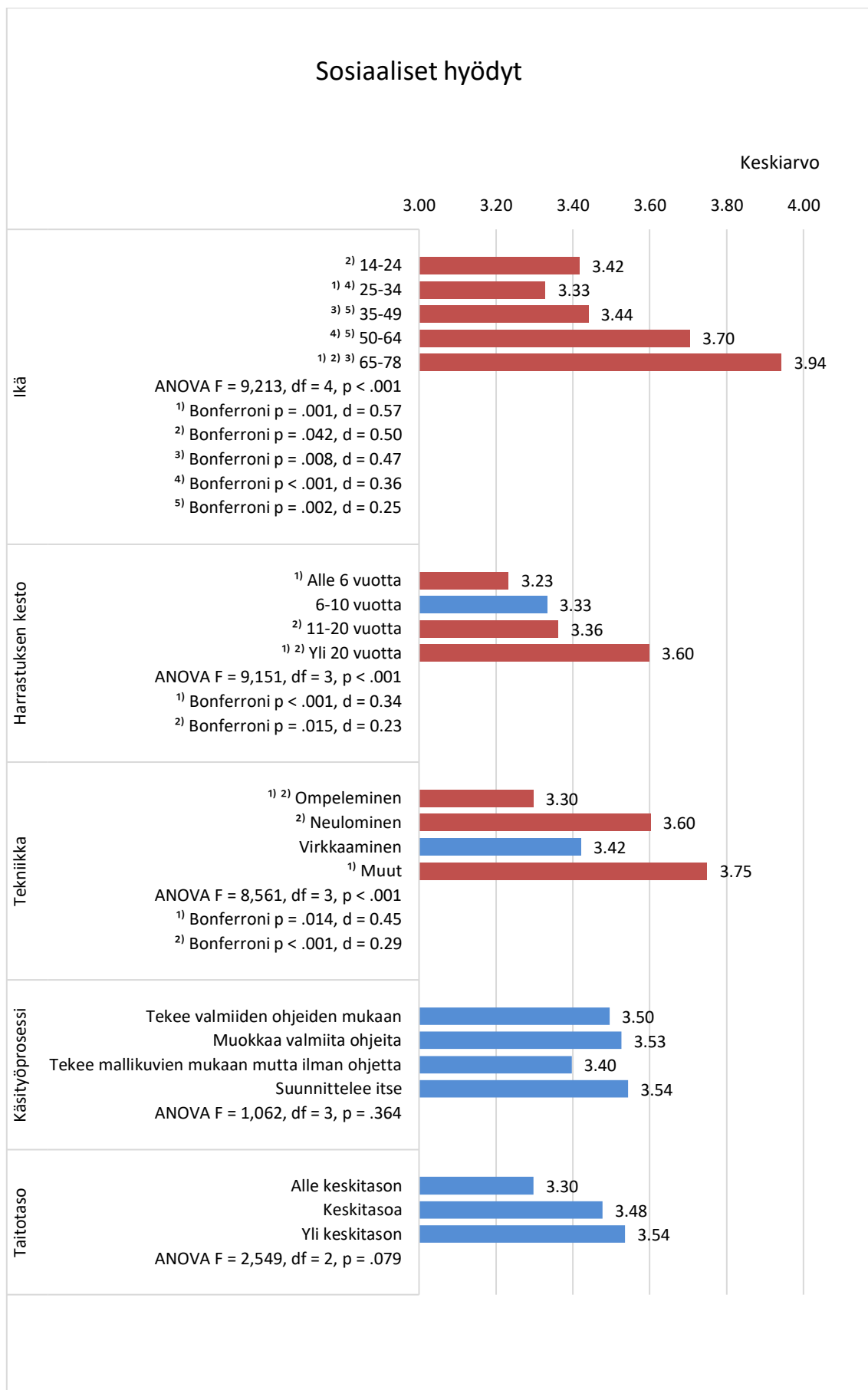
Elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon kokeminen on tuloksissa sitä runsaampaa, mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse. Tilastollisesti merkitsevä ero löydettiin 14–24-vuotiaiden ja 50–64-vuotiaiden väliltä. Ero luokitellaan pieneksi, mutta se on lähellä keskisuuren eron rajaa. Varianssianalyysin tulokset olivat epätarkat – Levene-testin p-arvo oli pienempi kuin 0.05, mutta Kruskal-Wallis H -testi vahvisti tulosten tilastolliset merkitsevyystasot.

Elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon kokemisessa on tilastollisesti erittäin merkitsevästi eroja harrastuksen keston suhteen erilaisten vastaajaryhmien välillä. Yli kymmenen vuotta käsitöitä harrastaneet kokivat näitä elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon hyötyjä enemmän kuin 6–10 vuotta käsitöitä harrastaneet, jotka kokivat näitä hyötyjä selvästi keskimääräistä vähemmän. Ero 6–10 vuotta ja yli 20 vuotta harrastaneiden välillä asettuu luokittelussa juuri ja juuri alle keskisuuren eron rajan, eli se luokitellaan kuitenkin pieneksi. Ero on myös tilastollisesti erittäin merkitsevä. Myös 6–10 vuotta harrastaneiden ja 11–20 vuotta käsitöitä harrastaneiden välillä oli pieni mutta tilastollisesti merkitsevä ero. Myös tässä varianssianalyysin tulokset olivat epätarkat, sillä Levene-testin p-arvo oli pienempi kuin 0.05, mutta Kruskal-Wallis H -testi vahvisti tulosten tilastolliset merkitsevyystasot.

Ompelemista ja neulomista harrastavien väliltä löydettiin tilastollisesti merkitsevä ero näiden hyötyjen kokemisessa ompelijoiden kokiessa niitä hieman enemmän kuin neulojat. Ero on kuitenkin niin vähäinen, ettei sitä luokitella edes pieneksi.

Erilaista käsityöprosessia harrastuksessaan toteuttavien ryhmien välillä on eroja tilastollisesti erittäin merkitsevästi elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon kokemisessa. Valmiiden ohjeiden mukaan käsitöitä tekevät kokevat näitä muita ryhmiä vähemmän. Suurin ja tilastollisesti erittäin merkitsevä ero on valmiiden ohjeiden mukaan tekevien ja mallikuvien mukaan mutta ilman ohjetta tekevien välillä. Myös erot verrattaessa valmiiden ohjeiden mukaan tekeviä valmiin ohjeiden muokkaajiin ja itse suunnitteleviin ovat tilastollisesti merkitseviä. Kuitenkin kaikki ryhmien väliset erot luokitellaan pieniksi.

Taitotasoltaan itsensä erilaisiksi mieltävien väliltä löydettiin eroja elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon kokemisessa tilastollisesti erittäin merkitsevästi. Tuloksissa näitä hyötyjä koetaan keskimäärin sitä enemmän, mitä korkeampana harrastaja pitää taitotasoaan. Alle keskitasoisiksi ja yli keskitasoisiksi itsensä arvioivien välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä, joskin pieneksi luokiteltava, ero. Myös keskitasoisten ja yli keskitasoisten väliltä löydettiin tilastollisesti merkitsevä ero, mutta se on vähäisempi kuin pieneksi luokiteltava ero. Lisäksi varianssianalyysi antoi viitteitä pienestä mutta tilastollisesti merkitsevästä erosta alle keskitasoisten ja keskitasoisten välillä. Varianssianalyysin epätarkkuuden vuoksi tässä tulosten merkitsevyystaso varmistettiin jälleen Kruskal-Wallis H -testillä. Testi vahvisti muiden tulosten tilastolliset merkitsevyystasot, mutta alle keskitasoisten ja keskitasoisten välisen eron tilastolliselle merkitsevyydelle Kruskal Wallis H -testi ei antanut tukea. Siksi tämä tulos jätettiin huomiotta.

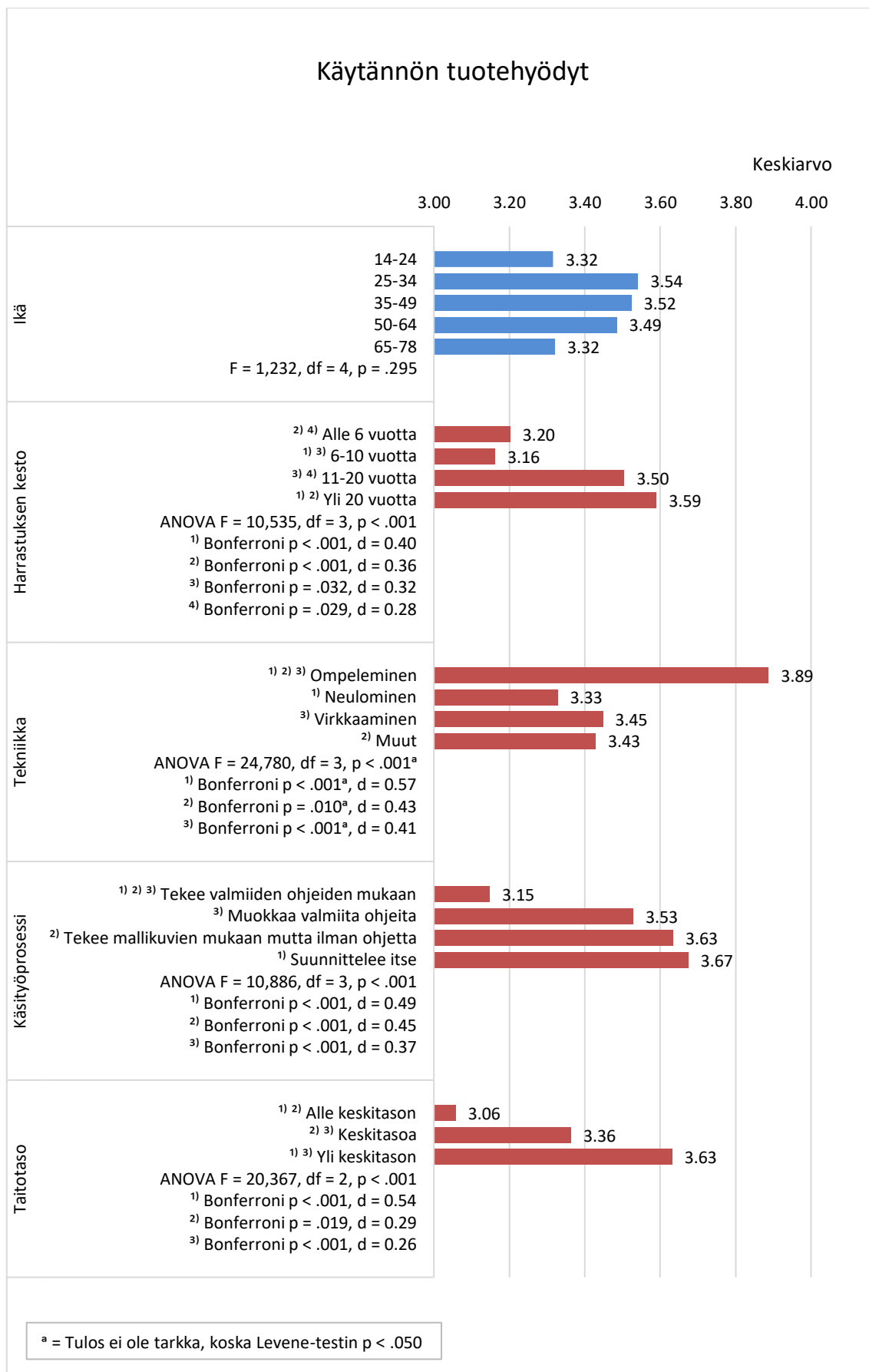
Kuva 9 Sosiaalisten hyötyjen kokeminen taustaryhmittäin.

Sosiaalisten hyötyjen kokemisessa löydettiin pieniä ja keskisuuria eroja eri ikäluokkien välillä tilastollisesti erittäin merkitsevällä tasolla. Alle 50-vuotiaiden ikäluokkien välillä ei juuri ole eroja, mutta nämä ikäluokat kokevat sosiaalisia hyötyjä vähemmän kuin vanhemmat ikäluokat 65–78-vuotiaiden kokiessa niitä selvästi eniten. Keskisuuriksi luokiteltavia tilastollisesti merkitseviä eroja löydettiin verrattaessa 65–78-vuotiaita 14–34-vuotiaisiin, mutta lähes keskisuuri niin ikään tilastollisesti merkitsevä ero oli myös verrattaessa 65–78-vuotiaita 35–49-vuotiaisiin. Myös 50–64-vuotiaat erosivat 25–49-vuotiaista tilastollisesti merkitsevästi, joskin ero oli pieni. Ero 50–64-vuotiaiden ja 25–34-vuotiaiden välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Sosiaalisten hyötyjen kokemisessa oli eroja harrastuksen kestoltaan erilaisten ryhmien välillä tilastollisesti erittäin merkitsevästi. Yli 20 vuotta käsitöitä harrastaneet kokivat näitä hyötyjä vähemmän aikaa harrastaneita enemmän. Yli 20 vuotta ja alle 6 vuotta harrastaneiden välillä oli pieni mutta tilastollisesti erittäin merkitsevä ero. Myös yli 20 vuotta harrastaneiden ja 11–20 vuotta harrastaneiden väliltä löydettiin pieni mutta tilastollisesti merkitsevä ero.

Sosiaalisten hyötyjen kokemisessa oli eroja eri tekniikoita harrastavien välillä tilastollisesti erittäin merkitsevällä tasolla. Ompelemista harrastavat kokivat sosiaalisia hyötyjä keskimäärin vähemmän kuin neulomista tai muut-luokan tekniikoita harrastavat. Erot ovat pieniä, mutta ompelijoiden ero verrattuna neulojiin oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ja verrattuna muut-luokan tekniikoihin tilastollisesti merkitsevä.

Kuva 10 Käytännön tuotehyötyjen kokeminen taustaryhmittäin.

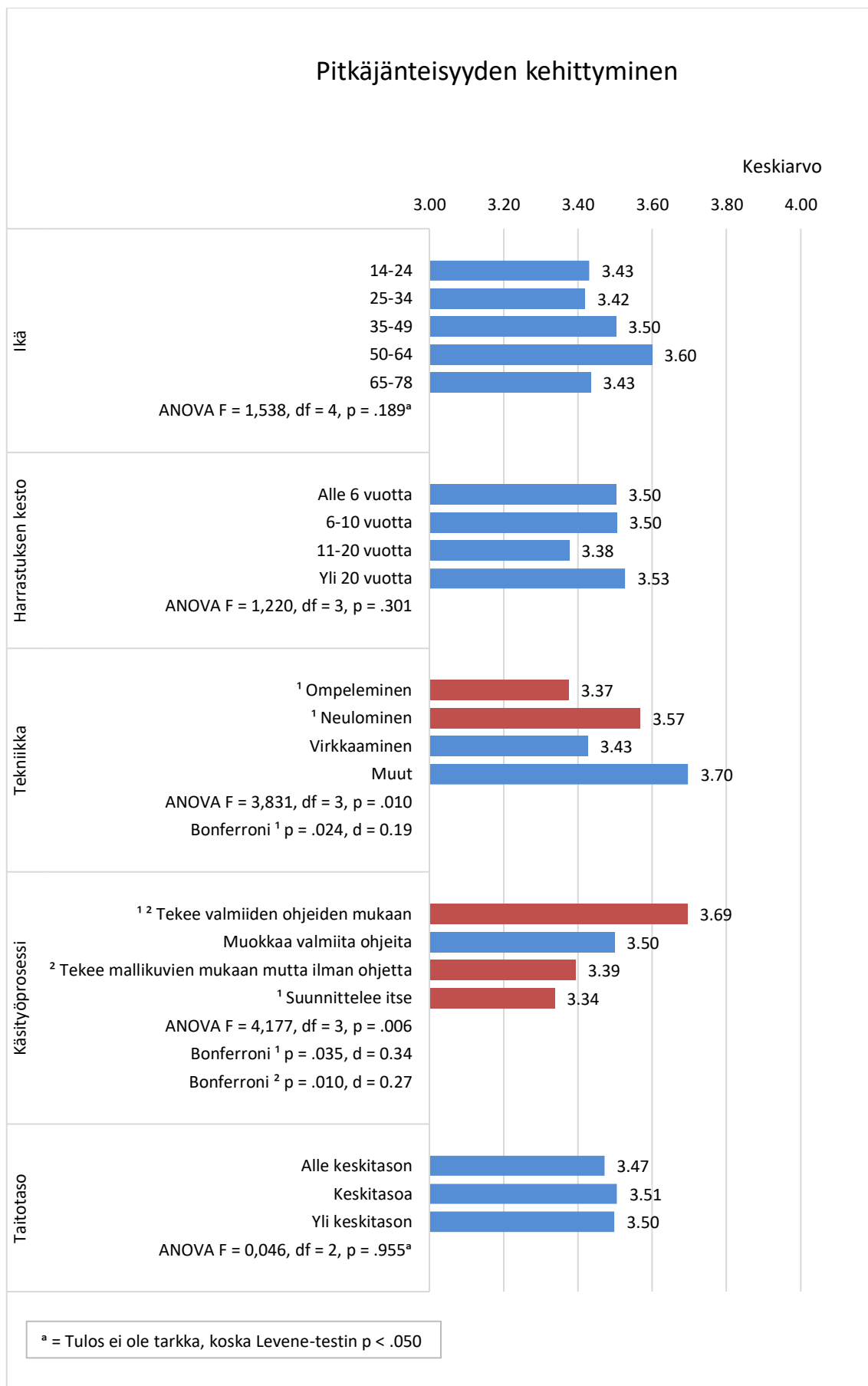
Käytännön tuotehyötyjen kokemisessa löydettiin eroja harrastuksen kestolta erilaisten ryhmien välillä tilastollisesti erittäin merkitsevällä tasolla. Yli kymmenen vuotta harrastaneet kokivat näitä hyötyjä keskimäärin enemmän kuin vähemmän aikaa harrastaneet. Erot olivat pieneksi luokiteltavia, mutta verrattaessa yli 20 vuotta harrastaneita korkeintaan 10 vuotta harrastaneiden luokkiin erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä, ja verrattaessa 11–20 vuotta harrastaneita korkeintaan 10 vuotta harrastaneiden luokkiin erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

Käytännön tuotehyötyjen kokemisessa on eroja eri tekniikoita harrastavien välillä tilastollisesti erittäin merkitsevällä tasolla. Ompelemista harrastavat kokevat saavansa harrastuksestaan selvästi enemmän käytännön tuotehyötyjä kuin neulomista, virkkaamista tai muut-luokan tekniikoita harrastavat. Ero ompelijoiden ja neulojien välillä on keskisuuri ja tilastollisesti erittäin merkitsevä. Ompelijoiden erot verrattuna virkkaajiin ja muut-luokan tekniikoiden harrastajiin luokitellaan pieniksi, mutta ero virkkaajiin on tilastollisesti erittäin merkitsevä ja ero muut-luokan tekniikoiden harrastajiin tilastollisesti merkitsevä. Tulokset olivat epätarkkoja Levene-testin p-arvon ollessa alle 0.05, mutta Kruskal-Wallis H -testi vahvisti tulosten tilastolliset merkitsevyystasot.

Erilaista käsityöprosessia harrastuksessaan toteuttavien välillä on eroja käytännön tuotehyötyjen kokemisessa tilastollisesti erittäin merkitsevästi. Valmiiden ohjeiden mukaan käsitöitä tekevät kokivat saavansa selvästi muita vähemmän käytännön tuotehyötyjä. Erot verrattaessa heitä itse suunnitteleviin ja mallikuvien mukaan mutta ilman ohjetta tekeviin luokitellaan pieniksi, mutta ne ovat hyvin lähellä keskisuuren eron rajaa. Myös valmiiden ohjeiden mukaan tekevien ja valmiita ohjeita muokkaavien väliltä löydettiin pieni ero. Kaikki mainitut erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä.

Taitotasonsa erilaisiksi kokevien ryhmien välillä löydettiin eroja käytännön tuotehyötyjen kokemisessa tilastollisesti erittäin merkitsevällä tasolla. Käytännön tuotehyötyjä koettiin keskimäärin sitä enemmän, mitä korkeammasta taitotasosta on kysymys. Ero taitotasoltaan yli keskitasoisten ja alle keskitasoisten välillä oli keskisuuri ja tilastollisesti erittäin merkitsevä. Verrattaessa keskitasoisia yli tai alle keskitasoihin erot olivat pieniä. Kuitenkin myös ero keskitasoisten ja yli

keskitasoisten välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ja ero keskitasoisten ja alle keskitasoisten välillä tilastollisesti merkitsevä.

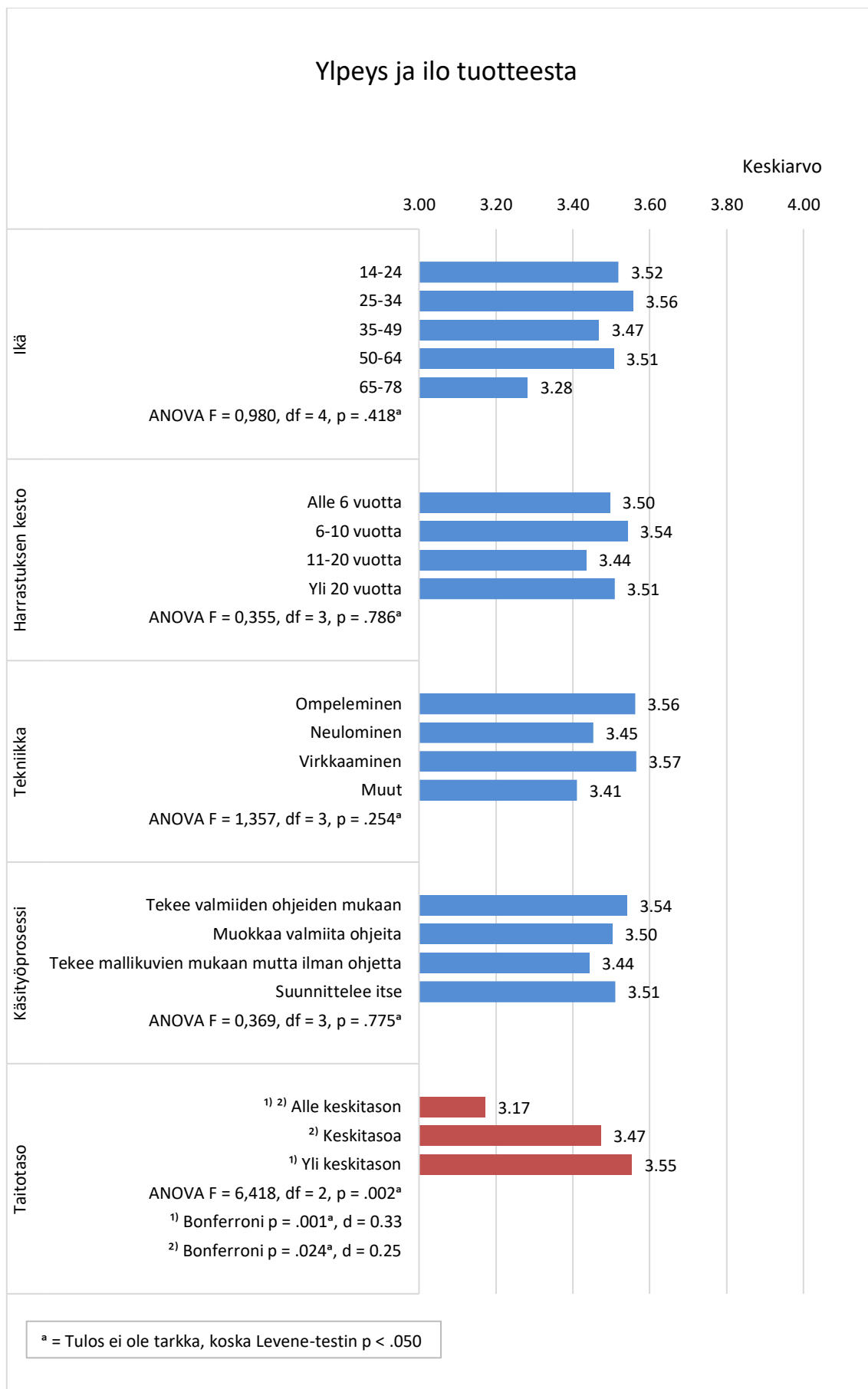

Kuva 11 Pitkäjänteisyyden kehittymisen kokeminen taustaryhmittäin.

Ompelemista ja neulomista harrastavien välillä löydettiin tilastollisesti merkitsevä ero pitkäjänteisyyden kehittymisen kokemisessa. Tuloksissa neulojat kokivat tätä kehitystä keskimääräisesti hieman ompelijoita enemmän. Ero on efektikoon perusteella kuitenkin niin vähäinen, ettei sitä luokitella edes pieneksi.

Tuloksissa pitkäjänteisyyden kehittymistä koettiin keskimäärin sitä enemmän, mitä kauempana käsityöprosessi on kokonaisesta käsityöstä. Valmiiden ohjeiden mukaan tekevät kokevat pitkäjänteisyyden kehittymistä enemmän kuin itse suunnittelevat tai mallikuvien mukaan mutta ilman ohjetta tekevät. Erot olivat pieniä mutta tilastollisesti merkitseviä.

Varianssianalyysin mukaan pitkäjänteisyyden kehittymisen kokemisessa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja eri ikäryhmien tai koetulta taitotasoltaan erilaisten ryhmien välillä. Tulos oli kuitenkin epätarkka Levene-testin p-arvon ollessa alle 0.05. Kruskal-Wallis H -testi vahvisti, että näiden ryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.

Kuva 12 Tuotteeseen liittyvän ylpeyden ja ilon kokeminen taustaryhmittäin.

Taitotasoltaan alle keskitasoisiksi itsensä arvioivat kokivat tuloksissa vähemmän tuotteeseen liittyvää ylpeyttä ja iloa kuin itsensä keskitasoisiksi tai yli keskitasoisiksi arvioivat. Erot olivat pieniä mutta tilastollisesti merkitseviä. Tulokset olivat epätarkkoja Levene-testin p-arvon ollessa alle 0.05, mutta Kruskal-Wallis H -testi vahvisti tulosten tilastollisen merkitsevyystason.

Varianssianalyysin mukaan tuotteeseen liittyvän ylpeyden ja ilon kokemisessa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja eri ikäryhmien, harrastuksen kestolta erilaisten ryhmien, eri tekniikkaa harrastavien tai erilaista käsityöprosessia toteuttavien välillä. Tulos oli epätarkka Levene-testin p-arvon ollessa alle 0.05, mutta Kruskal-Wallis H -testi vahvisti, että erot näiden ryhmien välillä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

5 Tutkimuksen luotettavuus

Tässä luvussa pohditaan tutkimuksen luotettavuutta sen validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla. Tutkimuksen ulkoista validiteettia tarkasteltaessa arvioidaan sitä, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset voidaan yleistää ja mihin ihmisjoukkoon, kun taas tutkimuksen sisäisessä validiteetissa huomio on tutkimuksen sisäisten valintojen kuten käsitteiden ja teorian valinnan oikeellisuuden, mittarin käyttökelpoisuuden sekä mittaustilanteen mahdollisten häiriötekijöiden arvioinnissa (Metsämuuronen, 2011, s. 65).

Tutkimuksen perusjoukkona olivat tekstiilikäsitystekniikoita harrastavat suomalaiset. Kuten jo luvussa 3.4 tuotiin esiin, tutkimustulosten yleistettävyyttä pohdittaessa on huomioitava tutkimuksen toteutustavan vajavaisuudet. Parametrisissa testeissä lähtökohtana on, että vastaajat on valittu perusjoukosta satunnaisotannalla. Tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollista tehdä puhdasta satunnaisotantaa, vaan kyselylinkkiä jaettiin sen kustannustehokkuuden takia sosiaalisessa mediassa. Siten vastaajajoukkoon on valikoitunut nimenomaan Facebookia käyttäviä tekstiilikäsityöharrastajia. Lisäksi kyselyyn pääsi vastaamaan nimenomaan näkemällä mainoksen, eli vastaajat hakeutuivat itse vastaajiksi mainoksen nähtyään sen sijaan, että olisi lähestytty yksilöllisesti vain tiettyjä henkilöitä ennalta laaditun otoksen mukaisesti.

Arvioitavaksi jää se, poikkeavatko Facebookia ja sen käsityöryhmiä käyttävien kokemukset käsityön hyödyistä Facebookia tai sen käsityöryhmiä käyttämättömien kokemuksista. Facebookin käyttö on erittäin yleistä — Suomessa on Facebookin aktiivisia käyttäjiä noin 2,8 miljoonaa (Valtari, 2018). Ainakin voidaan todeta, että Facebookin käyttäjät eivät ole massasta poikkeava niche-ryhmä, vaan Facebookin käyttö on varsin tavallista. Kuitenkin kuten aiemmin todettiin, vastaajien ikärakenne ei vastaa koko tutkimuksen perusjoukon ikärakennetta. Tämä seikka otetaan huomioon varauksellisuutena erityisesti johtopäätösten tekemisessä ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta, sillä siinä vastaajajoukkona ovat kaikki vastaajat. Tällöin tuloksissa alikorostuvat nuorimpien ja vanhimpien vastaajien näkemykset, kun taas keskimmäisten ikäluokkien näkemykset ylikorostuvat. Sen sijaan toisen ja kolmannen

tutkimuskysymyksen osalta asia ei ole ongelma, sillä niissä tarkastellaan erikseen erilaisia vastaajaryhmiä, ja kaikkiin ikäluokkiin saatiin riittävästi vastaajia tilastollisesti merkitsevien erojen löytämiseksi. Aineistossa korostuvat myös erityisesti neulojat, virkkaajat ja ompelijat, koska linkkiä jaettiin erityisesti näihin tekniikoihin keskittyvissä Facebook-ryhmissä. Kyseessä on kuitenkin suosituimmat tekstiilikäsityötekniikat, joten tieto näiden tekniikoiden harrastajista kattaa valtaosan tekstiilikäsityöharrastajista Suomessa.

Tutkimuksen sisäisen validiteetin osalta voidaan todeta, että tutkimuksen teoriaosa loi kattavan perustan tutkimuksen empiiriselle osalle. Sisäistä validiteettia arvioidessa huomio on kiinnitettävä erityisesti käytetyn mittarin pätevyyteen. Käytettävissä ei ollut valmista mittaria, joten tutkimusta varten oli rakennettava uusi mittari. Resurssien rajallisuuden takia mittaria ei pystytty kehittämään yhtä perusteellisesti ja pitkällisesti kuin pro gradu -tutkielmaa laajemmissa tutkimushankkeissa, joten sen mahdolliset puutteet on huomioitava. Jotta eri hyötyjen kokemista voitiin vertailla keskenään, oli tärkeää, että eri yksittäisten hyötyjen kokemista mitattiin samanlaisilla väittämillä. Valittu Likert-asteikko mahdollisti hyötyjen kokemisen vertailun sekä joustavuuden analyyseissa. Avoimet kysymykset lisäävät tutkijan tulkinnanvaraa, joten avoimia kysymyksiä vältettiin.

Mittarin validiteetin turvaamiseksi sen rakentamisessa pysyttiin uskollisena perehdytylle teorialle. Teoriassa esiin tulleet hyödyt poimittiin mahdollisimman pitkälti sellaisenaan lomakkeelle – ainoastaan yksittäisiä käsityötieteeseen perehtymättömälle hankalasti avautuvia termejä vaihdettiin yleistajuisemmiksi. Tästä huolimatta mukana saattaa olla myös sellaisia termejä, jotka eivät aukea helposti käsityötieteeseen perehtymättömälle harrastajalle. Lomakekyselyn huono puoli on, ettei vastaaja pysty kysymään selvennystä epäselvään kysymykseen. Lomakkeella annettiin kuitenkin mahdollisuus vastata ”En osaa sanoa”, eikä pakotettu vastaaminen hankaliin kysymyksiin näin päässyt vääristämään tuloksia. Lisäksi mainittakoon, että kyselyn lopussa vastaajilta kysyttiin palautetta kyselystä, ja moni vastaaja kehui palautteessaan kyselyn selkeyttä ja miellyttävyyttä. Kysymyslomakkeelle vastattiin anonyymisti, joten ei

ole syytä olettaa, että vastaajilla olisi myöskään ollut tarvetta esimerkiksi kaunistella vastauksiaan.

Osa sisäisen validiteetin arviointia on myös tarkastella, miten yhtenäisesti mittarin osiot eli esimerkiksi yksittäiset kysymyslomakkeen kysymykset onnistuvat mittaamaan tiettyä yläkäsitettä (Metsämuuronen, 2011, s. 75). Tässä tutkimuksessa toteutetun pääkomponenttianalyysin hyvä puoli on, että siinä ei määritellä ensin käsitettä ja sitten laadita kyseistä ominaisuutta mittaavia kysymyksiä. Pääkomponenttianalyysi toimii juuri päinvastaisella tavalla: yksittäisistä hyötyväittämistä koottiin ilman ennakko-oletuksia analyysin avulla toisistaan poikkeavia hyötykokonaisuuksia. Tällöin ei ole vaarana, että yksittäiset hyötyväittämät eivät mittaisikaan haluttua käsitettä. Sen sijaan toki pääkomponenttianalyysissa muodostettujen pääkomponenttien nimeäminen on aina subjektiivista. Tässä tutkimuksessa hyötykokonaisuudet olivat kuitenkin varsin selkeitä, ja niiden nimeämisessä ei otettu luovia vapauksia. Ne nimettiin suoraviivaisesti eniten korostuneiden hyötyjen mukaisesti. Tältä osin validiteettia lisää myös raportoinnin läpinäkyvyys: lukija voi arvioida itse hyötykokonaisuuksien nimeämisen hyvyttä, sillä luvun 4.3 taulukoista 3 ja 4 voi tarkastella yksittäisten hyötyjen korostumista kussakin hyötykokonaisuudessa.

Tutkimuksessa käytettiin parametristä varianssianalyysia, vaikka lähtökohtaisesti siinä käytetyt hyötypääkomponentit eivät olleet normaalijakautuneita. Tätä varten hyötykomponenteille tehtiin muuttujamuunnoksia niiden jakaumien muokkaamiseksi normaalisemmiksi. Kuten luvussa 4.4 todettiin, pienellä aineistolla parametristen menetelmien käyttö muuttujamuunnoksista huolimatta voisi aiheuttaa varauksellisuutta analyysin tulosten tulkinnassa, mutta tässä tapauksessa aineiston suuri koko turvaa tulosten validiteettia.

Arvioitaessa tutkimuksen reliabiliteettia huomio kiinnittyy tutkimuksen toistettavuuteen eli siihen, kuinka samanlaisia tuloksia saataisiin tekemällä mittaus samalla mittarilla useaan kertaan (Metsämuuronen, 2011, s. 74). Tämän tutkimuksen reliabiliteettia varmistaa sen suuri vastaajamäärä (1754 vastaajaa) – mahdolliset yksittäiset poikkeukselliset vastaukset eivät pääse vaikuttamaan tuloksiin liikaa, kun ne katoavat vastauksien massa. Kysymysten luonne ei ole

myöskään kovin altis vastauksien vaihtelevuudelle esimerkiksi vastaajan mielialan mukaan, joten käytetty mittari voidaan arvioida stabiiliksi.

Tässä tutkimuksessa jatkoanalyyseissa hyödynnettiin pääkomponenttianalyysin suoraan tuottamia komponenttipisteitä sellaisenaan, sillä ne olivat sisällöltään loogisia ja ne selittivät suurimman osan vaihtelusta. Reliabiliteetin lisäämiseksi yksittäisten hyötyväittämien selitysarvoa arvioitiin kriittisesti. Yksi alhaisen, alle 0,3:n, kommunaliteetin saanut hyötyväittäjä jätettiin siksi pois pääkomponenttianalyysistä. Lisäksi varianssianalyysiin valittiin vain ne muodostuneet komponentit, joiden ominaisarvo oli yli yhden, ja vähempimerkitykselliset pääkomponentit jätettiin huomiotta jatkoanalyyseissa.

6 Johtopäätökset

6.1 Käsityön hyötyjen kokeminen yleisesti

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli, kuinka paljon pehmeiden materiaalien käsityöharrastajat kokevat saavansa harrastuksestaan erilaisia hyötyjä. Tulokset viittaavat siihen, että eniten koettuina hyötyinä erottuvat muista mielihyvä käsitöiden tekemisestä, onnistumisen ilo, mielihyvä valmistetusta käsityötuotteesta, harrastuksen parissa viihtyminen ja mielekäs vapaa-ajan käyttö, innostus sekä ylpeys itse tehdystä tuotteesta. Selvästi vähiten taas tulosten mukaan hyötyinä koetaan ihmissuhteiden parantumista, yhdessäoloa muiden harrastajien kanssa, rahan säästämistä tai tienaamista itse tekemällä ja sairaudentunteen lievittämistä.

Yksittäisten hyötyjen kokemisen tuloksia yleistettäessä kaikkiin pehmeiden materiaalien käsityöharrastajiin tulee niihin kuitenkin suhtautua suuntaa-antavina, sillä aineistossa oli selvästi alikorostettuina nuorin ja vanhin ikäluokka ja ylikorostettuina 35–49-vuotiaat. Esimerkiksi vähiten koetuissa hyödyissä korostuvat muihin ihmisiin liittyvät hyödyt. Myöhemmässä analyysissä selvisi, että näiden hyötyjen kokeminen korostuu nimenomaan vanhimmassa ikäluokassa. Siten ikäluokkien oikea painottuminen olisi voinut vaikuttaa vähiten koettujen hyötyjen listaan. Vaikka tutkimuksessa ei täten onnistuttu täysin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, kuitenkin yleisesti voidaan todeta, että käsityön hyötyjä koetaan hyvin runsaasti – yli 75 prosenttia tutkimuksen hyödyistä oli sellaisia, joita yli puolet vastaajista koki melko tai erittäin paljon.

6.2 Löydetyt hyötykokonaisuudet ja vastaajien korostuminen

Tutkimuksen anti toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen osalta on hedelmällisempi kuin ensimmäisen, sillä niiden kohdalla tutkimusaineiston ikäluokittainen painottuminen ei häiritse analyysia. Toisena ja kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, miten koetut käsityön hyödyt ryhmittyvät laajemmiksi

hyötykokonaisuuksiksi, riippuuko näiden hyötykokonaisuuksien kokemisen määrä erilaisista harrastajien ominaisuuksista ja jos riippuu niin miten. Tutkimuksessa identifioitiin yhdeksän hyötykokonaisuutta. Niiden kokemisessa ei löydetty suuria eroja eri harrastajaryhmien välillä, mutta neljä keskisuurta ja lukuisia pieniä tilastollisesti merkitseviä eroja löydettiin. Erityisesti harrastajan ikä ja käsityöprosessi vaikuttavat varsin useiden hyötykokonaisuuksien kokemiseen. Seuraavana esitetään tiivistettyinä nämä hyötykokonaisuudet ja niiden kokemisessa löydetty tilastollisesti merkitsevät erot harrastajaryhmien välillä.

6.2.1 Prosessi- ja luovien taitojen kehittyminen

Ensimmäinen hyötykokonaisuus kokoaa yhteen luovan työskentelyn ja projektien eteenpäin viemisen vaatimien ominaisuuksien ja taitojen kehittymisen lukuun ottamatta käsityötaitoja, jotka muodostavat oman hyötykokonaisuutensa. Tulosten mukaan prosessi- ja luovien taitojen kehittymisen kokemisen määrä riippuu harrastajan iästä, harrastuksen kestosta, käsityöprosessista sekä harrastajan kokemasta taitotasosta. Näitä hyötyjä kokevat vähintään 50-vuotiaat enemmän kuin heitä nuoremmat ikäluokat, yli 20 vuotta käsitöitä harrastaneet enemmän kuin 6–10 vuotta harrastaneet, ilman ohjetta käsitöitä tekevät enemmän kuin ohjeen mukaan tekevät ja taitotasoltaan yli keskitasoisiksi itsensä arvioivat enemmän kuin keskitasoiset. Erot ovat kuitenkin pieniä.

Karkeasti sanoen voidaan siis todeta, että prosessi- ja luovia hyötyjä kokevat erityisesti taitavat ja kokeneet harrastajat, jotka eivät ainakaan enää tarvitse ohjetta käsitöiden tekemisen avuksi. Herää kysymys, oppivatko kokeneemmat harrastajat todella näitä taitoja kokemattomampia enemmän, vai huomaavatko kokeneemmat harrastajat näiden taitojen oppimista kokemattomampia helpommin. Dreyfus'n ja Dreyfus'n (1986, s. 21–36) taitotasajaottelun mukaan etevä tekijä pystyy tekemään työssä intuitiivisia päätöksiä kokemuksen kartuttua, ja ekspertin ei enää edes tarvitse miettiä tekemisessä sääntöjä vaan toimii sisäistämänsä tiedon varassa ilman tiedostettua ongelmanratkaisua. Voi olla, että keskimääräistä taitavammat käsityöharrastajat ovat juuri tällaisia eteviä tekijöitä ja ekspertejä. Koska heidän ei tarvitse enää keskittyä tekemisen sääntöihin ja ongelmanratkaisuun samalla tavalla kuin aiemmin, he pystyvät

huomaamaan oppivansa prosessitaitoja ja luovia taitoja. Kenties muilla keskittyminen on vielä enemmän käsityötaitojen oppimisessa kuin abstraktimpien prosessi ja luovien taitojen oppimisessa, vaikka nämäkin taidot karttuisivat taustalla huomaamatta.

Kun ajatellaan koulukäsityötä ja sen tavoitteita, tulokset tukevat ajatusta kokonaisen käsityöprosessin toteuttamisesta koulukäsityössä. Prosessi- ja luovien taitojen oppiminen on keskeistä käsityöoppiaineen tavoitesisältöä, ja tulosten mukaan näitä taitoja opitaan tekemällä käsitöitä ilman valmista ohjetta. Toisaalta peruskoulun oppilaat ovat nuoren ikänsä myötä väistämättömästi aloittelijoita, mikä tulosten mukaan hankaloittaa näiden taitojen oppimista tai näiden taitojen oppimisen huomaamista. Oli kysymys sitten näiden taitojen oppimisen hankaluudesta tai oppimisen huomaamisen puutteista, tutkimustulokset rohkaisevat käsityönopeettajia tukemaan tietoisesti oppilaita tiedostamaan näiden taitojen oppimista esimerkiksi mainitsemalla näitä taitoja jo käsityöprosessin alkuvaiheessa oppilaiden asettaessa itselleen oppimistavoitteita sekä projektien itsearviointivaiheessa.

6.2.2 Itsenäisyys ja voimaantuminen

Toinen hyötykokonaisuus kattaa erilaisia itsetuntemuksen ja -luottamuksen vahvistumiseen liittyviä hyötyjä. Näiden itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokemisen määrä riippuu harrastajan iästä, harrastettavasta käsityötekniikasta ja käsityöprosessista. Niitä kokevat 50–64-vuotiaat enemmän kuin 25–49-vuotiaat, ompelemista harrastavat enemmän kuin neulomista tai virkkaamista harrastavat ja käsityönsä itse suunnittelevat enemmän kuin ohjeen mukaan tekevät. Myös nämä erot ovat kuitenkin pieniä. Voi ajatella, että ompelemisen korostumisen taustalla on muun muassa sen nopeus – näkyviä tuloksia tulee yleensä lankatekniikoita nopeammin. Sillä myös lienee muita tekniikoita helpommin mahdollista korvata valmisvaatteiden ostamista, jolloin tekijä saa itsenäisyyden tunteen; hän ei ole enää valmisvaatevalikoiman ja -hintojen armoilla. Erityisesti itse suunnitellen on helppo ajatella saatavan voimautumisen kokemuksia, kun tekijä näkee juuri oman luovuuden ja pinnistelyn tuloksen valmiina tuotteena.

6.2.3 Terveys ja terapeuttisuus

Kolmannessa hyötykokonaisuudessa ovat erilaiset mielen hyvinvoinnin ja stressin hallinnan hyödyt. Myös näiden terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen kokemisen määrä riippuu harrastajan iästä, harrastettavasta käsityötekniikasta ja käsityöprosessista. 65–78-vuotiaat kokevat näitä hyötyjä selvästi keskimääräistä vähemmän, ja heidän ja 35–49-vuotiaiden välillä on tässä lähes keskisuuri ero. Ompelemista harrastavat kokevat terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjä selvästi muita tekniikoita harrastavia vähemmän. Ompelijoiden ero neulojiin verrattuna on keskisuuri, ja ero virkkaajiin sekä muiden tekniikoiden kuin neulomisen tai virkkaamisen harrastajiin lähes keskisuuri. Terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen kokeminen vaikuttaisi tulosten perusteella korostuvan sitä enemmän, mitä kauempana harrastajan toteuttama käsityöprosessi on kokonaisesta käsityöstä. Ohjeen mukaan tekevien ja käsityönsä itse suunnittelevien välillä on kuitenkin vain pieni ero.

Tulokset vahvistavat aiempia tutkimustuloksia, joiden mukaan ositettu käsityöprosessi korostuu terapeuttisessa käsityössä. Vähälän (2003) tutkimuksessa erityisesti neulomisprosessin tasaisissa vaiheissa, joissa ei ollut suunnittelua tai tyytymättömyyttä omiin taitoihin, neulojan syke laski ja hyvä olo sekä tyytyväisyyden tunne kasvoivat. Tulokset ovatkin Vähälän havaintojen kanssa täysin linjassa: ohjeen mukaan neulominen tai virkkaaminen toi terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen kokemuksia.

6.2.4 Käsityötaitojen oppiminen

Neljäs hyötykokonaisuus kattaa käsityötaitojen oppimisen mukaan lukien oppimisen materiaaleista ja käsityövälineistä. Käsityötaitojen oppimisen kokemisen määrä riippuu tulosten mukaan harrastajan iästä. Sitä kokevat enemmän 25–34-vuotiaat kuin 35–49-vuotiaat. Ero on kuitenkin pieni. Eron voisi tulkita johtuvan siitä, että nuorempi ikäluokka on enemmän aloittelijoita ja vanhempi kokeneempi, mutta yllättävää on, että harrastuksen kestoilta erilaisten

harrastajien väliltä ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä eroja. Käsityötaitojen oppiminen näyttää olevan erityisen runsasta, tai ainakin se tiedostetaan vanhempia harrastajia paremmin, alle 35-vuotiaiden keskuudessa. Kuten luvussa 6.2.1 todettiin, iäkkäämmät harrastajat tiedostavat käsityötaitojen oppimisen sijaan ennemminkin prosessi- ja luovien taitojen oppimista.

Tutkimustulokset vahvistavat myös näkemyksen, jonka mukaan myös ositettu käsityö kehittää käsityötaitoja siinä missä kokonainenkin käsityö (esim. Pöllänen ja Kröger, 2006, s. 93). Itse käsityönsä suunnittelevien ja eri tavoin ohjeita tai malleja hyödyntävien välillä ei tulosten mukaan ole juurikaan eroa käsityötaitojen oppimisen kokemisessa.

6.2.5 Elämyksellisyys, luova ilmaisu ja ilo

Viides hyötykokonaisuus kokoaa yhteen käsityön tekemisen tuottamat myönteiset tunteet, elämykset ja itseilmaisun mahdollisuuden. Elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon kokeminen riippuu harrastajan iästä, harrastuksen kestosta, käsityöprosessista ja harrastajan kokemasta taitotasosta. Näiden hyötyjen kokeminen näyttää olevan sitä runsaampaa, mitä vanhemmasta ikäluokasta on kysymys. Erityisesti 50–64-vuotiaat kokevat näitä hyötyjä enemmän kuin 14–24-vuotiaat lähes keskisuurella erolla. 6–10 vuotta käsitöitä harrastaneet kokevat näitä hyötyjä vähemmän kuin kauemmin käsitöitä harrastaneet. Verrattaessa 6–10 vuotta käsitöitä harrastaneita yli 20 vuotta harrastaneisiin ero on lähes keskisuuri, ja verrattaessa heitä 11–20 vuotta harrastaneisiin ero on pieni. Taitotasonsa alle keskitasolle arvioivat kokevat elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon hyötyjä vähemmän kuin yli keskitasolle taitotasonsa arvioivat harrastajat. Ero on kuitenkin jälleen pieni.

Yhteenvedona voidaan sanoa, että elämyksellisyyden, luovan ilmaisun ja ilon hyötyjä kokevat muita enemmän erityisesti keskivertoa kokeneemmat, taitavammat ja iäkkäämmät harrastajat. Voidaan ajatella, että kokemuksen myötä taitotason ollessa korkea käsityöharrastajan ei tarvitse enää keskittyä tekniseen suorittamiseen yhtä paljon kuin aiemmin. Tällöin hän voi vaativan ongelmanratkaisun tai kädenjälkensä hiomisen sijaan keskittää huomionsa

itsensä luovaan toteuttamiseen ja elämyksellisyyteen teknisen toteutuksen ollessa jo rutinoitunutta. Kun ajatellaan tuloksen ja sen tulkinnan käytännön implikaatioita, se kiinnittää huomion erityisesti sopivan vaativuustason löytämiseen esimerkiksi käsityön opetuksessa tai terapiakäsityössä. Jos käsityön tekijän halutaan erityisesti keskittyvän itseilmaisuuksiin ja elämyksellisyyteen, vaativuustason tulisi olla riittävän helppo, jotta kapasiteettia vapautuu teknisen suorittamisen sijaan haluttuihin asioihin. Käsityön tekemisen iloa lienee helpompi kokea, jos luova ilmaiseminen ei keskeydy liian usein toteuttamisen haasteiden edessä tai jos hataralla pohjalla oleva tekninen osaaminen tuottaa aivan erilaista tulosta kuin mitä tekijä luovassa suunnittelussaan tarkoittaa.

Ohjeen mukaan käsitöitä tekevät kokevat tulosten mukaan saavansa näitä hyötyjä muita vähemmän eron ollessa pieni. Nykäsen (2014, s. 101) tutkimustulosten mukaan luovilla ja itseilmaisullisilla käsityön lähtökohdilla on yhteys kokonaiseen käsityöprosessiin, ja tämän tutkimuksen tulokset tukevatkin Nykäsen havaintoa. Tulokset ovat loogisia, sillä ohjeen mukaan tehdessä luovan suunnittelun vaiheen on tehnyt ainakin pääosin joku muu kuin itse käsityön tekijä. Näin itseilmaisun mahdollisuus on eittämättä suppeampi kuin työn itse suunnittellessa tai edes ohjetta muokatessa.

6.2.6 Sosiaaliset hyödyt

Kuudes hyötykokonaisuus kokoaa yhteen muihin ihmisiin liittyvät hyödyt, tarkoitti kontakti muihin ihmisiin sitten yhdessä oloa käsitöitä tehdessä, lahjan antamista tai perinteiden eteenpäin välittämistä. Näiden sosiaalisten hyötyjen kokemisen määrä riippuu harrastajan iästä, harrastuksen kestosta ja harrastettavasta käsityötekniikasta. Niitä kokevat alle 50-vuotiaat vähemmän kuin sitä vanhemmat. Erityisesti 65–78-vuotiaat kokevat sosiaalisia hyötyjä huomattavasti alle 50-vuotiaita harrastajia enemmän eron ollessa alle 35-vuotiaisiin verrattuna keskisuuri ja 35–49-vuotiaisiin verrattuna lähes keskisuuri. Kuitenkin myös 50–64-vuotiaat erottuvat nuoremmista ikäluokista: he kokevat näitä hyötyjä pienellä erolla enemmän kuin 25–49-vuotiaat. Yli 20 vuotta käsitöitä harrastaneet kokevat sosiaalisia hyötyjä enemmän kuin alle 6 vuotta tai 11–20 vuotta harrastaneet eron ollessa pieni. Ompelemista harrastavat kokevat taas sosiaalisia hyötyjä

vähemmän kuin neulomista tai muut-luokkaan kuuluvien tekniikoiden harrastajat. Myös tämä ero on kuitenkin pieni.

Korostuneiden harrastajien korkea ikä selittää todennäköisesti osin pitkän harrastuksen keston ja korkean taitotason korostumista. Kun pohditaan iäkkäämpien harrastajien korostumista ihmissuhteisiin ja perinteiden välittämiseen liittyvän hyötykokonaisuuden kohdalla, iäkkäämmillä harrastajilla on todennäköisesti enemmän aikaa kokoontua tekemään käsitöitä yhdessä. Heille käsityön merkeissä kokoontuminen voi olla myös tärkeä apu yksinäisyyden välttämiseen, ja tätä tietoa onkin hyvä hyödyntää etsittäessä ratkaisuja vanhusten yksinäisyyden helpottamiseen. Toisaalta iäkkäämmät käsityön harrastajat kokevat ehkä nuorempia tärkeämmäksi perheen perinteiden eteenpäin välittämisen, ja heillä on aikaa ja intoa vaikkapa neuloa lahjoja lapsenlapsilleen. Neulomisen korostuminen ihmissuhteiden ja perinteiden välittämisen hyötyjen kokemisessa verrattuna ompeluun selittyy osittain varmastikin myös sillä, että neulomista on helpompi tehdä eri paikoissa yhdessä muiden kanssa verrattuna ompeluun, jossa tekijä on sidottu paikkaan, jossa ompelukone on.

6.2.7 Käytännön tuotehyödyt

Seitsemäs hyötykokonaisuus kokoaa yhteen erityisesti käsityötuotteen tarjoamat käytännölliset hyödyt kuten esimerkiksi juuri itselle sopivan tuotteen saamisen tai rahan säästämisen. Näiden käytännön tuotehyötyjen kokemiseen vaikuttavat harrastuksen kesto, harrastettu käsityötekniikka, -prosessi sekä harrastajan kokema taitotaso.

Ompelemista harrastavat kokevat enemmän käytännön tuotehyötyjä kuin muut. Ero ompelijoiden ja neulojien välillä on keskisuuri. Erot verrattaessa ompelijoita virkkaajiin ja muiden tekniikoiden kuin neulomisen tai virkkaamisen harrastajiin ovat pieniä. Pohdittaessa miksi ompelemista harrastavat korostuvat käytännön tuotehyötyjen kokemisessa yksi mahdollinen selitys on, että ompelutekniikalla on mahdollista valmistaa vaatteita yleensä neulomista kustannustehokkaammin: vaikkapa paidan neulominen on monin verroin hitaampaa kuin sellaisen ompelu,

ja ompeluprojektin prosessissa kaavan muokkaaminen matkan varrella omiin tarpeisiin on helpompaa – jos vaatteesta tulee vaikkapa liian väljä tai hihoista liian pitkät, ommeltua vaatetta on helppo pienentää tai lyhentää. Jos ommeltu vaate epäonnistuu, on yleensä helpompaa ja nopeampaa ommella uusi versio sen sijaan, että neulaisi vaateen uudelleen paranneltuna versiona. Ompelemalla saatetaan myös neulomista useammin korvata ostettu vaate. Vaikkapa yleiselle neulotulle tuotteelle, villasukille, ei ehkä ajatella yhtä paljon käytännön tuotehyötyä kuin ommellulle vaatteelle, joka on saatu tehtyä juuri omien mittojen mukaan ja mieleisestä materiaalista.

Käsitöitä ohjeen mukaan tekevät kokevat selvästi vähemmän käytännön tuotehyötyjä kuin muut. Ero itse suunnitteleviin sekä kuvan mukaan mutta ilman ohjetta tekeviin on lähes keskisuuri, mutta myös ohjeen mukaan tekevien ja ohjeita muokkaavien välillä on pieni ero. Huomionarvoista on, että käytännön tuotehyötyjen kokemisessa korostuvat kaikkia muita käsityöprosesseja toteuttavat paitsi ohjeen mukaan tekevät harrastajat. Siis kokonaisen käsityöprosessin toteuttajien lisäksi myös ohjeita muokkaavat kokevat saavansa enemmän esinetarpeen tyydytystä, yksilöllisten tuotteiden saamisen hyötyä ja rahallista hyötyä korostuneesti verrattuna suoraan ohjeen mukaan käsitöitä tekeviin. Pöllänen ja Kröger (2006, s. 93) toteavat, että ositettu käsityö voi olla esimerkiksi keino saada vaate omalle vartalotyyppille. Tämä tutkimus vahvistaa, että myös ositettu käsityö voi palvella hyvin yksilöllistäkin esinetarvetta, mutta nimenomaan niiden harrastajien osalta, jotka uskaltavat ja osaavat muokata ohjeita.

Yli 10 vuotta käsitöitä harrastaneet kokevat näitä hyötyjä enemmän kuin korkeintaan 10 vuotta harrastaneet eron ollessa pieni. Käytännön tuotehyötyjen kokeminen korostuu myös enemmän, mitä korkeammaksi harrastaja arvioi taitotasonsa. Taitonsa yli ja alle keskitasoisiksi arvioivien välillä on keskisuuri ero. Tulos on looginen, sillä kauan käsitöitä harrastaneet, taitavat tekijät onnistuvat todennäköisesti suunnittelemaan ja valmistamaan tarkoituksenmukaisempia ja laadukkaampia tuotteita. Joukossa on todennäköisesti ammattimaisia harrastajia.

Rahan säästäminen tai tienaaaminen itse tekemällä on kuitenkin kolmanneksi vähiten koettu tutkimuksessa mainituista hyödyistä, mikä on linjassa Nykäsen (2014, s. 101) tutkimuksen tulokseen, jonka mukaan vain harvat suomalaiset käsityöntekijät tekevät käsitöitä myyntiin tai rahan ansaitsemiseksi. Toisaalta ilmiö on suhteellinen: kuitenkin lähes kolmannes vastaajista koki saavansa rahan säästämisen tai ansaitsemisen hyötyä vähintään melko paljon harrastuksestaan. Se on vähemmistö kaikista harrastajista mutta toisaalta silti huomattava joukko ihmisiä.

6.2.8 Pitkäjänteisyyden kehittyminen

Kahdeksanteen hyötykokonaisuuteen kuuluvat kärsivällisyyden, pitkäjänteisyyden ja keskittymiskyvyn vahvistumisen hyödyt. Näiden pitkäjänteisyyden kehittymisen kokeminen riippuu toteutettavasta käsityöprosessista. Niiden kokeminen näyttää lisääntyvän sitä enemmän, mitä kauempana harrastajan toteuttama käsityöprosessi on kokonaisesta käsityöstä. Ohjeen mukaan ja ilman ohjetta käsitöitä tekevien välillä on pieni ero. Ongelmien ratkaiseminen yrittämällä ja erehtymällä vaatii eittämättä enemmän kärsivällisyyttä kuin ohjeeseen turvautuminen, eli myös tämä tulos on helposti ymmärrettävissä. Myös Kojonkoski-Rännäli (1995, s. 124) liittyy pitkäjänteisyyden kehittymisen nimenomaan kokonaiseen käsityöprosessiin, eli tämän tutkimuksen tulos tukee aiempaa tietoa.

6.2.9 Ylpeys ja ilo tuotteesta

Yhdeksäs hyötykokonaisuus kokoaa käsityötuotteen ja sen saaman positiivisen palautteen tuottamat myönteiset tunteet. Tuotteeseen liittyvän ylpeyden ja ilon kokeminen riippuu harrastajan kokemasta taitotasosta. Niitä kokevat muita vähemmän alle keskitasoisiksi käsityötaitoiltaan itsensä arvioivat harrastajat. Ero on kuitenkin vain pieni. Tulos on helposti ymmärrettävissä: aloittelija vasta harjoittelee, ja todennäköisesti lopputulos ei vastaa odotuksia ja tuota onnistumisen elämystä yhtä usein kuin taitavammilla harrastajilla.

7 Pohdinta

7.1 Tulosten pohdintaa

Kipinä tutkimaani aihetta kohtaan lähti uteliaisuudesta käsillä olevaa käsityötrendiä kohtaan. Halusin ymmärtää paremmin, mistä trendi juontaa juurensa ja mitä käsityöharrastajat kokevat saavansa harrastuksestaan. Kirjallisuuskatsauksen perusteella trendin taustalla voisi olla huolta aiheuttavia yhteiskunnallisia muutoksia, joiden vastaanottamiseen käsityö tarjoaisi apukeinon (Peach, 2013, s. 162). Suuret yhteiskunnalliset murrokset on helpompi hahmottaa vasta jälkikäteen historiallisesta näkökulmasta, mutta eittämättä monenlaiset muutokset ovat tällä hetkellä ajankohtaisia. Esimerkiksi erilaiset populistiset poliittiset tahot saavat eri maissa jalansijaa, ja ilmastonmuutos, vanhusten yksinäisyys ja nuorten mielenterveysongelmat huolettavat ja puhuttavat. 2010-luvun käsityötrendin voimistumisen kanssa samaan aikaan ajoittuu viimeisin lama, joka iski Suomeen vuonna 2009. Toisaalta kirjallisuuskatsauksen mukaan ihmiset ovat kriisissä maailmassa, jossa on erkaannuttu tuotteiden valmistusprosessista teollisen tuotannon myötä (Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 66; Na, 2012, s. 76–78). Ihmisiä ympäröivä maailma koostuu myös suurista kokonaisuuksista, joita ihmiset eivät pysty hallitsemaan (Ihatsu, 2006, s. 20).

Tässä tutkimuksessa löydetyistä käsityön hyötykokonaisuuksista erityisesti terveys ja terapeuttisuus, itsenäisyys ja voimaantuminen sekä ihmissuhteet ja perinteiden välittäminen liittyvät kuvatus kaltaisten murrosten vastaanottamiseen sekä nykymaailman hallitsemattomuuden ja massatuotannon kasvottomuuden kanssa elämiseen. Näiden hyötykokonaisuuksien kokeminen tosin vaihtelee erityisen paljon: osa kokee niitä runsaasti, kun taas osa kokee niitä vain vähän tai ei lainkaan. Vaikuttaa siis siltä, että osalle käsityöharrastajista käsityö on juuri keino saada turvaa ja hallinnan tunnetta elämässä, mutta osalla taustalla on niiden sijaan toisenlaisten hyötyjen kokemista. On toki myös mahdollista, että osa käsityöharrastajista tiedostaa näiden hyötyjen saamisen paremmin kuin toiset. Kuitenkin ihmisen tarve käsillä tekemiseen tuloksissa näkyy: lähes kaikki

harrastajat kokevat runsaasti mielihyvää käsitöiden tekemisestä ja viihtyvät harrastuksensa parissa hyvin.

Kirjallisuuskatsauksessa esiteltiin erilaisia tapoja luokitella käsityön merkityksiä harrastajien tai käsityönopeettajaopiskelijoiden keskuudessa. Kun näitä luokitteluja verrataan tässä tutkimuksessa löydettyihin hyötykokonaisuuksiin, huomataan että terveyteen ja terapeuttisuuteen liittyvät hyödyt eivät ole päätyneet aiempiin merkitysluokitteluihin. Myös itsenäisyys ja voimaantuminen ovat mukana ennemminkin sivumainintoina kuin pääluokkana. Tämän tutkimuksen yksi keskeinen lisäys aiempaan tutkimustietoon onkin käsityöharrastajien terveyden ja terapeuttisuuden sekä itsenäisyyden ja voimaantumisen kokemisen analysointi.

Terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen sekä itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokemisen voisi ajatella kulkevan käsi kädessä, sillä esimerkiksi terapeuttisella tekemisellä ja mielen tasapainolla usein tavoitellaan tasapainoista, itsenäistä ja voimaantunutta oloa. Kuitenkin verrattaessa terveyden ja terapeuttisuuden kohdalla korostuneita vastaajaryhmiä itsenäisyyden ja voimaantumisen kohdalla korostuneisiin vastaajaryhmiin huomataan, että niissä korostuvat varsin erilaiset harrastajat. Terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjä kokevat erityisesti työikäiset, ruuhkavuosiaan elävät 35–49-vuotiaat, ja erityisen vähän näitä hyötyjä kokevat yli 64-vuotiaat. Itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjä taas kokevat erityisesti 50–64-vuotiaat, kun taas sitä nuoremmat työikäiset kokevat niitä erityisen vähän. Voidaan ajatella, että terveyden ja terapeuttisuuden hyödyille ei ole enää niin paljon tarvetta eläkkeellä ruuhkavuosien ja työstressin loputtua. Mielenkiintoinen kysymys on, miksi alle 50-vuotiaat työikäiset alikorostuvat itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokemisessa. Voi olla, että ruuhkavuosina harrastajat hakevat ja saavat harrastuksestaan terapeuttista vaikutusta, ja vasta 50 ikävuoden jälkeen ruuhkavuosien hellittäessä aletaan useammin pohtia elämän prioriteetteja ja etsiä omaa itseä, jos vaikkapa on keskittynyt aiemmat työvuodet kiireisen perhearjen pyörittämiseen.

Myös tie itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjen kokemiseen on aivan erilainen kuin terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjen kokemiseen. Näyttää siltä, että itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjä saadaan parhaiten suunnittelemalla työ itse, ja tekniikkana korostuu nimenomaan ompeleminen eikä neulominen tai virkkaaminen. Itse suunnittelemalla voidaan kokea aito itsetuntoa kasvattava onnistumisen elämys, joka tuntuu monesti vielä paremmalta kohtuullisten pinnistelyjen jälkeen. Ompelemisessa työn tulos on yleensä nähtävissä nopeammin kuin lankatekniikoissa, ja myös työskentely on nopeatempoisempaa.

Terveyden ja terapeuttisuuden hyötyjä kuten henkisten voimavarojen saamista, ahdistuksen purkamista ja stressin hallintaa sen sijaan saavutetaan tulosten mukaan erityisesti lankatekniikkakäsitöillä ja käsitöitä turvallisesti ohjeen mukaan toteuttamalla. Tällöin pinnistely ei kuormita tekijää liikaa, tekeminen on rauhallista ja käsityön terapeuttiset hyödyt pääsevät vaikuttamaan. Toisaalta jos tekijä on henkisesti riittävän vahvassa kunnossa ottamaan vastaan pinnistelyjen aiheuttaman hetkellisen stressin, voidaan ajatella työtavaksi valittavan kokonainen käsityöprosessi ja tekniikaksi nopeatempoisempi ompeleminen. Tällöin palkintona on parhaimmassa tapauksessa itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjä kuten itseluottamuksen kasvua, yksilöllisyyden ja minäkuvan vahvistumista sekä tietoisuuden ja itsenäisyyden tunteen lisääntymistä. Näitä tietoja voisi hyödyntää esimerkiksi käsityökurssien tai käsityötä hyödyntävän terapian suunnittelussa, kun kurssien sisältö halutaan räätälöidä juuri tietynlaiselle kohderyhmälle tiettyyn tarpeeseen.

7.2 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimustulokset rajoittuvat koskemaan nimenomaan tekstiilikäsityön harrastamista. Vastaajajoukkoon myös kerääntyi korostuneesti neulomista, virkkaamista ja ompelemista harrastavia, sillä kyselyä jaettiin nimenomaan näihin tekniikoihin keskittyneissä Facebook-ryhmissä. Toisaalta nämä ovat yleisimmät Suomessa harrastetut tekstiilikäsityötekniikat, joten niihinkin rajoittuva tieto on arvokasta. Jatkotutkimuksessa olisi hyvä laajentaa tietämystä myös sekä niin

sanottujen kovien materiaalien käsityöhön sekä muihin tekstiilikäsityön tekniikoihin.

Lisäksi tulokset kertovat nimenomaan harrastajien itse kokemista hyödyistä. Näin tuloksissa korostuu harrastajien oma subjektiivinen kokemus, eikä tutkimuksessa mitattu todellista tietynlaisten taitojen kehittymistä. Toisaalta harrastajien omaa kokemusmaailmaa on tärkeää ymmärtää, sillä se ohjaa harrastamista ja harrastamiseen motivoitumista. Jos ajatellaan vaikkapa terveyden ja terapeuttisuuden tai itsenäisyyden ja voimaantumisen hyötyjä, kokemus toiminnan terapeuttisuudesta tai voimaantumisesta lienee yhtä tärkeä kuin objektiivisesti mitattu terapeuttinen tai voimaantumisen vaikutus. Käsityön hyötyjen saamisen objektiivinen mittaaminen ja mittaustuloksen vertaaminen hyödyn kokemiseen on kuitenkin yksi jatkotutkimusmahdollisuus, vaikkakin monen hyötykokonaisuuden mittaaminen muutoin kuin harrastajan omaa kokemusta kysyen voi olla haastavaa.

Jatkotutkimuksessa olisi myös hyödyllistä perehtyä kvalitatiivisesti kuhunkin löydetyistä hyötykokonaisuuksista. Keräämällä esimerkiksi yhteen keskusteluun useita tietyn hyötykokonaisuuden hyötyjä runsaasti kokevia ja analysoimalla heidän keskusteluaan aiheesta voitaisiin saada hedelmällistä lisäymmärrystä juuri kyseisentyyppisten käsityön hyötyjen kokemisesta ja näiden harrastajien tavasta toteuttaa harrastustaan. Näin saataisiin piirrettyä syväluotaava profiili kussakin hyötykokonaisuudessa korostuvista harrastajista ja heidän ajatuksistaan.

Lähteet

Aikasalo, P. (2006). Käsityöt osana naisten elämää. Teoksessa L. Kaukinen & M. Collanus (toim.), *Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta* (s. 40–54). Artefakta 17. Hamina: Akatiimi.

Anttila, P. (1983). *Prosessi vai produkti? Tutkimus käsityön asenteista ja arvopäämääristä*. Kokeilu- ja tutkimustoimisto. Tutkimusselosteita No 43. Helsinki: Kouluhallitus.

Anttila, P. (2006). *Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen*. 2. painos. Artefakta 16. Hamina: Akatiimi.

Bryan-Wilson, J. (2013). Eleven Propositions in Response to the Question: “What Is Contemporary about Craft?”. *The Journal of Modern Craft*, 6 (1), 7–11.

Creighton, M. R. (1994). Nostalgia, Identity, and Gender: Woven in 100 Per Cent Pure Silk. *Making and Metaphor: A Discussion of Meaning in Contemporary Craft, Mercury Series, Paper 66*, 100–113. Canadian Centre for Folk Culture Studies. Canadian Museum of Civilization with The Institute for Contemporary Canadian Craft.

Dormer, P. (1994). *The Art of the Maker. Skill and Its Meaning in Art, Craft and Design*. London: Thames and Hudson.

Dreyfus, H. L. & Dreyfus, S. E. (1986). *Mind over Machine. The Power of Human Intuition and Expertise in the Era of the Computer*. New York: The Free Press.

Eronen, L. (2008). *Mikä puikkoja heiluttaa? Neulojien kokemuksia neulomiseen liittyvistä miellyttävistä ja epämiellyttävistä piirteistä* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Hagedorn, A. & Springgay, S. (2013). ‘Making’ our way through: DIY and crafting communities in Toronto. *Craft Research*, 4 (1), 11–30.

Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus. Muuttujien väliset riippuvuudet – esimerkkejä*. Edita Publishing Oy. Sähköinen lisämateriaali. Haettu osoitteesta <http://www.tilastollinentutkimus.fi/5.SPSS/Riippuvuudet.pdf>

Heikkinen, K. (1997). *Käsityöt naisten arjessa: kulttuuriantropologinen tutkimus pohjoiskarjalaisten naisten käsityön tekemisestä*. Helsinki: Akatiimi.

Heikkinen, K. (2004). Käsillä tekemisen merkitykset. Teoksessa T. Kupiainen (toim.), *Käsillä tehty* (s. 73–81). Helsinki: Edita.

Helsingin uutiset. (13.11.2015). Ahti, 12, on virkannut parikymmentä mattoa – “Se on kivaa ja siitä saa rahaa”. Haettu osoitteesta <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/336445-ahti-12-on-virkannut-parikymmenta-mattoa-se-on-kivaa-ja-siita-saa-rahaa>

Hotulainen, R. (2017). *Parametrian edellytykset*. Haettu osoitteesta <https://www.mv.helsinki.fi/home/hotulain/Parametrian%20edellytykset.pdf>

Ihatsu, A.-M. (2006). Käsityö – uusiutuva luonnonvara. Teoksessa L. Kaukinen & M. Collanus (toim.), *Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta* (s. 19–30). Artefakta 17. Hamina: Akatiimi.

Kangas-Strahlendorff, K. (2002). *Koneelta käsin. Tapaustutkimus uuden median käytöstä käsityötuotteen luovassa suunnitteluprosessissa* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Kojonkoski-Rännäli, S. (1995). *Ajatus käsissämme. Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi*. Sarja C 109. Turku: Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos.

Kouhia, A. (2016). *Unraveling the meanings of textile hobby crafts*. Home Economics and Craft Studies Research Reports 42. Helsinki: Helsingin yliopisto, käyttätymistieteellinen tiedekunta, opettajankoulutuslaitos.

KvantiMOTV. Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellinen menetelmätietovaranto. (Päivitetty viimeksi 2.7.2004). Faktorianalyysi. Haettu osoitteesta <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/faktori/faktori.html>

Laamanen, T.-K. (2004). *Tunne-liike-prosessi – mielikuva käsityöilmaisussa* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Leinonen, L. (2009). *Näppärien mummojen muistelukirjonta. Yhteisöllistä ja voimauttavaa käsityöilmaisua* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Mason, R. (2005). The Meaning and Value of Home-Based Craft. *International Journal of Art & Design Education*, 24(3), 261–268.

M'Closkey, K. (1994). Towards a Language of Craft. *Making and Metaphor: A Discussion of Meaning in Contemporary Craft, Mercury Series, Paper 66*, 58–65. Canadian Centre for Folk Culture Studies. Canadian Museum of Civilization with The Institute for Contemporary Canadian Craft.

Metsämuuronen, J. (1995). *Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping*. Tutkimuksia 146. Helsinki: Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos.

Metsämuuronen, J. (2003). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. 2. uudistettu painos. Helsinki: International Methelp.

Metsämuuronen, J. (2011). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. E-kirjan 1. painos. Helsinki: International Methelp.

Miettinen, J. & Vehkalahti, K. (2013). Verkkokyselytutkimusten otoksen valinta. Teoksessa S.-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.), *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s. 79–95). Tampere: Vastapaino.

Miettinen, M. (2002). *Käsityössä koettuja arvoja. Haastattelututkimus helsinkiläisille käsityönharrastajille* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Miettunen, J. (2006). Eksploratiivinen faktorianalyysi. Haettu osoitteesta http://www.joukomiettunen.net/uploads/Miettunen_Eksploratiivinen_faktorianalyysi_191006.ppt

MTV Uutiset. (24.10.2017). Harmaan villasukan asemaa ei horjuta mikään – myös miehet innostuneet neulomisesta [video]. Haettu osoitteesta <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/harmaan-villasukan-asemaa-ei-horjuta-mikaan-myos-miehet-innostuneet-neulomisesta/6617272>

Na, Y. (2012). Craftology. Redefining Contemporary Craft in Culture, People, and Sustainability. Väitöskirja. Helsinki: Aalto University, School of Arts, Design and Architecture. Department of Design.

Niedderer, K. & Townsend, K. (2012). Tracing the essence of craft. *Craft research*, 3, 3–9.

Peach, A. (2013). What goes around comes around? Craft revival, the 1970s and today. *Craft research*, 4 (2), 161–179.

Nummenmaa, L. (2009). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Helsinki: Tammi.

Nykänen, I. (2014). *Käsitöiden tekeminen vapaa-ajalla* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Pacius, G. L. (1994). Craft and Cultural Meaning. *Making and Metaphor: A Discussion of Meaning in Contemporary Craft, Mercury Series, Paper 66*, 125–131. Canadian Centre for Folk Culture Studies. Canadian Museum of Civilization with The Institute for Contemporary Canadian Craft.

Pöllänen, S. (2006a). Crafts as a way to functional mental health. Teoksessa A.-L. Rauma, S. Pöllänen & P. Seitamaa-Hakkarainen (toim.), *Human perspectives on sustainable future* (s. 130–135). Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 99. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Pöllänen, S. (2006b). Elämä ilman käsityötä – mitä se on? Käsityö harrastajien psyykkisen hyvinvoinnin tukena. Teoksessa L. Kaukinen & M. Collanus (toim.), *Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta* (s. 66–79). Artefakta 17. Hamina: Akatiimi.

Pöllänen, S. (2008). Käsityö terapiana ja terapeuttisena toimintana. Teoksessa A. Niikko, I. Pellikka & E. Savolainen (toim.), *Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä. Kirjoituksia Kuninkaankartanonmäeltä* (s. 91–105). Savonlinna: Joensuun yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos.

Pöllänen, S. (2009). Contextualising Craft: Pedagogical Models for Craft Education. *International Journal of Art & Design Education*, 28 (3), 249–260.

Pöllänen, S. & Kröger, T. (2004). Näkökulmia kokonaiseen käsityöhön. Teoksessa J. Enkenberg, E. Savolainen & P. Väisänen (toim.), *Tutkiva opettajankoulutus – taitava opettaja* (s. 160–172). Joensuu: Joensuun yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos.

Pöllänen, S. & Kröger, T. (2006). Kokonainen ja ositettu käsityö paradigmamaailmoina: näkökulmia ja tulevaisuudensuuntia. Teoksessa L. Kaukinen & M. Collanus (toim.), *Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta* (s. 86–96). Artefakta 17. Hamina: Akatiimi.

Rautiainen, M. (2006). "Valmis tuote on aina eheyttävä kokemus". *Käsityön terapeuttisuus mielenterveystyön ammattilaisten käsityksissä* pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Rostedt, J. (2008). *Käsityö ilmiönä suomalaisessa tietoyhteiskunnassa. Tarkastelua käsityön arvostuksesta ja merkityksistä vuosina 2006–2007* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Räty, T. (2013). *Käsityö elämänkulussa. Tapaustutkimus käsityön merkityksistä kahden harrastajan kokemana* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Rönkkö, M. (2011). *Käsityön monet merkitykset. Opettajankoulutuksen opiskelijoiden käsityölle antamat merkitykset ja niiden huomioon ottaminen käsityön opetuksessa*. Väitöskirja. Rauma: Turun yliopisto. Opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö.

Sava, I. (1995). Arkkitehdilla oli unelma. Teoksessa I. Sava, P. Niemeläinen & A.-L. Siikala (toim.), *Neule tarinana eli kettu viidakossa. Analyysi Anna Maria Viljasen neuleitten symbolisesta merkityksestä* (s. 30–41). Helsinki: Akatiimi.

Seitamaa-Hakkarainen, P. (2009). Pohdintoja käsityön kuvasta. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, M. Manninen, M. Pietilä & P. Sinko (toim.), *Taide ja taito – Kiinni elämässä* (s. 63–75). Taide- ja taitokasvatuksen julkaisu 2009. Helsinki: Opetushallitus.

Sirén, M. (2009). *Ammattilaisten käsityksiä käsityöllisen toiminnan soveltuvuudesta terapeutiseen kuntoutukseen* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Stebbins, R. (2001). Serious Leisure. *Society*, vol. 38 issue 4, 53–57.

Stebbins, R. (2009). Serious Leisure and Work. *Sociology Compass*, 3/5, 764–774.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Vapaa-ajan osallistuminen. Kulttuuriosallistumisen muutokset 2017. Liitetaulukko 24. Kädentaitojen harrastaminen, 15 vuotta täyttäneet (1981, 1991, 2002, 2017). Helsinki: Tilastokeskus. Haettu osoitteesta

https://www.stat.fi/til/vpa/2017/01/vpa_2017_01_2018-11-21_tau_024_fi.html

Taitoliitto. (7.11.2018). Käsitöiden harrastaminen Suomessa 2018. Haettu osoitteesta https://www.taito.fi/wp-content/uploads/sites/5/2018/11/K%C3%A4sit%C3%B6iden-harrastaminen-Suomessa-kyselyyhteenveto_taitofi.pdf

Tilastokeskus. (29.3.2019). Väestön ikärakenne. Haettu osoitteesta <https://findikaattori.fi/fi/14>

Töykkälä, L. (2009). *"Käsityö on tekijälleen rikkaus". Käsityön merkitys ikääntyvälle* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Valtari, M. (29.8.2019). Onko Facebookin käyttö Suomessa todella vähentynyt? Haettu osoitteesta <https://someco.fi/blogi/onko-facebookin-kaytto-suomessa-todella-vahentynyt/>

Veal, A. J. (2017). The Serious Leisure Perspective and the Experience of Leisure. *Leisure Sciences*, vol. 39 no. 3, 205–223.

Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Finn Lectura.

Vilhunen, K. (2018). *Neuleblogi osana käsitöitä. Neulebloggaajien kokemuksia blogin ja käsitöiden yhdistämisestä*. Väitöskirja. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology No 127. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Visser, M. (1994). The Language of Things. *Making and Metaphor: A Discussion of Meaning in Contemporary Craft*, Mercury Series, Paper 66, 12–19. Canadian Centre for Folk Culture Studies. Canadian Museum of Civilization with The Institute for Contemporary Canadian Craft.

Yle. (20.5.2013). Äijät ja lumilautailijat löysivät virkkaamisen. Haettu osoitteesta <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/05/20/aijat-ja-lumilautailijat-loysivat-virkkaamisen>

Ylieskola, M. (2004). *Noviisin ja ekspertin verhoilutaitojen vertailu ja hiljainen tieto* (pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto).

Liitteet

Liite 1 Kysymyslomake

1. Harrastatko käsitöitä? Käsitöillä tarkoitetaan tässä tekstiilikäsitöitä kuten ompelemista, neulomista, virkkaamista, kirjontaa tai kankaankudontaa.
  - a. Kyllä
  - b. En
2. Kuinka kauan olet harrastanut käsitöitä?
  - a) Alle 6 kk
  - b) kk – 2 vuotta
  - c) 3–5 vuotta
  - d) 6–10 vuotta
  - e) 11–20 vuotta
  - f) Yli 20 vuotta
3. Jos harrastat useita erilaisia käsityötekniikoita (esim. sekä neulomista että ompelemista), valitse nyt mielessäsi niistä yksi ja vastaa seuraaviin kysymyksiin ajatellen nimenomaan kyseisen käsityötekniikan harrastamistasi.
4. Minkä käsityötekniikan valitsit?
5. Kuinka kauan olet harrastanut valitsemaasi käsityötekniikkaa?
  - a) Alle 6 kk
  - b) 6 kk – 2 vuotta
  - c) 3–5 vuotta
  - d) 6–10 vuotta
  - e) 11–20 vuotta
  - f) Yli 20 vuotta
6. Mikä seuraavista kuvaa sinua parhaiten valitsemasi käsityötekniikan harrastajana nyt?

- a. Hyödynnän käsitoissä valmiita esim. netistä tai käsityölehdistä löydettyjä ohjeita ja toteutan käsityöt yleensä ohjeiden mukaan. Saatan kuitenkin valita esim. ohjeesta poikkeavan kankaan itse.
  - b. Hyödynnän käsitoissä valmiita esim. netistä tai käsityölehdistä löydettyjä ohjeita, mutta muokkaan niitä sopimaan paremmin omiin tarpeisiini (esim. muutan vaatteen pituutta, muokkaan yksityiskohtia jne.).
  - c. Hyödynnän valmiita malleja tai kuvia esimerkkeinä käsitöilleni, mutta valmistan ne ilman ohjetta.
  - d. En hyödynnä ohjeita enkä malleja vaan suunnittelen käsityön ulkonäön ja teknisen toteutuksen itse.
7. Mikä seuraavista kuvasi sinua parhaiten valitsemasi käsityötekniikan harrastajana silloin, kun olit vasta aloittamassa harrastustasi?
- a. Hyödynsin käsitoissä valmiita esim. netistä tai käsityölehdistä löydettyjä ohjeita ja toteutan käsityöt yleensä ohjeiden mukaan. Saatoinkin kuitenkin valita esim. ohjeesta poikkeavan kankaan itse.
  - b. Hyödynsin käsitoissä valmiita esim. netistä tai käsityölehdistä löydettyjä ohjeita, mutta muokkasinkin niitä sopimaan paremmin omiin tarpeisiini (esim. muutin vaatteen pituutta, muokkasinkin yksityiskohtia jne.)
  - c. Hyödynsin valmiita malleja tai kuvia esimerkkeinä käsitöilleni, mutta valmistin ne ilman ohjetta.
  - d. En hyödyntänyt ohjeita enkä malleja vaan suunnittelin käsityön ulkonäön ja teknisen toteutuksen itse.
  - e. Olen vasta aloittanut käsityöharrastuksen, joten en pysty vastaamaan.
8. Millaiseksi arvioit oman taitotasosi käsityöharrastajana valitsemassasi käsityötekniikassa? Arvioi asteikolla 1-5, jossa
- 1=aloittelija,
  - 2=hieman aloittelijaa edistyneempi,
  - 3=keskitasoa,
  - 4=taitava,

5=erittäin taitava

9. Kuinka paljon koet saavasi seuraavia hyötyjä valitsemasi käsityötekniikan harrastamisesta?

1 = en lainkaan

2 = vähän

3 = jonkin verran

4 = melko paljon

5 = erittäin paljon

6 = en osaa sanoa

TUNTEET, KOKEMUKSET

- Mielihyvä käsitöiden tekemisestä
- Mielihyvä valmistamastani käsityötuotteesta
- Ylpeys itse tehdystä tuotteesta
- Onnistumisen ilo
- Ilo positiivisesta palautteesta muilta ihmisiltä
- Elämänilo ja onnen tunteet
- Innostus
- Kanava luovalle ilmaisulle
- Kokemuksia ja elämyksiä
- Älyllistä piristettä
- Mahdollisuus mitata omia kykyjä

OPPIMINEN, TAITOJEN KEHITTYMINEN

- Käsillä tekemisen oppiminen yleisesti
- Käsityötekniikan oppiminen
- Materiaalien ominaisuuksien oppiminen
- Käsityövälineistä oppiminen
- Tiedonhankintataitojen kehittyminen
- Perinteiden oppiminen
- Ongelmanratkaisutaitojen oppiminen
- Hienomotoriikan sekä käden ja silmän koordinaation paraneminen

- Havaintokyvyn vahvistuminen
- Huolellisuuden ja tarkkuuden lisääntyminen
- Organisointi- ja ajanhallintataitojen kehittyminen
- Esteettisen silmän kehittyminen
- Ilmaisukyvyn ja luovuuden vahvistuminen
- Aistien kehittyminen

PERSOONAN KEHITTYMINEN

- Itseluottamuksen vahvistuminen
- Tietoisuuden vahvistuminen
- Riskinottokyvyn vahvistuminen
- Yksilöllisyyden vahvistuminen
- Keskittymiskyvyn vahvistuminen
- Kärsivällisyyden vahvistuminen
- Pitkäjänteisyyden vahvistuminen
- Minäkuvan vahvistuminen
- Itsenäisyyden tunteen vahvistuminen
- Kriittisyyden ja itsearviointitaitojen oppiminen
- Kriitkinsietokyvyn vahvistuminen

KÄYTÄNNÖN HYÖDYT

- Rahan säästäminen tai tienaaminen itse tekemällä
- Uusien esineiden/tekstiilien saaminen
- Juuri sellaisen tuotteen saaminen kuin itse haluaa
- Kodin tekeminen erityiseksi
- Ilo positiivisesta palautteesta muilta ihmisiltä
- Viihtyminen harrastuksen parissa, mielekäs vapaa-ajan käyttö

TERAPEUTTISUUS

- Rauhoittavan tauon saaminen, aikaa itselle
- Voimavarojen saaminen
- Apua stressinhallintaan
- Kaoottisten elämäntilanteiden analysoinnin mahdollisuus

- Elämänhallinnan ja mielenterveyden ylläpitäminen
- Ahdistuksen purkaminen
- Sairaudentunteen lievittäminen
- Tunteiden tai kokemusten ilmaiseminen

MUUT IHMISET

- Yhdessäolo muiden harrastajien kanssa
- Käsin tehtyjen lahjojen antaminen
- Perheen perinteiden ja arvojen eteenpäin välittäminen
- Ihmissuhteiden parantuminen

TAUSTATietoja ja Palaute

10. Oletko suorittanut käsitöihin liittyviä opintoja?

- a. Kyllä, minulla on käsityöhön liittyvä tutkinto, esim. artesaanin tai käsityönopeettajan tutkinto.
- b. Kyllä, minulla on käsityöhön liittyvät tutkintoon johtavat opinnot kesken.
- c. Kyllä, olen käynyt kursseja esim. työväenopistossa.
- d. En ole.

11. Sukupuoliesi?

- a. Nainen
- b. Mies

12. Ikäsi? (numeroina)

____ vuotta

13. Kiitos tuhannesti vastaamisesta! Nyt voit antaa palautetta kyselystä.

LIITE 2 Kysymyslomakkeella olevien käsityön hyötyjen lähteet

Lomakkeella mainittu käsityön hyöty	Lähde
Mielihyvä käsitöiden tekemisestä	Na, 2012, s. 256–259
Mielihyvä valmistamastani käsityötuotteesta	Pöllänen, 2006a, s. 30–35
Ylpeys itse tehdystä tuotteesta	Pöllänen, 2006b, s. 68–72
Onnistumisen ilo	Pöllänen, 2006b, s. 68–72
Ilo positiivisesta palautteesta muilta ihmisiltä	Pöllänen, 2006b, s. 68–72
Elämänilo ja onnen tunteet	Pöllänen, 2006 a, s. 30–35
Innostus	Aikasalo, 2006, s. 50–53
Kanava luovalle ilmaisulle	Rönkkö, 2011, s. 65
Kokemuksia ja elämyksiä	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 61, 68, 92
Älyllistä piristettä	Heikkinen, 1997, s. 87, 90
Mahdollisuus mitata omia kykyjä	Pöllänen, 2006 a, s. 30–35
Käsillä tekemisen oppiminen yleisesti	Pöllänen ja Kröger 2006, s. 93
Käsityötekniikan oppiminen	Pöllänen ja Kröger 2006, s. 93
Materiaalien ominaisuuksien oppiminen	Pöllänen ja Kröger 2006, s. 93
Käsityövälineistä oppiminen	Pöllänen ja Kröger 2006, s. 93
Tiedonhankintataitojen kehittyminen	Pöllänen ja Kröger, 2004, s. 163
Perinteiden oppiminen	Rönkkö, 2011, s. 65
Ongelmanratkaisutaitojen oppiminen	Pirita Seitamaa-Hakkarainen, 2009, s. 66–69
Hienomotoriikan sekä käden ja silmän koordinaation paraneminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124
Havaintokyvyn vahvistuminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124
Huolellisuuden ja tarkkuuden lisääntyminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124
Organisointi- ja ajanhallintataitojen kehittyminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124; Pöllänen, 2006 a, s. 30–35
Esteettisen silmän kehittyminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 79
Ilmaisukyvyn ja luovuuden vahvistuminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124
Aistien kehittyminen	Ihatsu, 2006, s. 27
Itseluottamuksen vahvistuminen	Vähälä, 2003, s. 169
Tietoisuuden vahvistuminen	Pöllänen, 2008, s. 91–92
Riskinottokyvyn vahvistuminen	Kojonkoski-Rännäli 1995, s. 79
Yksilöllisyyden vahvistuminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 61, 68, 92
Keskittymiskyvyn vahvistuminen	Na, 2012, s. 84–89
Kärsivällisyyden vahvistuminen	Na, 2012, s. 84–89
Pitkäjänteisyyden vahvistuminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124
Minäkuvan vahvistuminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 61, 68, 92
Itsenäisyyden tunteen vahvistuminen	Pöllänen, 2006a, s. 30–35
Kriittisyyden ja itsearvointitaitojen oppiminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124
Kritiikinsietokyvyn vahvistuminen	Kojonkoski-Rännäli, 1995, s. 124
Rahan säästäminen tai tienaaminen itse tekemällä	Mason, 2005, s. 263
Uusien esineiden/tekstiilien saaminen	Pöllänen ja Kröger, 2004, s. 162
Juuri sellaisen tuotteen saaminen kuin itse haluaa	Pöllänen ja Kröger, 2006, s. 93
Kodin tekeminen erityiseksi	Mason, 2005, s. 263
Ilo positiivisesta palautteesta muilta ihmisiltä	Pöllänen, 2006b, s. 68–72; Na, 2012, s. 84–89
Viihtyminen harrastuksen parissa, mielekäs vapaa-ajan käyttö	Ihatsu, 2006, s. 26; Mason, 2005, s. 263
Rauhoittavan tauon saaminen, aikaa itselle	Pöllänen, 2006b, s. 68–72
Voimavarojen saaminen	Pöllänen, 2006b, s. 68–72
Apua stressinhallintaan	Pöllänen, 2006b, s. 68–72
Kaoottisten elämäntilanteiden analysoinnin mahdollisuus	Pöllänen, 2006a, s. 30–35
Elämänhallinnan ja mielenterveyden ylläpitäminen	Pöllänen, 2006a, s. 30–35
Ahdistuksen purkaminen	Pöllänen, 2008, s. 94–95
Sairaudentunteen lievittäminen	Pöllänen, 2006b, s. 68–72
Tunteiden tai kokemusten ilmaiseminen	Rönkkö, 2011, s. 65
Yhdessäolo muiden harrastajien kanssa	Mason, 2005, s. 263; Ihatsu, 2006, s. 26
Käsin tehtyjen lahjojen antaminen	Mason, 2005, s. 263; Pöllänen, 2006a, s. 30–35
Perheen perinteiden ja arvojen eteenpäin välittäminen	Na, 2012, s. 76–78; Mason, 2005, s. 263
Ihmissuhteiden parantuminen	Na, 2012, s. 84–89

LIITE 3 Hyötymuuttujien kommunaliteetit pääkomponenttianalyysissa

Hyötymuuttujien kommunaliteetit	
	Kommunaliteetti
Mielihyvä käsitöiden tekemisestä	0,341
Mielihyvä valmistamastani käsityötuotteesta	0,391
Ylpeys itse tehdystä tuotteesta	0,465
Onnistumisen ilo	0,374
Ilo positiivisesta palautteesta muilta ihmisiltä	0,315
Elämänilo ja onnen tunteet	0,554
Innostus	0,485
Kanava luovalle ilmaisulle	0,564
Kokemuksia ja elämyksiä	0,655
Älyllistä piristettä	0,608
Mahdollisuus mitata omia kykyjä	0,554
Käsillä tekemisen oppiminen yleisesti	0,564
Käsityötekniikan oppiminen	0,606
Materiaalien ominaisuuksien oppiminen	0,700
Käsityövälineistä oppiminen	0,726
Tiedonhankintataitojen kehittyminen	0,587
Perinteiden oppiminen	0,536
Ongelmanratkaisutaitojen oppiminen	0,606
Hienomotoriikan sekä käden ja silmän koordinaation paraneminen	0,697
Havaintokyvyn vahvistuminen	0,772
Huolellisuuden ja tarkkuuden lisääntyminen	0,656
Organisointi- ja ajanhallintataitojen kehittyminen	0,645
Esteettisen silmän kehittyminen	0,651
Ilmaisukyvyn ja luovuuden vahvistuminen	0,671
Aistien kehittyminen	0,733
Itseluottamuksen vahvistuminen	0,630
Tietoisuuden vahvistuminen	0,697
Riskinottokyvyn vahvistuminen	0,650
Yksilöllisyyden vahvistuminen	0,613
Keskittymiskyvyn vahvistuminen	0,768
Kärsivällisyyden vahvistuminen	0,847
Pitkäjänteisyyden vahvistuminen	0,825
Minäkuvan vahvistuminen	0,764
Itsenäisyyden tunteen vahvistuminen	0,764
Kriittisyyden ja itsearviointitaitojen oppiminen	0,686
Kritiikinsietokyvyn vahvistuminen	0,697
Rahan säästäminen tai tienaaminen itse tekemällä	0,375
Uusien esineiden/tekstiilien saaminen	0,461
Juuri sellaisen tuotteen saaminen kuin itse haluaa	0,420
Kodin tekeminen erityiseksi	0,388
Viihtyminen harrastuksen parissa, mielekäs vapaa-ajan käyttö	0,346
Voimavarojen saaminen	0,676
Apua stressinhallintaan	0,705
Kaoottisten elämäntilanteiden analysoinnin mahdollisuus	0,689
Elämänhallinnan ja mielenterveyden ylläpitäminen	0,693
Ahdistuksen purkaminen	0,737
Sairaudentunteen lievittäminen	0,654
Tunteiden tai kokemusten ilmaiseminen	0,656
Yhdessäolo muiden harrastajien kanssa	0,454
Käsin tehtyjen lahjojen antaminen	0,371
Perheen perinteiden ja arvojen eteenpäin välittäminen	0,461
Ihmissuhteiden parantuminen	0,634

LIITE 4 Pääkomponenttianalyysin tulomatriisi

Total Variance Explained										
Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings			
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	
1	20,015	38,491	38,491	19,647	37,783	37,783	6,012	11,562	11,562	
2	3,010	5,789	44,279	2,674	5,143	42,926	5,142	9,889	21,451	
3	2,753	5,294	49,574	2,291	4,407	47,333	5,052	9,716	31,167	
4	1,976	3,800	53,373	1,559	2,998	50,331	2,897	5,572	36,739	
5	1,559	2,999	56,372	1,209	2,324	52,655	2,853	5,487	42,226	
6	1,487	2,860	59,232	1,082	2,080	54,735	2,266	4,359	46,584	
7	1,400	2,693	61,925	0,916	1,762	56,498	2,210	4,249	50,834	
8	1,175	2,260	64,185	0,734	1,411	57,909	2,193	4,218	55,051	
9	1,095	2,105	66,291	0,694	1,335	59,244	2,180	4,193	59,244	
10	0,956	1,839	68,129							
11	0,861	1,656	69,785							
12	0,812	1,562	71,347							
13	0,771	1,483	72,830							
14	0,750	1,443	74,274							
15	0,692	1,331	75,605							
16	0,662	1,272	76,877							
17	0,623	1,197	78,075							
18	0,595	1,144	79,219							
19	0,578	1,111	80,330							
20	0,570	1,095	81,425							
21	0,525	1,010	82,435							
22	0,506	0,973	83,408							
23	0,504	0,969	84,377							
24	0,474	0,911	85,288							
25	0,447	0,859	86,147							
26	0,429	0,824	86,971							
27	0,425	0,818	87,789							
28	0,391	0,751	88,540							
29	0,366	0,705	89,245							
30	0,362	0,696	89,941							
31	0,348	0,668	90,610							
32	0,332	0,638	91,248							
33	0,327	0,629	91,877							
34	0,319	0,614	92,491							
35	0,305	0,587	93,077							
36	0,288	0,553	93,630							
37	0,278	0,534	94,164							
38	0,266	0,512	94,676							
39	0,263	0,506	95,182							
40	0,258	0,497	95,679							
41	0,244	0,469	96,148							
42	0,238	0,458	96,606							
43	0,229	0,440	97,047							
44	0,210	0,404	97,451							
45	0,206	0,397	97,848							
46	0,189	0,363	98,210							
47	0,183	0,352	98,562							
48	0,178	0,343	98,905							
49	0,172	0,331	99,236							
50	0,162	0,311	99,547							
51	0,143	0,276	99,823							
52	0,092	0,177	100,000							

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

LIITE 5 Kruskal-Wallis H -testin ja sen parittaisen vertailun tulokset

Pääkomponentti	Taustamuuttuja / vertailtavat vastaajaryhmät	Kruskal-Wallis H -testin / parivertailun p-arvo
Prosessi- ja luovien taitojen oppiminen	<u>Ikä</u>	<u><.001</u>
	25-34 ja 65-78	.020
	25-34 ja 50-64	.001
	35-49 ja 50-64	.046
	<u>Harrastuksen kesto</u>	<u>.001</u>
	6-10 vuotta ja yli 20 vuotta	.005
Terveys ja terapeuttisuus	<u>Harrastuksen kesto</u>	<u>.512</u>
	<u>Taitotaso</u>	<u>.146</u>
Elämyksellisyys, luova ilmaisu ja ilo	<u>Ikä</u>	<u>.002</u>
	14-24 ja 50-64	.003
	<u>Harrastuksen kesto</u>	<u><.001</u>
	6-10 vuotta ja yli 20 vuotta	<.001
	6-10 vuotta ja 11-20 vuotta	.041
	<u>Taitotaso</u>	<u><.001</u>
	Alle keskitason ja yli keskitason	.001
	Alle keskitason ja keskitasoa	.228
	Keskitasoa ja yli keskitason	.005
Käytännön tuotehyödyt	<u>Tekniikka</u>	<u><.001</u>
	Ompeleminen ja neulominen	<.001
	Ompeleminen ja muut	.015
	Ompeleminen ja virkkaaminen	<.001
Pitkäjänteisyyden kehittyminen	<u>Ikä</u>	<u>.149</u>
	<u>Taitotaso</u>	<u>.864</u>
Ylpeys ja ilo tuotteesta	<u>Ikä</u>	<u>.552</u>
	<u>Harrastuksen kesto</u>	<u>.620</u>
	<u>Tekniikka</u>	<u>.169</u>
	<u>Käsityöprosessi</u>	<u>.576</u>
	<u>Taitotaso</u>	<u>.003</u>
	Alle keskitason ja yli keskitason	.003
	Alle keskitason ja keskitasoa	.041